STRIPSCHRIFT

nummer 133
prijs f 4,95

*Joost Swarte
*Droomprijsvraag
*Rose *Enquête

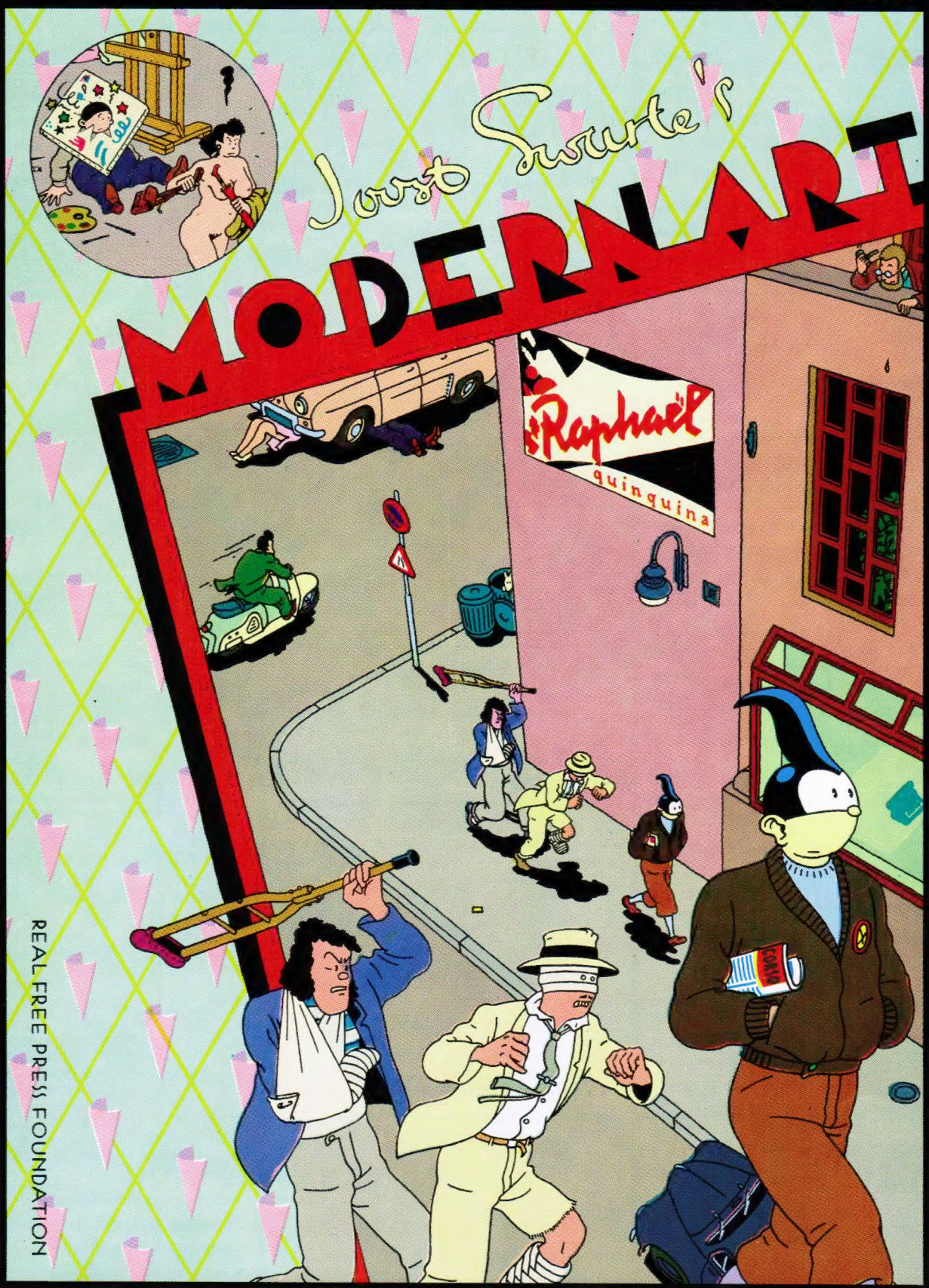

STRIPWINKELGIDS

'PLATENBAR-STRIPWINKEL LEO'

Lange Kerkstraat 32
4461 JJ Goes, telefoon 01100-13194

MEIROOS STRIP- EN LECTUUR-SHOP/SHOPPINGCENTER
Oudegracht 136, hoek Vinkenburgstraat
Utrecht, telefoon 030-334357

STRIP ANTIQUARIAAT PANDA

Frederikstraat 955
2514 LJ 's-Gravenhage,
telefoon 070-635950*
geopend di t/m vr van 12 tot 6 uur; zaterdag van 11 tot 5 uur; donderdag/koopavond tot 9 uur geopend.

DE ZAAK ZONNEBLOEM
Haarlemmerstraat 27, Amsterdam,
telefoon 020-247294
- de hoogste prijs voor uw 2e hands-strips!

de Jacobijn

JACOBIJNESTRAAT 10
HAARLEM
TEL. 023-320782

Antiquariaat
Liendertseweg 66A
Amersfoort
tel. 033 - 25975
"Bommel"
STRIPS - BOEKEN
MUNTEN - POSTZEGELS

STRIPSPECIAALZAAK

FANTASTIC VISIONS

Slaak 18, Rotterdam, telefoon 010-331710

DE LEKTUURHAL
Nauwe Burgstraat 3, Sneek,
telefoon 05150-15510

030-311461 's maandags gesloten

LAMBIEK
Kerkstraat 104, Amsterdam,
telefoon 020-267543

OLD COMIC HOUSE KRALINGEN

Frits Ruysstraat 28a
3061 ME Rotterdam
tel. 010-523171

Stripantikwariaat
calvo
Sandelingplein 2
Rotterdam-Zuid
geopend zaterdag 10 tot 5 uur
telefoon 010-840636
bestellingen bezorgen wij aan huis!

De Oude Post
Burg. de Withstraat 10-12
De Bilt, 030-763050
Nieuwe en oude strips.
Ver- en inkoop.

fono-strips-posters

fono – strips – posters
provinciestraat 152
(achter centraal station)
2000 antwerpen
tel. 031/327007

Nu ook een
STRIPSPECIAALZAAK
in Vlissingen
met de meest uitgebreide kollektie strips, ook Frans-Engelstalige.

GRAMM.-STRIPS 76
DE STRIPWINKEL
Paul Krugerstraat 146-148
4381 WK VLissingen

SPECIAALZAAK IN STRIPBOEKEN

WOUTS STRIP- EN SF SPECIAALZAKEN

van Woustraat 126, Amsterdam en Oostenburgerstraat 69, Amsterdam,
tel. 020-792116 en 020-224680
Organisatoren van stripbeurzen. Gaarne informeren wij u onze enorme kollektie strips en SF en over bedoelde beurzen.

Broerenstraat 4,
Arnhem. tel. 085 - 431398

RICHARD
Rombout-Hogerbeetsstraat 78,
Amsterdam, tel. 020-842923

Strip antiquariaat "SJORS"

Voorstraat 371, Dordrecht,
telefoon 078-142012
openingstijden: ma t/m vrij 13.00-17.30 uur; zaterdag 10.00-17.00 uur.

DE LEKTUURHAL
Over de Kelders 10, Leeuwarden,
telefoon 05100-30756
Dracht 100, Heerenveen

STRIP SCHRIFT

nr. 133, maart 1980

Uitgegeven door Vonk/Uitgevers B.V. voor Het Stripschap Nederlands Centrum voor Belangstellenden in Strips, goedgekeurd bij K.B. 30 sept. 1968.

Redaktie: Postbus 15268, 1001 MG Amsterdam

Uitgever: Vonk/Uitgevers B.V., Postbus 420, Zeist, tel. 030-791496 , Advertenties: Vonk/Uitgevers B.V., Postbus 420, Zeist, tel. 030-791496.

Redaktie: Hans van den Boom, Kees de Bree, Har Brok, Jac Drewes, Rob van Eijck, Ernst Pommerel

Vaste medewerkers: Eric Hoek, Henk J. Meier, Jean-Pierre Mercier (Frankrijk), Nico Noordermeer, Guus Ong, Albert Tol, Hans Frederiks, Bob J. Miller, Wim van Helden

Vormgeving en produktie: Loes Leeman

Omslag: Joost Swarte

Stripschrift is verkrijgbaar:
a. Via een abonnement (jan. t/m dec.) à *f* 40,50
b. Via een lidmaatschap/abonnement à *f* 49,—
c. Via een CJP abonnement à *f* 36,—
d. In de losse verkoop à *f* 4,95

Betaling kan geschieden:
a+c: Postrekening nr. 209948 of bankrekening nr. 64.48.33.416, beide t.n.v. Stripschrift, Zeist.
b: Postrekening nr. 1513000 of bankrekening nr. 42.11.38.114, beide t.n.v. Het Stripschap, Amsterdam.

Houders van een CJP-paspoort dienen zich via hun CJP-buro op te geven.

Lopende (bestaande) abonnementen kunnen eerst worden omgezet in het komende kalenderjaar.

Abonnementen op Stripschrift, opgeven in de loop van een kalenderjaar, omvatten alle in de desbetreffende jaargang te verschijnen nummers.

Stripschrift is eveneens verkrijgbaar in veel boekhandels en kiosken.

NIETS UIT DEZE UITGAVE MAG WORDEN VERVEELVOUDIGD EN/OF OPENBAAR GEMAAKT, DOOR MIDDEL VAN DRUK, FOTOCOPIE, MICROFILM OF OP WELKE ANDERE WIJZE OOK, ZONDER VOORAFGAANDE SCHRIFTELIJKE TOESTEMMING VAN STRIPSCHRIFT EN AUTEURS.

DE VERANTWOORDELIJKHEID VOOR DE GEPLAATSTE ARTIKELEN BERUST BIJ DE AUTEURS.

ISSN NR. 0165-845

Druk: Vonk Zeist

Summary:
This issue of Stripschrift is mainly devoted to the Dutch artist Joost Swarte because of his new book Modern Art. We introduce also the unknown Robert van Lunteren and of course we pay attention to the reorganisation of Marvel Comics Group. Further more there's our Readers Top-twenty and more regular items as news, books.

Sommaire:
Ce numéro de Stripschrift a comme sujet principal le dessinateur Hollandais Joost Swarte pour son livre nouvel L'Art Moderne. Vous trouverez aussi des articles concernant le réorganisation du Marvel Comics Group et le débutant Robert van Lunteren. Il y a aussi des rubriques habituelles, et une liste de Top 20 albums en 1979 choisi par les lecteurs de notre mensuel.

INHOUD

Joost Swarte: Van Modern Papier tot Modern Art / Een interview met een zelfstandige striptekenaar / **pagina 4** **De moeilijkheden van Marvel: Giganten vechten om Rose** / Bette Midler tussen Marvel en DC / **pagina 15**

Biddeloo en Frazetta / Monsters / **pagina 12**

Lezers top twintig 1979/ De lezers aan het woord / **pagina 17** **Enquête** / Het woord aan de lezers / **pagina 18** **Droomprijsvraag: een schrijversoproep / pagina 21** **Robert van Lunteren** / Strip maken als verslaving / **pagina 22** **Boeken in het kort** / Nederlandse en buitenlandse uitgaven / **pagina 25** / **Nieuws** / **pagina 27**

Postriptum / Alweer de lezers / **pagina 32**

Het Stripschap / **pagina 34** **Woody Allen** / Amerikaanse humor / **pagina 35**

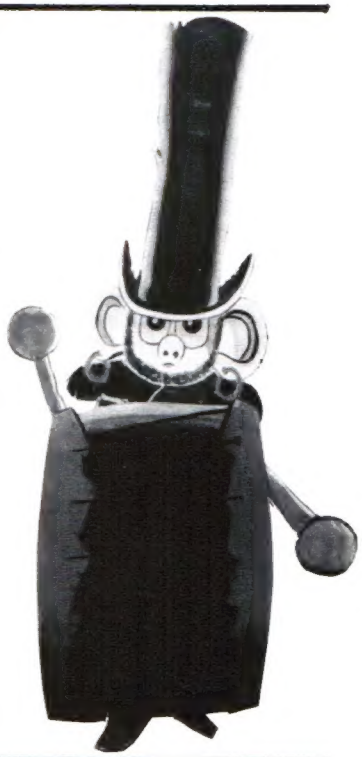

REDACTIONEEL

In dit nummer opnieuw aandacht voor Joost Swarte naar aanleiding van zijn eerste stripalbum MODERN ART. Nieuwe ontwikkelingen komen aan de orde in een bijdrage over Marvel Comics en de daaruit voortvloeiende verwikkelingen rond The Rose. Naast een introduktie van striptekenaar Robert van Lunteren in dit nummer uitvoerige lezersrubrieken en de aankondiging van een Droomprijsvraag voor aktieve lezers. Volgende keer weer Romeo Brown.

(H.B.)

Joost Swarte

Van Modern Papier tot Modern Art

Joost Swarte publiceert sinds 1970 strips. Na zijn debuut in *De Andere Krant* staat hij als oprichter van *Modern Papier,* de zuidelijke pendant van *Tante Leny Presenteert,* aan de basis van wat toen en ook nu nog wel de Nederlandse undergroundstrip genoemd werd. In het allereerste nummer van beide uit eind 1970 daterende bladen al staan enkele pagina's strips van hem en dat is iets wat van geen enkele andere tekenaar uit die groep gezegd kan worden. In een techniek overigens om van te huilen, want wat Evert Geradts, Harry Buckinx, zelfs Aart Clerkx en natuurlijk Mark Smeets toen al op papier zetten overtrof de kwaliteit van Swarte genadeloos. Wat wél opviel was een politieke strijdvaardigheid, een soort absurde humor (sterk op Crumb geënt) en een zekere mate van organisatie in een hoekige, schematische tekenstijl, grafische effekten in lay-out en zelfgemaakte lettertypes en pakkende intro's als "Design Dealers presents: Hektor in de Televisie Sektor", die in die tijd ook in de Amerikaanse undergroundstrips opgeld deden.

Een niet te verwaarlozen detail is dat *Modern Papier* nr. 4 (mei 1971) klassiek Amerikaans stripwerk bevatte van Sterret en Swinnerton uit 1918; een maand eerder publiceerde *Tante Leny Presenteert* in nr. 2 overigens al werk van Herriman. In 1972 gaat *Modern Papier* op in *Tante Leny Presenteert* (nr. 11) en eigenlijk had zich toen al de ommekeer in Swarte's werk voltrokken. Van wereldhervormer naar tekenaar, van de boodschap naar het medium, van provo tot drukker om een vergelijking te trekken met bijv. Rob Stolk of Van Nimwegen. Met Aart Clerkx (in *Trouw* vanaf 1971) is hij overigens de enige van de genoemde groep die buiten de subversieve hoek een vervolgstrip onderhanden neemt (*Katoen en Pinbal* in 1972 in *Okki*).

Een essentieel moment, ook in de karrière van Swarte, zoals verderop zal blijken, vormt in 1973 Swarte's initiatief bij uitgeverij Tango voor de uitgave *Cocktail Comix,* een bundel undergroundstrips. Organisatorisch van belang door het aandeel van Willem, die toen al buiten het gezichtsveld viel van de Nederlandse scene, en vooral door het feit van bundeling op zich, waardoor Swarte zich haast ongevraagd eenzelfde positie verwierf als Simon Vinkenoog door zijn bundel *Atonaal* in verband met de eksperimentele poëzie. In 1973 publiceerde Swarte als eerste originele kleurenstrips in *Charlie,* in het buitenland, in kleur, kortom als een van de eersten uit zijn groep trad hij als persoon naar buiten, betaald zelfs.

Deze lijn verder volgen is niet de opzet van de inleiding op onderstaand interview met Swarte. Bepaalde zaken in verband daarmee komen wel aan de orde, maar de intentie was toch vooral het aktuele werk van hem aan de orde te stellen, met name de totstandkoming van zijn eerste album *Joost Swarte's Modern Art,* de tijd die hij daarin gestoken heeft sinds 1974, waardoor hij naast striptekenaar ook omslagontwerper werd, en daarmee samenhangende zaken. In bepaalde opzichten is Joost Swarte een eenling, maar dat geldt voor de meeste striptekenaars, in andere opzichten treedt hij als eenling naar voren in zijn absolute streven naar perfektie, naar een soort allrounderschap, dat zijn fans noopt tot jaren van geduld en toevallig passerende uitgevers tot wanhoop.

Trouwens ook ikzelf als interviewer ben op dit punt wat wijzer geworden door het grote aantal wijzigingen dat Swarte aan wenste te brengen in de uitgetijpte interviewtekst. Het geheel is daardoor méér Swarte geworden (en dus minder Brok) Er blijft evenwel genoeg interessants over.

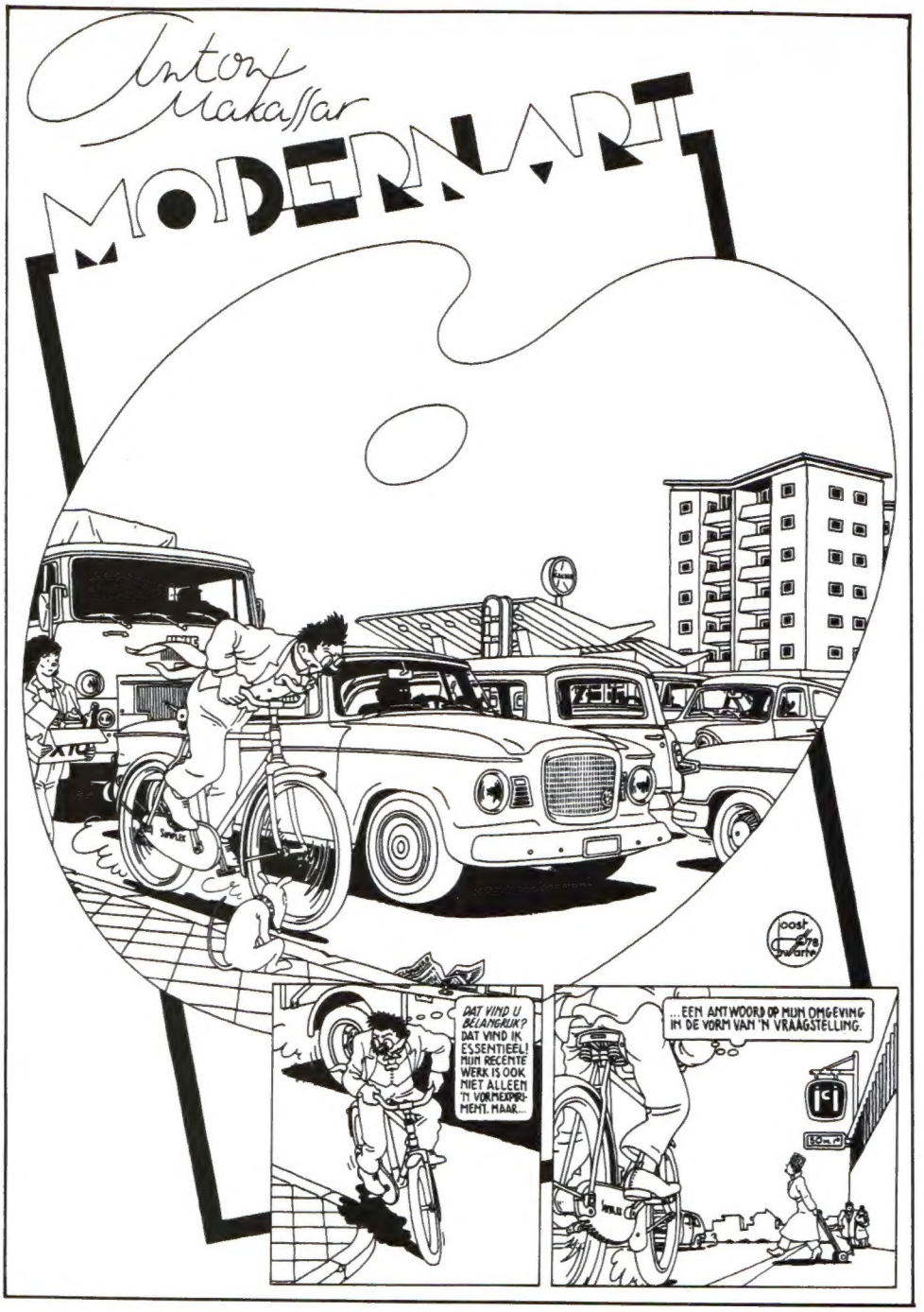
Anton Makassar
MODERN ART
DAT VIND U BELANGRIJK? DAT VIND IK ESSENTIEEL! MIJN RECENTE WERK IS OOK NIET ALLEEN 'N VORMEXPERIMENT. MAAR...
...EEN ANTWOORD OP MIJN OMGEVING IN DE VORM VAN 'N VRAAGSTELLING.

Je hebt in Nederland een vrij onafhankelijke positie in de stripwereld. Je bent daar als echte striptekenaar eigenlijk de laatste jaren alleen maar bekend door kinderstrips in Jippo **en de kleurenbijlage van** Vrij Nederland. **Ander stripwerk, en voor een ander publiek, is er op dit moment eigenlijk niet. Heb je daar geen behoefte aan? Heb je toch kontakten met andere publikatiekanalen of met ander Nederlandse striptekenaars? Heb je voor die geïsoleerde positie bewust gekozen?**
Dat is wel gekozen. Ja, het is de onafhankelijke positie die het prettigst is, omdat die je de gelegenheid geeft te doen wat je wil.

Je krijgt dus wel degelijk aanbiedingen om in Nederland te publiceren?
Ja, ja.

En hoe zit dat nu met andere tekenaars, heb je daar veel mee te maken? Met mensen die er beroepsmatig bij betrokken zijn.
Ik heb wel veel kontakten met andere tekenaars, ook in Nederland, maar uit bijvoorbeeld de hoek van Eppo *ken ik vrij weinig mensen.*

Dan houd je natuurlijk vrij weinig mensen over in Nederland...
In Nederland niet zoveel, alhoewel, Evert Geradts, die gaat toch ook steeds meer de beroepsmatige kant uit. Voor de rest heb ik kontakt met Peter Pontiac.

Maar dat zijn toch eigenlijk meer restanten van de *Tante Leny* **periode.**
Ja, maar er zijn natuurlijk wel anderen zoals Ever Meulen. Samen met hem publiceer ik in Humo. *Dat is eigenlijk ook iets met een grote oplage. Maar ik moet toch zeggen, het is eigenlijk niet mijn ambitie om te zitten bij bladen met een grote oplage. Daar gaat het niet om. Het gaat erom iets van kwaliteit te kunnen maken.*

Dat komt er dus eigenlijk op neer dat je het in Nederland niet kwijt kunt.
Dat is niet helemaal waar, want er zijn wel bladen die wel belangstelling hebben getoond, die wel graag zouden willen, maar omdat je niet alles tegelijk kunt moet je veel laten liggen. Wat bijvoorbeeld het boek aangaat dat nu net uit is, Modern Art *(de Engelse titel, HB), dat heeft nogal lang geduurd vanwege allerlei "organisatorische problemen" en omdat ik het niet graag uit handen wilde geven, omdat ik wist dat, als je het zomaar aan een uitgever zou geven in de trant van "maak er maar een boek van"... Nou ja, ze kunnen er van alles van maken; ze kunnen er een rotuitgave van maken en dat zie je dan zomaar gebeuren. Daar heb je dan jaren aan gewerkt en dat kan dan in een paar minuten met een verkeerde lithografische behandeling, een verkeerde vertaling of weet ik veel wat uit de hand lopen. Als er nú iets aan fout gaat, dan weet ik tenminste dat ik het zélf heb fout gedaan. Dan hoef ik ook niemand iets te verwijten.*

Dat is dan in Nederland eigenlijk niet mogelijk naar jouw idee?
Nou, misschien wel, misschien toch wel.

Het is toch ook bekend dat iemand als Yrrah zijn kartoens en bundelingen daarvan tot het einde begeleidt en daarbij niet schroomt uitgevers lastig te vallen.
Jazeker, maar het is ook wel een kwestie van de houding tegenover een uitgever. Er zijn sommige mensen die een uitgever, of, laat ik het zo stellen: er zijn mensen die werken vóór een uitgever, die de initiatieven vooral van de uitgever laten afhangen en dan invullen wat van hen gevraagd wordt. Ik vind het prettiger om een boek te maken, waarvan je helemaal zelf beslist hoe het moet worden, en dat je dan een uitgever zoekt die bereid is het op die manier uit te geven.

Vreemd is dan toch natuurlijk dat je voor een groot deel in opdracht werkt, veel illustratiewerk, omslagen, dat is toch een kwestie van opdrachten?
Omslagen ja, dat is gebonden ja, maar Dr. Ben Cine *is vrij werk en wat in* Jippo *verschenen is ook: dat is geen opdracht. Maar bij die omslagen van* Humo *is dat wel zo. Ja, ik vind het ook best leuk*

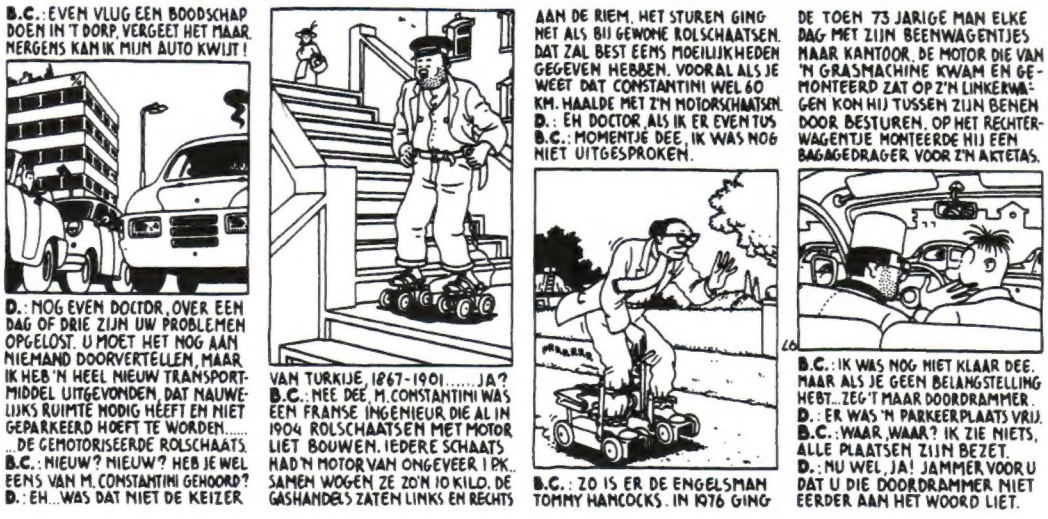
B.C.: EVEN VLUG EEN BOODSCHAP DOEN IN 'T DORP, VERGEET HET MAAR. NERGENS KAN IK MIJN AUTO KWIJT!
D.: NOG EVEN DOCTOR, OVER EEN DAG OF DRIE ZIJN UW PROBLEMEN OPGELOST. U MOET HET NOG AAN NIEMAND DOORVERTELLEN, MAAR IK HEB 'N HEEL NIEUW TRANSPORTMIDDEL UITGEVONDEN, DAT NAUWELIJKS RUIMTE NODIG HEEFT EN NIET GEPARKEERD HOEFT TE WORDEN..... ...DE GEMOTORISEERDE ROLSCHAATS.
B.C.: NIEUW? NIEUW? HEB JE WEL EENS VAN M. CONSTANTINI GEHOORD?
D.: EH... WAS DAT NIET DE KEIZER VAN TURKIJE, 1867-1901..... JA?
B.C.: MEE DEE, M. CONSTANTINI WAS EEN FRANSE INGENIEUR DIE AL IN 1904 ROLSCHAATSEN MET MOTOR LIET BOUWEN. IEDERE SCHAATS HAD 'N MOTOR VAN ONGEVEER 1 PK.. SAMEN WOGEN ZE ZO'N 10 KILO. DE GASHANDELS ZATEN LINKS EN RECHTS AAN DE RIEM. HET STUREN GING NET ALS BIJ GEWONE ROLSCHAATSEN. DAT ZAL BEST EENS MOEILIJKHEDEN GEGEVEN HEBBEN, VOORAL ALS JE WEET DAT CONSTANTINI WEL 60 KM. HAALDE MET Z'N MOTORSCHAATSEN.
D.: EH DOCTOR, ALS IK ER EVEN TUS
B.C.: MOMENTJE DEE, IK WAS NOG NIET UITGESPROKEN.
B.C.: ZO IS ER DE ENGELSMAN TOMMY HANCOCKS. IN 1976 GING DE TOEN 73 JARIGE MAN ELKE DAG MET ZIJN BEENWAGENTJES NAAR KANTOOR. DE MOTOR DIE VAN 'N GRASMACHINE KWAM EN GEMONTEERD ZAT OP Z'N LINKERWAGEN KON HIJ TUSSEN ZIJN BENEN DOOR BESTUREN. OP HET RECHTERWAGENTJE MONTEERDE HIJ EEN BAGAGEDRAGER VOOR Z'N AKTETAS.
B.C.: IK WAS NOG NIET KLAAR DEE. MAAR ALS JE GEEN BELANGSTELLING HEBT... ZEG 'T MAAR DOORDRAMMER.
D.: ER WAS 'N PARKEERPLAATS VRIJ.
B.C.: WAAR, WAAR? IK ZIE NIETS, ALLE PLAATSEN ZIJN BEZET.
D.: NU WEL, JA! JAMMER VOOR U DAT U DIE DOORDRAMMER NIET EERDER AAN HET WOORD LIET.

om binnen de beperkte mogelijkheden te werken...

Je vindt het best leuk om voor *Humo* een omslag met André van Duin te maken?
Oh ja hoor. Dat komt ook omdat ik graag werk voor Humo, *omdat het een heel leuk blad is. Het werken voor* Humo *kent natuurlijk een beperking, maar dat blad zit sowieso in een hele zware beperking. Hun uitgeverij laat niet veel ruimte. Ik doe graag mee om een goed blad te maken.*

Wat doe je daarnaast momenteel aan vaste opdrachten? *Dr. Ben Cine* is afgelopen.
Nou nee, dat komt wel weer terug.

Hield dat niet op met als laatste afleveringen "De Wereld"?
Het liep in feite door, dat was alleen een andere opzet. Het was meer een kolom die Ben Cine schreef over allerlei zaken. De bedoeling is daar wel mee verder te gaan. Wat nu regelmatig is, dat is Humo. *Voor de rest heb ik alle aandacht willen richten op het boek, hè, HET BOEK! Dat is in ieder geval in Frankrijk nu klaar. Binnenkort de Nederlandse uitgave, Engelstalig, en dan ook de Duitse bij Zweitausendeins. Achteraf ben ik heel erg blij dat ik al die aandacht aan dat boek gegeven heb, want ik heb er vreselijk veel van geleerd. Hoe uitgevers werken, de kontrakten. Je zou onderhand zelf, alhoewel... 'n hoop werk...*

En hoe zit het met *Jippo*, is dat afgelopen of niet?
Dat hangt er een beetje van af. De strip Katoen en Pinbal *had een edukatief karakter en in elk avontuur heb ik een maatschappelijk facet behandeld. Op een goed moment heb je een aantal facetten verwerkt. Je kunt dan wel eindeloos door blijven gaan, maar misschien is het dan toch verstandiger die serie te stoppen.*

Toch iets wat je niet veel gedaan hebt, hè, dat echte series tekenen?
Nja...

Er komen wel steeds weer bepaalde figuren terug en zo, maar dat is toch niet het echte *Eppo, Robbedoes, Kuifje*-weekbladwerk. Het seriewerk dat doorgaat als de schrijver dood is. Dat zul je toch wel merken bij je inkomen?
Dat is niet zo regelmatig, het gaat nét. Maar ik houd er niet zo van daaraan vast te zitten, hè. Een bepaalde serie: ik kan me heel goed voorstellen dat sommige tekenaars daar helemaal geen problemen mee hebben, omdat ze binnen figuren, die ze gekreëerd hebben, genoeg mogelijkheden hebben om daar elke keer iets mee te doen.

Is dat niet iets wat je zou willen?
Nee, nou ja, ik weet helemaal niet precies wat ik wil. De dingen, waarvan ik denk dat ze leuk zijn om te doen, díe wil ik graag doen, maar als op den duur blijkt dat ik het leuk vind om een reeks op te zetten rond een bepaalde figuur, dan zien we wel verder. Maar er is geen vooropgezet doel. Ik heb geen karrière uitgestippeld. Tot nu toe blijkt eigenlijk dat een afwisseling in de dingen die je doet, dat dat alleen maar leuk is.

Maar het is wel een beetje moeilijk te volgen. Wie weet nu nog waar en wat je publiceert? Dat doorkruist in praktische zin dat verband.
Het is niet zo overzichtelijk.

Inderdaad, want neem nu dat boek van je, bekend is wel dat 3 verhalen daaruit eerder verschenen zijn in *Charlie* en dat het zelfmoordverhaal als voorpublikatie verscheen in *Métal Hurlant*, maar die andere twee, waar zijn die verschenen?
Die zijn nooit eerder verschenen!

Hoelang heb je er nu aan gewerkt? Hebben die 3 verhalen je al die jaren gekost?
Tussendoor heb ik natuurlijk veel andere dingen gedaan en, ja, de kontakten met die uitgever moesten op een goede manier geregeld worden.

Dus er is ook veel tijd in dat organisatorische werk gaan zitten?
Ja, die nieuwe verhalen dat kost een zekere tijd, maar dan volgt nog eens het kleuren en voor de verschillende vertalingen heb ik ook alles zelf ingeletterd. Ik heb bij dit eerste boek echt alles zelf in de hand willen houden. Er kunnen nu eenmaal een hoop dingen fout gaan en voor je het weet schep je daardoor een precedent voor latere mislukkingen. Ik moet zeggen dat ik daarbij Johannes van Dam, een vriend van me, aan mijn zijde gehad heb. Hij heeft ook de vertalingen voor Frankrijk gemaakt en me geholpen bij de kontakten met uitgevers, de kontrakten. Bovendien heeft Olaf Stoop van de Real Free Press behoorlijk me geruggesteund bij de tots...dkoming.

Hoe is nu dat kontakt met *Charlie, Métal Hurlant*, Les Humanoïdes Associés tot stand gekomen?
Ik had Willem benaderd om mee te werken aan Cocktail Comix, *omdat ik zijn werk erg goed vind. En toen heeft hij mij gevraagd of ik niet iets in* Charlie *wilde publiceren. Hij had een scenario en hij wilde graag dat ik dat zou tekenen. Dat heb ik toen gedaan en ze waren er erg tevreden over bij* Charlie. *Ze vroegen toen of ik meer voor hen wilde doen. Zo is het volgende verhaal gekomen en daarna wéér een verhaal en toen ben ik eigenlijk aan een boek gaan denken. Toen de Real Free Press mijn boek aankondigde, kreeg ik een schrijven van Jean-Pierre Dionnet van Les Humanoïdes Associés, omdat hij het in Frankrijk wilde uitgeven. Intussen was er ook nog een afspraak met Wolinski van* Charlie, *die ook een boek wilde maken van mijn verhalen. Omdat die afspraak ouder was, heb ik hem toen als eerste aangeboden om mijn boek uit te brengen. Ik heb daarbij gesteld dat het boek 64 bladzijden moest hebben, helemaal in kleur en met een harde omslag. Ik heb hem ook geschreven dat er een andere belangstellende was. Nou, hij heeft me daar niet over geantwoord, dus ik heb toen het kontakt met Les Humanoïdes voortgezet.*

Je hebt verder nooit iets gehoord van Wolinski?
Later hoorde ik dat hij zich afvroeg waarom ik het niet bij hem heb uitgegeven. Hij heeft blijkbaar die brief niet goed gelezen of hij is hem door zijn vinger geslipt. Bij vrij veel uitgeverijen in Frankrijk gaat zoiets op zo'n rommelige en nonchalante manier, dus...

De Franse slag.
Het is écht een Franse slag, ja. Je moet er zelf zijn en met ze praten

en dan pas worden er dingen geregeld.

En hoe zit het met Artefact? Daar zitten toch juist mensen van *Tante Leny*?
Ik vind het erg sympathieke mensen, ze werken erg hard. Ze waren ook wel geïnteresseerd om meer dingen met mij te doen, maar toen had ik dat kontakt al met Les Humanoïdes Associés. Je kan niet overal tegelijk zitten. Overigens, nog van vóór dat kontakt is een belofte aan Futoropolis in Parijs om bij hén een boek uit te geven in de reeks 30/40. *Dat gaat dus nu ook gebeuren in mei.*

30/40?
Dat is een reeks van grote verzamelaarsalbums, die ze uitbrengen: Trente-Quarante *dus eigenlijk. Er zijn al delen van Giraud en van Tardi, Wrightson, Calvo en pas geleden een van Moscoso. Het zijn grote albums op nogal dik papier gedrukt, strips op groot formaat.*

Een soort portfolio?
Zoiets ja. Er komen o.a. strips in die in Tante Leny *hebben gestaan en andere losse pagina's die in Frankrijk onbekend zijn. Bijvoorbeeld ook die uitleg hoe je kleurenrasters moet snijden. Die dingen zijn nu niet meer te krijgen en dus ook wel voor Nederland interessant. De Real Free Press zal het ook, maar dan op klein formaat uitbrengen.*

En hoe zit het met andere uitgaven? Wordt *Dr. Ben Cine* **nog in boekvorm uitgegeven?**
Mogelijk ja. Er is wel belangstelling. Het komt wel een keer, maar ik wil dan wel wat meer afleveringen hebben. Het moet wel een echt boek worden.

Uit de beginperiode van *Dr. Ben Cine* **dateert toch ook je plan om een kinderboek te maken. Is** *Ben Cine* **daarvoor in de plaats gekomen?**
In dat kinderboek zou het jongetje Hennie een hoofdrol spelen. Het gaat uitkomen bij uitgeverij De Harmonie, want ik wil het nog steeds afmaken. Ik heb het verhaal al geschreven, maar ik was er nog niet tevreden over. Er zal aan verbeterd moeten worden. Het wordt geen strip, maar een geïllustreerd verhaal. Maar je weet, ik ben druk geweest met Modern Art. *Ik wilde dat eerst achter de rug hebben. Intussen heb ik overigens wel Willem gevraagd een kinderverhaal te schrijven dat ik dan ga illustreren en dat in* Vrij Nederland *zal worden gepubliceerd in afleveringen. Later komt het wellicht ook in boekvorm.*

Dat is dus weer iets anders dan die uitgave bij de Harmonie?
Ja.

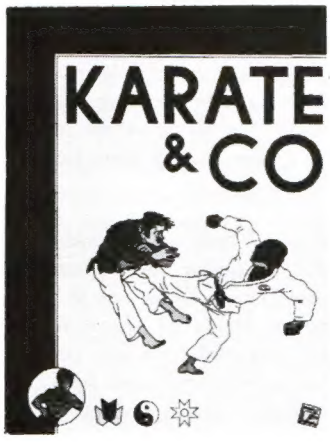

Maar binnenkort is er in Nederland toch wel weer wat van je te verwachten?
Dat denk ik wel, ja. In elk geval die 30/40*-uitgave op klein formaat, de Nederlandse uitgave van* Modern Art *natuurlijk. Die zal misschien zelfs ook nog wel eens in de Nederlandse taal verschijnen, daar is wel belangstelling voor getoond, maar daar wil ik nog niet zo achterheen, ik wil nu de lopende dingen eerst netjes afwerken.*

Het lijkt me toch wel prettig wat albums op de markt te hebben. Dat is geen eenmalige verdienste en geeft toch een soort financiële zekerheid.
Dat is mogelijk, ja.

Heeft dat geld trouwens ook nog een rol gespeeld bij je werkzaamheden voor *Charlie*? **Ik bedoel in verband met** *Tante Leny...*
Voor Nederland zou dat natuurlijk uniek geweest zijn dat je voor dat werk gewoon betaald wordt, maar in Frankrijk is de traditie in ongebonden tekenen natuurlijk veel groter als je denkt aan Le Rire, Le Fourire, Assiette au beurre, La Baionette, *enzovoorts. In Nederland kenden we natuurlijk vroeger wel het blad* De Notenkraker, *maar daar stonden eigenlijk geen echte strips in.*

En het feit dat je in *Charlie* **met kleur hebt kunnen werken?**
Ja, dat vond ik natuurlijk wel een mooie kans.

Is dat niet een van de eerste keren dat je in kleur ging werken? Het gaat toch om 1973 zo'n beetje...
Ja, maar is dat dan al zó lang geleden? 1973? Ja, ... nee dat klopt 1973!

Was dat een eis die ze je toen stelden?
Nee, ze gingen toen bijna beginnen met een kleurkatern. Daarvóór hadden ze alleen maar zwart-wit. Nou ja, dat verhaal van mij was dan voor het kleurkatern.

Ze wisten dus helemaal niks van jou kleurkapaciteiten af?
Nee; maar zo werken ze daar. Als Willem zegt dat het hem wat lijkt, en hij is een vaste medewerker daar, dan is het goed.

Heb je eigenlijk nog wel behoefte om níet in kleur te werken, even afgezien van *Dr. Ben Cine*?
Het heeft ook met mogelijkheden te maken natuurlijk. Het 30/40*-boek van Futuropolis zal een nieuw verhaal van mij bevatten en dat maak ik in zwart-wit.*

Maar dat is toch helemaal ongekleurd?
Nou nee, ik geloof dat het zelfs met 8 verschillende kleuren komt. De omslag gaat in twee drukgangen, lichtgrijs en pistache, het binnenwerk bevat een aantal pagina's in donkerblauw en oranje, enkele in kleur helemaal, nou ja...

Hoe zit het met de kleur in je nieuwe boek? Je bent daar bijzonder tevreden over?
Nou... niet helemaal, maar over het geheel genomen toch wel redelijk. Ik heb het allemaal zelf gemaakt en ik heb er mijn best op gedaan. Over het eerste verhaal ben ik niet meer zo tevreden, maar dat is al heel lang geleden; de latere verhalen, daar zitten stukken in waar ik wel tevreden mee kan zijn. De tekortkomingen moet ik voornamelijk mezelf aanwrijven.

Tja, dat waterverfeffekt of

écoline, hè, dat...
Ja, ja...

Doe je dat nou anders?
Nee, het is altijd met écoline. Trouwens hier op bladzijde 25 en 28 van de Franse uitgave is er iets verkeerd gegaan. Daar hebben ze de gele en de blauwe drukgang verwisseld. Een fout van de drukkerij daar, dat is jammer.

Maar wat is dat daar bij Le deucième Bable onder de titel in de kleurgang...? Daar stáát iets onder het zwart.?
Ja, "A second", in de inkleuring in de Engelse taal, dat heb ik over het hoofd gezien.

Maar afgezien daarvan. Je blijft dat houden soms, iets vlekkerigs.
Ja, het is niet helemaal egaal.

Dat heeft wel voordelen, dat natuurlijk overvloeien van kleuren, maar...
Het ziet er in elk geval niet helemaal zo synthetisch uit met die vlakke kleuren. Maar soms vind ik die kleur toch wel weer mooi, want het heeft een ruimtelijke werking. Mijn tekeningen zijn alleen kontoeren en lijnen. Bijv. zo'n spatbord, dat is niet een platte waaier, een soort letter C, maar iets bols, die ruimtelijke werking moet je je in je hoofd vormen en als je nu door de inkleuring die bolling gewoon weergeeft dan haal je bij de lezers toch weer iets van zijn fantasie weg.

Zonder kleur zou je dat dan moeten gaan suggereren met arcering.
Arceren, dat doe ik ook niet zo graag.

Maar dat wolkachtige effekt bij je inkleuringen?
Dat is ook een kwestie van ervaring. In het begin heb ik daar erg veel moeite mee gehad om het mooi nat erop te zetten zodat het egaal indroogt.

In het boekje *De Klare Lijn* **zeg je dat je beïnvloed bent door Mark Smeets, in die zin dat Smeets voor jou een soort intermediair is geweest om weer Hergé te gaan bekijken.**
Ja, ik ben niet zozeer beïnvloed geweest door Smeets' werk, maar het heeft me wel een aanzet gegeven om naar Hergé te kijken en eigenlijk om meer te gaan studeren op tekenwerk. In de begintijd van Modern Papier *en* Tante Leny *wist ik nauwelijks iets van striptekenen af. Er ging een wereld voor me open toen ik merkte dat er zoveel getekend werd. Toen ik begon met tekenen ging het heel onbekommerd: gewoon aan de slag.*

Het is dus nooit iets geweest van zoals Smeets tekent wil ik ook tekenen?
Nee, zo is het niet. Ik vond het prachtig wat hij maakte en ja, dan vraag je je af hoe doet hij dat nou? Laat ik zo zeggen, ik vond mijn eigen tekenwerk niet zo goed en dat van hem vond ik wel heel erg mooi en toen dacht ik "Kan je eigenlijk ook tekenwerk maken dat je zelf ook heel erg goed vindt?" Ik ben me gaan afvragen wat ik dan wel goed vond. Ik ben meer gaan nadenken over tekenwerk, ik ben er meer op gaan studeren.

In jouw eerste strips in *De Andere Krant* **is daarvan niets te merken.**
Nee, natuurlijk niet, nee...

Dat was toch ná die periode Smeets?
Nee hoor, dat was voordat ik werk van Smeets kende. Modern Papier *was daarvoor,* De Andere Krant *was daarvoor, nee, het beginwerk voor* Tante Leny *viel daarvoor. Dat is eigenlijk gekomen, ja, wanneer was dat, zo rond* Modern Papier *nr. 9, daar is al veel invloed, maar pas in* Modern Papier *nr. 10 kun je het zien. In die tijd staan er toch ook in* Tante Leny *dingen van mij die erg op Amerikaanse comics geënt zijn. Ik ging toen zoveel dingen zien, zeker ook door het kontakt met Evert Gerardts die een geweldige verzameling oud werk heeft. Er bleek zoveel kwaliteit te zijn. Ik vond dat ik dat ook moest proberen.*

Dat is wel ontzettend uit de hand gelopen. Als ik nu dat oude werk van je vergelijk met wat je nu maakt, dan houd ik het bijna niet voor mogelijk. In zo'n korte periode, want in je nieuwe boek zit toch al werk van '73 en een vergelijking met dat werk en je strips uit *De Andere Krant* **dat gaat niet, dat is een volstrekt onduidelijke zaak.**
Ja...

Er moet onzettend hard door je gewerkt zijn. Ik weet niet hoe dat kan.
Ja, ik weet ook niet hoe dat kan, ja, maar ik denk dat het een soort van studiemethode is, ja... Ik ben meer uitgegaan van het te verwezenlijken resultaat dan van het tekenen zelf. De aanpak is dus anders geworden. Dat is trouwens een groot verschil tussen mij en 'n aantal andere striptekenaars: ik voel me meer een pláátjesmaker, niet zo handschriftelijk, maar meer om me zo pregnant mogelijk uit te drukken en te bereiken wat ik wil. Het gaat dus eigenlijk helemaal niet om een zo mooi mogelijk plaatje! Dat plaatje wil iets vertellen en daar werk ik rustig naar toe.

Maar ik heb ook de indruk dat je minder vertélt dan vroeger. Ik denk aan je oudste strips uit *Modern Papier*, **waarbij toch een van de belangrijkste dingen was "gekke" dingen, maar toch ook vooral strips, waarin je iets beweerde. Je zette je af tegen Philips...**
Ja, zeker...

Je wilde iets beweren, een mening, en die indruk krijg ik nu toch veel minder. Die humor is er nog steeds, dat relativerende, maar je maakt nu toch meer verhalen.
Dat kun je toch niet zeggen van de verhalen die in mijn nieuwe boek staan? Daar gebeuren toch

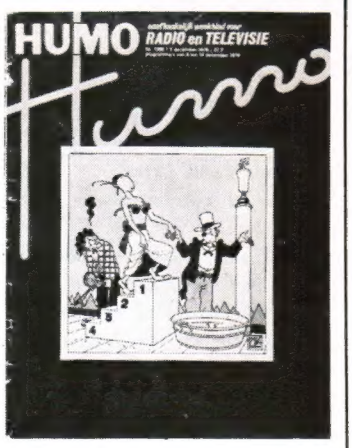

veel dingen in?

Nou ja, maar dat zijn toch meer verhalen in beeld verteld. Het zijn meer incidenten, er komen wel touwtjes bij elkaar, gebeurtenissen ontrafeld en zo, maar je krijgt toch niet meer het idee dat er iemand een boodschap uit te dragen heeft.
Nou ja, dat vind ik zelf ook niet, dat ik iets te vertellen heb.

Dat hoeft ook niet zo, maar in verband met wat je zegt over dat maken van plaatjes en die opeenvolging van plaatjes. Ik heb zo de indruk dat je via de strip vaak tegen je zin overgaat van de ene prachtige plaat in de andere, dat het vertellen in stripvorm daarbij meer een hulpmiddel of alibi is.
Op tekengebied is dat natuurlijk wel een beetje zo. Sommige plaatjes zijn interessanter om te tekenen dan andere, en weer andere heb je gewoon nodig voor het verhaal. Er gebeuren bepaalde dingen en die gebruik ik voor 'n verhaal, maar het is niet zo dat ik iets sta te beweren in mijn verhalen, terwijl dat in het begin nog wel zo was. Dat is wel een verschil, ja. Maar ik zou het ook niet meer zo kunnen. Ik kan niet meer iets opwerpen zo van: "Zeg, dames en heren luister nu eens even hier; ik zal u wel eens zeggen hoe het in elkaar zit!".

Het aardige is dat je nu vaak één plaat brengt waaromheen een heel verhaal te verzinnen is. Een losse afbeelding, die een heel verhaal is, zoals bij je omslagen of bijvoorbeeld bij de zeefdruk Ochtendschemer.
Ja, dat is wel zo, er zit van alles in én achter.

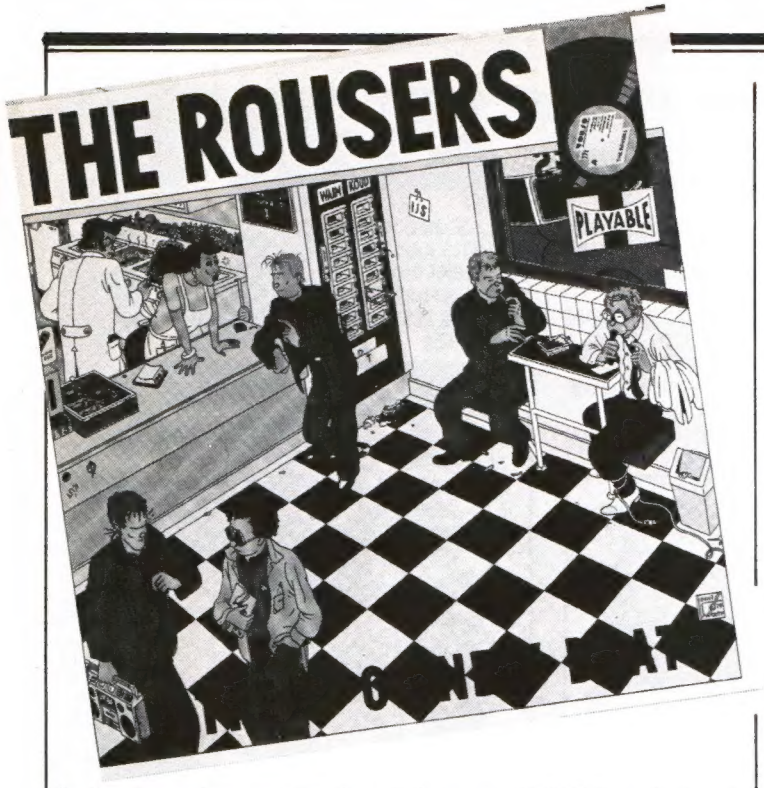

In het interview met jou in *Stripschrift* nr. 106 noem je een groot aantal tekenaars dat invloed op je gehad heeft. Het valt op dat dat mensen zijn van volstrekt uiteenlopende tekenstijl uit verschillende perioden en zo. Heeft dat te maken met die periode van "studie" na je eerste strips? Daar zitten trouwens helemaal geen Nederlanders bij, behalve Willem en Mark Smeets; wat vind je trouwens van de Nederlandse strips?
Tsja...

Volg je het eigenlijk?
Wat er in Nederland gebeurt? Ja, een beetje. Een beetje wel, maar ik volg meer wat er overal *gebeurt. Nederland is geen uitzonderingspositie ten opzichte van overal. Er is zó veel werk en of dat nu uit Amerika komt of uit Spanje, Frankrijk, Nederland, dat maakt geen verschil eigenlijk.*

Nog iets merkwaardigs vind ik dat je, toen je via Smeets het werk van Hergé nog eens goed ging bekijken, ongetwijfeld de (hertekende) kleurenalbums genomen hebt. Het vreemde nu is dat jouw werk veel meer lijkt op het oude werk van Hergé, laten we zeggen het vooroorlogse zwartwit werk.
Jaja...

Een merkwaardige zaak; kennelijk heb jij die onderlaag onmiddellijk onderkend of onbewust mooi gevonden!
Laat ik daarop eerst zeggen dat de albums van Kuifje, die voor mij favoriet zijn, albums zijn als De Krab met de Gulden Scharen, *maar vooral* De Blauwe Lotus *en ook wel* Het Gebroken Oor. *Dat zijn juist verhalen, die oorspronkelijk zwartwit verschenen zijn! Maar er zijn daarnaast natuurlijk andere tekenaars die ik erg bewonder, die van invloed zijn geweest op mij, bijvoorbeeld Jijé zijn oudere werk zoals de eerste Blondie en Blinkie-strips, die in een prachtige frisse stijl getekend zijn, net als bijv. een oude strip als* Jojo. *Ken je dat? Fantástisch vind ik dat, héél erg mooi.*

Een rol speelt daarbij dat Hergé op zijn beurt ook veel dingen heeft overgenomen van oudere striptekenaars.
Zeker. En ik ben natuurlijk ook gaan kijken naar Alain Saint-Ogan en dat vind ik ook heel leuk en natuurlijk ook oudere Amerikaanse tekenaars.

Ik kom er eigenlijk in dit verband steeds meer achter dat een figuur als McManus een ernorme invloed...
Een soort sleutelfiguur.

...gehad hebben.
Op mij wel ja. Zeker.

Maar ook op Hergé en zo dus weer indirekt op jou.
Maar ook andere dingen, bijvoorbeeld de oude Popeye-verhalen van Segar, dat vind ik ook prachtig. Maar ik moet zeggen, van die oudere Hergéstrips, de verhaallijn is vaak wat vlotter...

Ik vind het wat gewáágder allemaal.
Beslist.

Hij zet daar af en toe mensen op papier in bepaalde standen op een manier die hij nu nooit meer zou aandurven. Rare hoekige ellebogen, perspektivisch gepronconceerde schouders.
Ik voel dat ook zo: het werkt ook wel komisch, tenminste ik vind het wel leuk.

Er zitten bewegingen in die eigenlijk niet mogelijk zijn, niet die verstilde momentopname, maar zoiets als dat Crumb-achtige lopen.
Ja, daar houd ik ook wel van. Het is niet zo vanzelfsprekend. Het doet je als lezer aanzetten dat lopen nader te beschouwen.

Je hebt natuurlijk een bijzondere interesse voor vormgeving, haast maniakaal, waarbij ik dat "haast" net zo goed kan weglaten.
Ja, dat is wel zo.

Dat heeft natuurlijk te maken met de opleiding, die je gevolgd hebt, lijkt me.
Dat is mogelijk, ja, ik weet niet of het juist daardoor komt, maar je volgt natuurlijk zo'n opleiding, omdat je een bepaalde interesse hebt.

Is die interesse eigenlijk wel te kombineren met strips?
Ja, daar heb je het toch al over gehad?

Nou ja, het lúkt dus wel, maar ik bedoel dit in die zin dat essentieel voor strips is dat er beweging in moet zitten. Het verhaal loopt door. Strijdig daarmee lijkt mij dat je komt met zeer uitgewerkte details, steeds weer interessante huizen, nieuwe doorkijkjes... Dat zijn toch eigenlijk dingen die het verhaal ophouden. Als lezer ben je steeds genoodzaakt om weer even rustig te kijken naar wat er allemaal in te zien is.
Nou ja, jij...

Goed, maar ik denk dat je niet zou willen dat iemand van je lezers zomaar een bepaald raampje of zo over het hoofd ziet.
De lezers hoeven die details niet per se te zien. Je schept door dat soort detail toch ook een bepaalde sfeer. Jij bent daar nu zo sekuur op om dat allemaal te zien, maar er zijn ook mensen die dat niet zien en die gewoon eerst het avontuur lezen. Je moet je dat volgens mij zó voorstellen. Als je in een straat loopt zie je huizen, het wegdek een beetje, je voelt je beschut in een bepaalde mate door de hoogte van de huizen, de breedte van 'n straat, dat is de eerste indruk. Er staan bomen of niet, enzo-

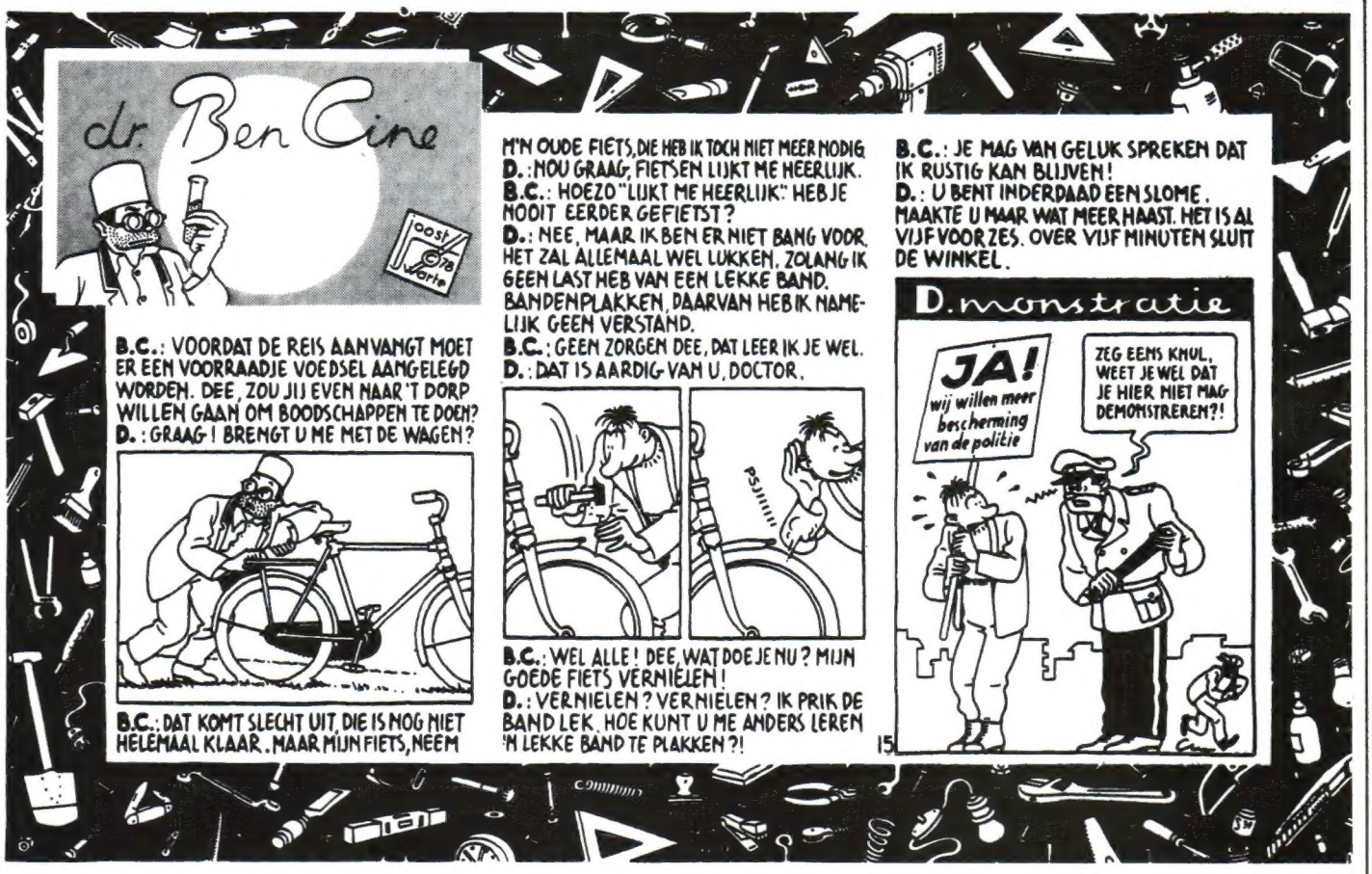
dr. Ben Cine
oost
Verte
B.C.: VOORDAT DE REIS AANVANGT MOET ER EEN VOORRAADJE VOEDSEL AANGELEGD WORDEN. DEE, ZOU JIJ EVEN NAAR 'T DORP WILLEN GAAN OM BOODSCHAPPEN TE DOEN?
D.: GRAAG! BRENGT U ME MET DE WAGEN?
B.C.: DAT KOMT SLECHT UIT, DIE IS NOG NIET HELEMAAL KLAAR. MAAR MIJN FIETS, NEEM M'N OUDE FIETS, DIE HEB IK TOCH NIET MEER NODIG
D.: NOU GRAAG, FIETSEN LIJKT ME HEERLIJK.
B.C.: HOEZO "LIJKT ME HEERLIJK": HEB JE NOOIT EERDER GEFIETST?
D.: NEE, MAAR IK BEN ER NIET BANG VOOR. HET ZAL ALLEMAAL WEL LUKKEN, ZOLANG IK GEEN LAST HEB VAN EEN LEKKE BAND. BANDENPLAKKEN, DAARVAN HEB IK NAMELIJK GEEN VERSTAND.
B.C.: GEEN ZORGEN DEE, DAT LEER IK JE WEL.
D.: DAT IS AARDIG VAN U, DOCTOR.
PSJIIIIIII
B.C.: WEL ALLE! DEE, WAT DOE JE NU? MIJN GOEDE FIETS VERNIELEN!
D.: VERNIELEN? VERNIELEN? IK PRIK DE BAND LEK. HOE KUNT U ME ANDERS LEREN 'M LEKKE BAND TE PLAKKEN?!
B.C.: JE MAG VAN GELUK SPREKEN DAT IK RUSTIG KAN BLIJVEN!
D.: U BENT INDERDAAD EEN SLOME. MAAKTE U MAAR WAT MEER HAAST. HET IS AL VIJF VOOR ZES. OVER VIJF MINUTEN SLUIT DE WINKEL.
D.monstratie
JA! wij willen meer bescherming van de politie
ZEG EENS KNUL, WEET JE WEL DAT JE HIER NIET MAG DEMONSTREREN?!
15

voorts. Maar als je nu vaker door die straat loopt zie je ook dat er ergens een koperen brievenbus zit, of er ligt straatvuil, enfin, iedereen ziet dan andere dingen. Maar dat betekent dat je elke keer als je door die straat loopt, je die straat weer op een andere manier ziet of kúnt zien. En het is natuurlijk leuk als je een strip zó maakt dat daarvan dezelfde werking uitgaat. Dat diezelfde ervaringsmogelijkheden in de tekeningen opgesloten liggen. Daarmee kom je dichter bij de realiteit.

Nou nee, ik heb daar geen bezwaar tegen, maar het gaat er dan wel vanuit dat iemand een strip van jou meerdere malen leest en dat de mensen echt visueel ingesteld zijn.

Ze kunnen zelf kiezen wat ze wel willen zien op zo'n plaatje en wat niet. Er zijn gewoon dingen die belangrijk zijn voor het verhaal. Die zouden ze moeten zien en andere dingen, die hoeven ze niet per se te zien, dat moeten ze zelf kiezen. Voor sommige details hebben ze nog wel oog voor andere niet, nou ja, net zoals in het leven.

Met dien verstande dat jij dan wel gekozen hebt tussen de dingen die ze volgens jou wel hadden moeten of kunnen zien.

Jawel, het is natuurlijk mijn verhaal. Ik teken niet voor zoiets abstrakts als "het grote publiek". Toch moet je je als tekenaar wel in lezers kunnen verplaatsen.

Jij houdt daarbij natuurlijk geen rekening met echt zo'n groot publiek, dat wil zeggen dat je in tegenstelling tot zeer veel striptekenaars er, volgens mij, vanuit gaat dat je lezers jouw strips echt wel meer dan één keer lezen.

Ja, ik wil natuurlijk niet zomaar met "het grote publiek" rekening houden, omdat ik me een aantal vrijheden wil blijven permiteren. Ik wil op mijn eigen manier kunnen blijven werken. Er zijn mensen die dat op prijs stellen en daar denk ik ook wel aan als ik iets maak.

Die vrijheid, waarover we het hiervoor al hadden in verband met de publikatiemogelijkheden in Nederland, slaat dus wel degelijk ook op jouw tekenstijl of opvatting.

Ja echt, dat is ook heel moeilijk te scheiden.

In verband met je tekenstijl heb je in Stripschrift nr. 106 termen gebruikt als helderheid, overzicht, duidelijkheid, leesbaarheid, ordening, rust, evenwicht, gestileerd, abstraktie van de werkelijkheid, werkelijkheid vereenvoudigd. Daar voeg je dan aan toe dat je een nogal wanordelijk persoon bent.

Dat weet ik niet, maar het zou wel kunnen.

Het stond er wel.

Een wanordelijk persoon? Ja, nu je het zegt? Is dat zo?

Misschien los je die wanorde op in je strips?

Je kunt wel veronderstellen een helderheid te brengen in de dingen die om je heen gebeuren, maar dat bestáát natuurlijk niet: de werkelijkheid ís helemaal niet helder. De werkelijkheid is chaotisch en er worden alleen maar een soort schijnhelderheden geschapen. Je kunt natuurlijk proberen iets zo duidelijk mogelijk neer te zetten, maar je moet heel goed begrijpen dat dat toch eigenlijk niet lukt. Dat is toch wat er in mijn verhalen gebeurt. Er vindt een soort ordening plaats, maar het eindigt toch niet met een bevredigend gevoel van hier heb ik het toch even fris en helder, klinkklaar neergezet: hier valt geen speld meer tussen te krijgen!

door Har Brok

HET WERKLOZE SCHAAP PRESENTEERT:

GEEN OOG DICHT

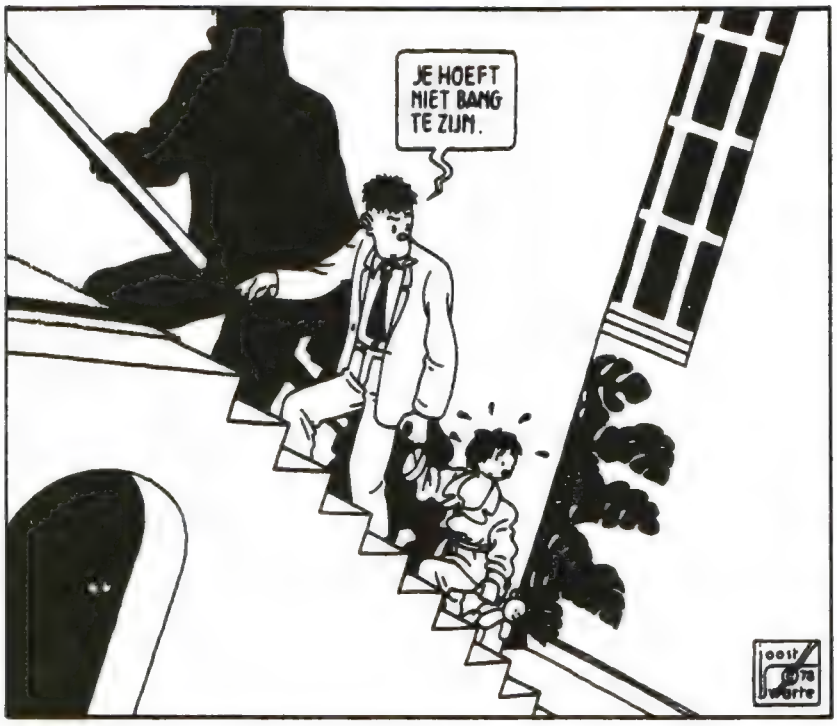

ALS JE BANG BENT OM ALLEEN NAAR BENEDEN TE GAAN, MAG JE WEL EVEN HIER BLIJVEN. ME NOG 'N KEERTJE TOEDEKKEN, OF WACHTEN TOT IK SLAAP.

Eerbetoon of gebrek aan fantasie?

door Hans van Adrichem

Eind september 1979. Er is weer een nieuw deel verschenen van de nimmereindigende reeks De Rode Ridder. Het verhaal draagt de fraaie titel *De beelden van Djomaz*. Nadat ik dit 87ste deel (waarschijnlijk om de serie compleet te houden) heb aangeschaft, vallen enkele zaken op. Het verhaal is weer tamelijk zwak, de gebruikelijke ingrediënten zijn weer aanwezig namelijk de prinses, de slechten (ditmaal piraten) en de geheimzinnige tovenaar. Maar ook het monster ontbreekt niet en wát voor een monster?! Al bij het doorbladeren in de tijdschriftenhandel kwam het monster mij bekend voor en na enig nadenken was ik er achter waar ik deze kreatie eerder gezien had. In een van de oudere *Creepy*-nummers stond na enig zoekwerk de gezochte passage. In *Creepy-yearbook 1968* staat een herdruk van het verhaal *Werewolf,* een zespaginaverhaal van Larry Ivie, getekend door niemand minder dan Frank Frazetta. Wie de tekeningen van Frazetta's weerwolf legt naast die van het monster van Karel Biddeloo zal gelijkenis niet kunnen ontkennen. Alle hier gereproduceerde tekeningen van Biddeloo's monster (de even genummerde) zijn kopieën van Frazetta's weerwolf (de oneven genummerde).

afb. 3

afb. 4

afb. 5

afb. 8

afb. 6

GRAWWAR BESCHOUWT DE INDRINGERS ALS VERDREVEN EN KEERT ZACHT GROMMEND NAAR DE TEMPEL TERUG.

afb. 7

De vraag rijst nu of hier sprake is van een eerbetoon aan een uitmuntend tekenaar of van een verregaand gebrek aan fantasie. Ik vrees dat het laatste het geval is. Als er van de 12 tekeningen van Biddeloo's monster er minstens 10 maar matig geslaagde kopieën zijn van Frazetta's weerwolf, vraag je je toch af of Biddeloo zelf geen origineel monster heeft kunnen verzinnen. Als dat niet het geval is en de originaliteit van de verhalen ook niet toeneemt, wordt het misschien tijd om deze nimmereindigende reeks toch maar te beëindigen. Dan kan Biddeloo het talent dat hij zeker heeft eindelijk eens gebruiken om een paar science-fiction-verhalen te maken zónder die Rode Ridder.

NASCHRIFT

Op ons verzoek om een reaktie op bovenstaande heeft Stripgidsprijswinnaar 1979 Karel Biddeloo inmiddels als volgt gereageerd: 'Het is normaal dat een striptekenaar veel dokumentatie gebruikt en zich soms inspireert op werk van kollega's, wat – in mijn geval – wel iets teveel van het goede is geweest. Dit is wel enigszins te wijten aan het vrij hoge tempo van de Rode Ridder-produktie. Maar wil de striptekenaar zonder "copiëerzonden" mij de eerste steen toewerpen?' Deze brief van 3-12-79 maakt in elk geval duidelijk dat de door Van Adrichem opgeworpen vraag over eerbetoon negatief beantwoord moet worden. Het vrij hoge produktietempo van Stripschrift verhindert ons verder op deze kwestie in te gaan. (H.B.)

afb. 2

afb. 1

Vergis je niet

Oude nummers van Stripschrift zijn nog steeds verkrijgbaar tegen de oorspronkelijke prijs

Vul de antwoordkaart in het hart van het blad in.

18 (*f* 2,25): Vijftig jaar Bruintje Beer met een herdruk van **Bruintje Beer verdwaald**, Walt Disney Studios (tekenfilm)...

19 (*f* 2,25): Kabouterstrips met herdruk van het **Paulus de Boskabouter**-verhaal nr. P.14, John Bakker...

20 (*f* 2,25): **Prins Valiant** door Harold R. Foster met een herdruk van **Aanval op de Neveleilanden** (1960); Thé Tjong Khing.

36 **1/2** (*f* 1,50): **Mad** poster & gemengd nieuws.

47/48 (*f* 3,25): Peyo met herdruk van **De Groene Draak (Johan en Pirrewiet)** uit: **Sprint; De Blauwbloezen** van Salverius, Giles; herdruk **De valstrik van de Rode Kreek** (Timoer, 1956); tekenfilm en pornostrip...

55/56 (*f* 3,75): Special over Peter de Smet met een herdruk van de oer-**Generaal** en van zijn **Fulco en de Miesmannetjes** (uit **'t Kapoentje**): Druillet mét adembenemende herdruk (1969); striptekenaars aller landen verenigt u...

57/58 (*f* 3,75): Erg veel over Marten Toonder met name zijn jeugdwerk **(Thijs IJs); Buck Danny** en dus ook Victor Hubinon; Daan Jippes **2 voor t)** Richard Corben met een gruwelijke herdruk...

59/60 (*f* 3,75): 50 jaar Disney-tekenfilms een tussensprint van Kees de Bree; Daan Jippes over Carl Barks mèt unieke **Donald Duck**-herdruk van Barks; **Donald Duck**-weekblad en een heel klein **Kuifje**...

65 plus (*f* 2,25): Interview Tibet met herdruk **Rik Ringers leidt de dans** (1955); **Chick Bill; Tina**; Jay Linch door Evert Geradts; **De Wonderen van Mu** (11/33-11/44)...

66 (*f* 2,25): Interview Franquin met uitvoerige bibiografie én herdrukken **Guust Flater, The Spirit** van Will Eisner, Dick Matena (over de **Macaroni's); de Wonderen van Mu** (11/45-11/49).

67 (*f* 2,25): **Nader tot Kuifje 3** over interessante drukvarianten; interview Carry Brugman; speciaal Roba met **Bollie en Billie** en **De Sliert** en een bibliografie; **De Wonderen van Mu** (11/50-11/70)...

68/69 (*f* 3,75): De Marten Toonder-story deel 1 en het begin van de herdruk van **Tom Poes en de Schoonschijners** (1610-1635); alles over **Akim** en **Tarzan**-pulpuitgaven; **De Wonderen van Mu** (11-72-11-82).

70 (*f* 2,25): De Marten Toonder-story deel 2 (**Panda** , Toonder-studioos); Jan van Haasteren; **De Wonderen van Mu** (11-83-einde); **Tom Poes en de Schoonschijners** (1636-1655)...

71 (*f* 2,25): **Koning Hollewijn**; Lambik Cauvin; **Tom Poes en de Schoonschijners** (1656-einde)...

72 (*f* 2,25): **Blake en Mortimer; Panda**; een persiflage op **Kuifje**; veel over Craenhals met de herdruk van **Fort Bravo** uit 1953...

74 (*f* 2,95): 4 blz. **Zuiptor** van Uco Egmond, speciaal voor Stripschrift, Raymond Macherot (**Chlorophyl, Poezekat**); Domien ten Berge over Marten Toonder; **Professor Pi**...

75/76 (*f* 4,25): Uitvoerige aandacht aan Peter O'Donnell met een herdruk van zijn **Modesty Blaise**; Willy Lohmann's vochtige **Kraaienhove**-persiflage...

77 (*f* 2,95): Special Gerrit Stapel met de nergens elders gepubliceerde strip **Mijn vriend Andries**; Aart Clerkx tekent voor **Stripschrift**...

78 (*f* 2,95): Speciaal voor Stripschrift 8 blz. Daan Jippes in **Intercity Incident**; interview met 'Forest 'Bud' Sagendorf over **Popeye; Modesty Blaise**; algemene beschouwingen over de vloek in het beeldverhaal...

79 (*f* 2,95): Jules Feiffer; **Moem**; Piet Wijn onder de loepe èn voor het voetlicht met een herdruk van **De Moorse Tovenaar; Tintin et moi** (Kuifje dus)...

80 (*f* 2,95): De **Robbedoes**-verhalen van Fournier; **The Hulk** met een herdruk; **De Tovenaar van Fop**; Vervolg & slot-herdruk **De Moorse Tovenaar** van Piet Wijn...

81/82 (*f* 4,25): Special Peyo, **Smurfen** met herdrukken; alles over de Dupuis-tekenaars in een overzichtelijke encyclopedie; Tillieux en een **Felix**-herdruk...

83 (*f* 2,95): De stripbladen **Sjors** en **Pep** (nu **Eppo**); Loriot; begin unieke herdruk van de **Dick Bos** reclamestrip **Glashard**; de populariteit van stripfiguren...

85 (*f* 2,95): De professoren in het Europese beeldverhaal (**Zonnebloem, Barabas, Adhemar, Sickbock, Pirlwytskofsky, Kalker, Lupardi**); Harry Balm, **Kuifje**-wedstrijd; Patty Klein over stripscenario's; **Dick Bos**...

86 (*f* 2,95): komplete inhoudsopgave van **Stripschrift** nr. 49/50 t/m 84; Eddy Paape, informatie over het SDCN...

87 (*f* 2,95): Alles over **Bert Bus** met een herdruk van zijn Nitokris, kartoenrubriek Ong-Gezien over **Tom Ungerer**, start van herdrukken **Simpelman, Lucky Luke** voer voor psychologen en een unieke L.L.-persiflage.

88 (*f* 2,95): **Ridderspecial: Prins Valiant, De Rode Ridder** en de Vlaamse Ridderschap van **Bob de Moor** op hun historische betrouwbaarheid getoetst. Een nummer geknipt voor het (geschiedenis) onderwijs, met Prins Valiant-persiflage van **Wood** en aandacht voor tekenfilm **Tarzoon**, de schande van de jungle.

89 (*f* 2,95): **Uitgeverij Casterman**, met o.m. interview met **Jacques Martin, Jacques Tardi**, in de voetsporen van Jules Verne, herdruk van unieke **Tardi**-oorlogsstrip, **Kuifje en de Picaro's** de **4 Helden**, gewogen en te licht bevonden **Craenhals Kresse.**

90/91 (*f* 4,60): Zéér uitvoerige **Disney**-special met Art Babbit, Floyd **Gottfredson, Barks index**, de tekenfilm Fantasia, **Donald Duckweekblad** nader bekeken, Mickey Mouse – Donald Duck – strijden om de macht in een **Bill Elder**-persiflage, en als **extra** een kompleet nimmer in Nederland gepubliceerd MM-verhaal: **MM als oorlogsvrijwilliger.**

92 (*f* 2,95): **De auto in de strip**, ambivalentie t.o.v. Jean Graton's schepping **Michel Vaillant, Julie Wood**, herdruk. MV-strip, Strip en werkelijkheid bij MV, en **Van strijd tot stip**, overpeinzingen bij de Nederlandse politieke plaat van Kartoenist/striptekenaar **Wim van Wieringen.**

93 (*f* 2,95): Start van **herdrukken** (vert. Dick Matena) van de legendarische strip **Pogo** met een artikel over schepper Walt Kelly, nog meer over **Paulus de Boskabouter**, aandacht voor Toonder's **Magister Hocus Pas**, miskend en onderkend genie. Jan Gerhard Toonder over **De Stripkunst** van Marten Toonder. **Ongezien** een opzienbarende kartoen van Yrrah uit VN.

94/95 (*f* 3,60): Alles over **2000 nummers Robbedoes**-weekblad. De ontwikkeling van het blad, interview met **hoofdredacteur Karel Cavens**, de geboorte van **Robbedoes** in herdruk... **Robbedoes index** t/m nr 2000; verder aandacht voor de dertigste verjaardag van het **weekblad Kuifje**, Pogo.

96 (*f* 3,25): **Jijé-special interview** en een herdruk van zijn **Pogologie**, Jan Gerhard Toonder en Lo Hartog van Banda en de start van een nieuwe rubriek Frans nieuws **La France Oh la la.**

97 (*f* 3,25): De opkomst en ondergang van de keizerstrip **Trigië**, in een interview met tekenaar **Don Lawrence, Verdwenen Kuifjes** door Har Brok teruggevonden, interview met **Selby Kelly** weduwe van Pogo-tekenaar Walt en tevens degene die de strip voortzette... herdrukken.

98 (*f* 3,25): Uniek **documentatienummer: Strips in de dertiger jaren** met Herman Pieter de Boer over **De Toverwereld van Doe mee**, Mr. van Veen over **De relatie kinderpret-stripverhaal**... De werkelijke geschiedenis van Tripje, Gerrit Theodoor **Rotman**, George van Raemdonck, **Bulletje en Boonestaak** Honderdduizenden **Soete suikerbollen van W. G. van de Hulst en Zn., Thijs IJs**, Toonder's eerste beer... Barend Servet over zijn wederwaardigheden met **Gijsje Goochem**, GG-herdrukken.

99 (*f* 4,95): SUPERDIK **Amerikanen nummer** met o.m. een exclusief interview met **Wallace Wood**, stripmaker **Martin Lodewijk over Milton Caniff**, unieke herdrukken **Male call** (Caniff) en **The Curse** van **Wood en als extra Wood-persiflage** op **Caniff-strip** Terry & The Pirates, **Trigië**, politiek gewogen, een navrante beschouwing, **Pogo** herdrukken, **Kuifje** in Rotterdam en een verslag van het **congres in Angoulème.**

101 (*f* 3,95): **Een scenaristen special**, interviews met **Greg, Jacques Lob, Jean Michel Charlier, Pierre Dionnet**, aandacht voor **Blueberry**, een **Pogo-persiflage** door **Wallace Wood/Harvey Kurtzman** met kanttekeningen van Evert Geradts en het begin van de herdruk van het 66-ste en laatste Eric de Noorman-verhaal: **De eerloze krijg.**

102/103 (*f* 3,95): Extra dik (56 pag.), met aandacht voor de geschiedenis van Kuifje Weekblad, **interviews** o.a. met de schepper van Blake en Mortimer **E. P. Jacobs, Bob de Moor en Claude Auclair**, een tekenaar van de nieuwe generatie, de Lombard-uitgaven uitgepuzzeld, een artikel van **Henk J. Meier** over **Rik Ringers** en het vervolg van de Eric de Noorman herdruk: **De eerloze krijg.**

104 (*f* 3,95) Sublieme omslag van **Joost Swarte** en een gesprek met hem door **Herman Pieter de Boer**, een reaktie op het **Trigië**-artikel uit nummer 99, een verslag van de Kartoenale, deel 2 in de serie over de opkomst en ondergang van de **Hollandse Stripschool**, een Pogo-herdruk en het vervolg van **De eerloze krijg.**

105 (*f* 3,95): Aandacht voor 'Duckman' **Carl Barks** d.m.v. een artikel en een **herdruk** van een van zijn eerste **Donald Duck**-verhalen, een lezing van **Daan Jippes** over het maken van strips, aandacht voor tien jaar **Het Stripschap, Tante Leny** plus de herdrukken van **Pogo** en **Eric de Noorman.**

107/108 (*f* 4,95): Alles over **Kapitein Rob** en zijn schepper Pieter Kuhn, de volledige **Kapitein Robmusical** van Evert Werkman, herdrukken **Eric de Noorman** en Smurfen...

109/110 (*f* 4,95): **Eppo**-special met beschouwingen en interviews over en met Henk Kuijpers **(Franka)**, Bert Bus, René Follet, Peer en Uco, de VNU-story IV, kritiek op de vooroordelen tegen strips, een kartoenbijdrage van Ton Hoogendoorn, de boekenspecial met o.a. **Kuifje in Zwitserland**, herdrukken van **Pogo** en **Eric de Noorman...**

111 (*f* 4,25): Stripproduktienummer over het ontstaan van strips, tekenwerk (door Matena), scenaria, lettering, inkten, inkleuring, merchandising en syndication. Nogmaals **Kapitein Rob**, herdrukken van **Pogo** en Eric de Noorman...

112/113/114 (*f* 5,95): Driedubbelnummer over detectivestrips met Eisner en zijn **Spirit, The Shadow, Schlomo Raven, Jack Palmer** (Pétillon), Loro, **Jess Long**, detectivefilms, 3 forse herdrukken plus **Eric de Noorman**, boekbesprekingen...

115 (*f* 4,25); Een tipje van de sluier opgelicht over Strips en politiek en verder Willem, Peter van Straaten, Behrendt, Crumb en de **Eric de Noorman**-herdruk...

116 (*f* 4,95): Centsprenten en strips, interviews met Ben van Voorn en Piet van Elk en beschouwingen over Alain Saint-Ogan, Toonder en Piëts **Bassie**, Chantal Montellier, Martin Lodewijk en de **Eric de Noorman**-herdruk...

117/118 (*f* 6,50): Interview Blanc-Dumont met herdruk, Jijé-polemiek, inhoudsopgave **Stripschrift** nrs. 85-117/118, de redaktionele **Top 20** van 1978, een boekenspecial, herdruk **Pogo** en de afsluiting van de **Eric de Noorman**-herdruk...

119 (*f* 4,95): **Lucky Luke**, interviews met Morris en Goscinny, 2 unieke herdrukken, **De Ballade van de Daltons**, 50 jaar **Kuifje**, Marketing van Stripschriften op de Nederlandse markt...

120 (*f* 4,95): Science Fiction met Le-loup, **Arman en Ilva**, Dick Matena en Enki Bilal met herdruk...

121 (*f* 4,95): Berni Wrightson, de horrorstrip op zijn best. De Striphandel. De Stripkatalogus.

122/123 (*f* 6,50): Willy Vandersteen, Jerom, De blauwe reeks, Suske en Wiske wegwijzer.

124 (*f* 4,95): Palacios, strips op z'n Spaans, Noel Sickles, stichter v.d. Caniff-school.

125 (*f* 4,95): Stripdag-nummer

126/127 (*f* 6,50): De strips van Claire Bretécher, Ralph Bakshi, de animatie man.

Dive right in, the water is fine

Stripgiganten vechten om The Rose
Bette Midler, de nieuwe wonder-woman van Marvel of DC!

door Kees de Bree

Terwijl stripgiganten op de rand van de afgrond balanceren en even wanhopig reageren als reorganiseren schiet de ster van Bette Midler als een komeet aan het filmfirmament omhoog. Wat is het verband tussen de rokende ruïnes van het Marvel-imperium en de wonderschone en vitale Roos die erop groeit? Een verslag!

Enkele jaren geleden ging het bar slecht met de stripafdelingen van de grote Amerikaanse maatschappijen Cadence (uitgever van Marvel-comics) en Warner (uitgever van DC-comics).
Over het fiscale jaar 1975, om een voorbeeld te noemen, werden weliswaar aanzienlijke winsten gemaakt door de platenindustrie van deze ondernemingen maar ging het ronduit slecht met de stripafdelingen. Terwijl Cadence (Marvel) een krappe winst had, maakte Warner (DC) voor het tweede achtereenvolgende jaar een verlies van 5 miljoen dollar.
En als je de cijfers goed interpreteert zie je dat het verlies op de stripafdelingen waarschijnlijk nog groter is. Warner bezit namelijk niet alleen DC-comics maar eveneens Warner-Atlantic-Asylum en Electra-grammofoonplaten, Warner film en tv, *Mad,* de grootste distributiemaatschappij van tijdschriften in Amerika "The Independent News", Warner-books, Atari elektronische spelen en de New York Cosmos voetbalklub. Als je naar de uitgevers- en distributie-afdelingen kijkt zie je dat de winst van Mad en Independent News totaal teniet werd gedaan, en zelfs in verlies werd omgezet door de tekorten bij DC-comics en de paperbackafdeling. Het was in die dagen dan ook een publiek geheim dat de eerste de beste maatschappij die een redelijk bod deed op de stripafdeling zich ogenblikkelijk uitgever van het DC-imperium mocht noemen. Niemand deed echter een bod en het feit dat Warner de daaropvolgende jaren dank zij de verkoop van de Supermanrechten aan de film (3 miljoen dollar) en de daaruit voortvloeiende gestegen omzet van Superman-strips lichte winst maakte, zorgde dat de problemen op de lange baan werden geschoven. Echte progressie was er echter niet en datzelfde gold voor Cadence (Marvel) waar aan het eind van de jaren zeventig weliswaar winst werd gemaakt maar zo weinig dat de financiële kopstukken zich onlangs genoodzaakt zagen de noodklok te luiden. Terwijl bij Warner slechts een klein deel (9%) van de totale opbrengsten door de uitgeversgroep (waaronder de strips) wordt binnengebracht, is dat bij de relatief kleine maatschappij Cadence (Marvel) maar liefst 52%.
Om toch vooruitgang te boeken heeft men al, zonder resultaat, geëxperimenteerd met prijzen, formaten, papiersoorten en kleuren.
Nu dit alles niet voldoende is gebleken heeft men bij Marvel besloten om definitief af te rekenen met het verleden. Als nieuwe bezem die het geheel schoon moest vegen nam men de ambitieuze Jim Shooter, het brein achter de succesvolle Marvel-serie "Warriors of the Shadow Realm" aan en gaf hem carte blanche waar hij driftig gebruik van maakte.

Gebeten honden

Om te beginnen ontsloeg Shooter het hoofd van de tijdschriftengroep Rich Marshall. Vervolgens kreeg hij het aan de stok met de eigenzinnige schrijver en uitgever Marv Wolfman die Shooter's voorwaarden onaanvaardbaar vond en uit zichzelf vertrok. De grootste en meest verbazingwekkende ingreep was het ontheffen van super-uitgever Stan Lee uit alle funkties die hij op dat ogenblik had. Omdat Lee té gezichtsbepalend is voor Marvel (denk maar aan "Stan Lee presents: Spiderman, Conan, Hulk") was het te gevaarlijk om hem te ontslaan. Daarom heeft Shooter hem kunstig weggemanoevreerd. Stan Lee mag

Bette Midler zichzelf in The Rose

zich uitgever blijven noemen maar de macht is hij kwijt. Hij mag de dagelijkse projekten niet meer runnen. Daarvoor in de plaats is hij benoemd tot "algemeen promotor" van Marvel. Een soort wandelende reklame, een vlees geworden Marvel-poster die glimlachend de firmanaam moet blijven uitdragen zonder nog verantwoordelijkheid te hebben. Hoe lang hij dat zal volhouden is natuurlijk de vraag.
Andere maatregelen van Shooter om een vernieuwd striprijk te creëren zijn: het vaarwel zeggen van de firma die tot voor kort zorgde voor licentie-verleningen op de stripfiguren in het zondagskrantproject. De bedoeling van Marvel is om in het vervolg de rechten op de stripfiguren en de kommerciële uitbuiting daarvan in eigen hand te houden. Één van de oorzaken is Marvel's ontevredenheid over de kommerciële beslommeringen rond de stripfiguur Spiderman die volgens Marvel te onzorgvuldig zijn aangepakt terwijl er binnen korte tijd toch twee bioskoopfilms verschenen die als promotie hadden kunnen dienen voor de stripverhalen, eventuele poppen en andere artikelen met Spiderman-afbeeldingen. Shooter heeft nu Pamela Rutt aangetrokken om full-time publiciteitsmanager te worden.
Archie Goodwin en Denny O'Neill, ooit werkend voor DC en Warren, zijn aangetrokken als verantwoordelijke mensen voor het rekruteren en begeleiden van de artiesten en bovendien verantwoordelijk voor het sukses van de "semi-volwassenen" stripboeken.
Ed Shukin krijgt de verantwoording voor de gehele Marvel-stripindustrie. En dat omvat niet alleen de produktie van Marvel-pockets maar eveneens het aantal winkels waar de strips komen te liggen alsmede de bevordering van de als paddestoelen uit de grond vliegende speciale stripwinkels terwijl hij ook een oogje op de merchandising moet houden omdat het sukses van de strips voor een groot deel afhankelijk zal gaan worden van de manier waarop de kommercie gebruik maakt van Marvel-stripfiguren. Kortom, als er iets mis gaat is hij de gebeten hond.
Marvel heeft zich ook weer op de krant als afzetgebied gegooid. Er wordt voorlopig maandelijks een 30 pagina's tellend stripboekje gemaakt dat in de zondagskranten zal worden opgenomen en indien dit procédé (dat stamt uit de jaren veertig) suksesvol blijkt, zal het tempo worden opgevoerd en krijgen de lezers om de 2 weken een extra stripboek in hun krant.
Kortom, de tijd waarin de stripuitgevers het maken van strips, liefst van hoge kwaliteit, produceerden en verder gelaten afwachtten of de strips die zij goed vonden ook bij het publiek aan zouden slaan is voorgoed voorbij. In de strips Marvel-nieuwe stijl is geen ruimte voor allerlei kwalitatieve normen, maar alleen voor strips en stripfiguren die goed verkopen als strip èn als kommercieel produkt. Je krijgt dan ook een soort cirkelredenatie. Eerst produceerde men goede strips om goed te verkopen en nu kunnen er alleen nog maar strips gemaakt worden als de nevenverkoop van produkten met afbeeldingen van Marvel-figuren en films waarin Marvel-figuren een rol spelen goed verkopen. Is een figuur kommercieel niets waard, dan zal ook de stripserie uit de handel verdwijnen. Om met de Amerikaanse journalist Joe Brancatelli te spreken: "Het probleem blijft hetzelfde: hoe verkoop je het beste strips? Ofwel, hoe meer Marvel verandert, hoe meer blijkt dat de problemen hetzelfde blijven!"

We want Rose!

Dat de stripgiganten naast een stel doordachte maatregelen ook dubieuze motieven laten meespelen om hun greep op de stripmarkt te verstevigen, blijkt uit de hevige strijd die schijnt te zijn losgebarsten tussen Marvel en DC om de rechten te verkrijgen voor de verstripping van de uitstekende film *The Rose* met Bette Midler in de hoofdrol.
DC claimt een optie op dit projekt te hebben en vindt bovendien dat zij met het boek *Superman tegen Muhammad Ali* al eerder blijk van heeft gegeven de juiste mengvorm tussen fiktie en realiteit te kennen die nodig is om het leven van bekende figuren op passende wijze te kunnen weergeven. Pikant detail is natuurlijk dat Denny O'Neill, één van de twee artiesten die dit boek voor DC maakte, nu een belangrijke funktie bij Marvel heeft.
Marvel beroept zich volgens overleveringen op het feit dat zij bewezen heeft suksesvolle films even suksesvol te kunnen verstrippen, zoals zij in 1977 deed met George Lucas' *Starwars,* als verschenen in de 1-dollar reeks.
De maatschappijen gaan een beetje te werk als een voetbalklub in nood die als laatste redmiddel één meesterlijke maar kapitaalverslindende topspeler engageren in de hoop dat én de prestaties van het team beter worden én dat het publiek zal toestromen. In de meeste gevallen gebeurt geen van beide. Dat ligt niet aan de speler en zo zal het ook niet liggen aan *The Rose* die als film een stuk amusement van de bovenste plank is. Bette Midler, "the devine miss M." beeldt er op werkelijk perfekte wijze een aan het sukses, sex, drugs en rock and roll verslingerde zangeres in uit. Een onevenwichtige, soms grenzeloos doortastende, soms enorm afhankelijke wilde meid die aan het eind van haar Latijn is maar die door haar eerzuchtige manager (Alan Bates) wordt gedwongen haar kontraktuele verplichtingen na te komen.
The Rose is een film over een rockzangeres uit de jaren zestig die konstant op weg is, van podium naar podium, van minnaar naar minnaar, van de ene kick (alkohol) naar de andere kick (hard drugs). Zodra een konsert afgelopen is steunt ze op de eerste de beste sterke schouder die in de buurt is. Haar enorme zelfdestruktie verhindert haar echter wezenlijk en langdurig kontakt te hebben met één persoon. De enige houvast die ze heeft is het applaus en de liefde van het publiek en daar houdt ze zich krampachtig aan vast. Ze is aan het einde van haar krachten maar haar manager dwingt haar op te treden. Bette Midler doet dat met de overgave die we van haar kennen uit de tv-shows: dynamisch, swingend, muzikaal, vulgair en spottend provocerend. Het publiek is in extase als ze, voordat ze aan het lied *When a man loves a woman* begint, een pittige proloog houdt waarin ze onder meer tot de vrouwen zegt: "So what do you do when he comes home with the smell of another woman on him! Do you say: O, honey, let me open my lovin' arms and my lovin' legs. Dive right in baby, the water is fine? Is that what you say girls? Or do you say: Pack your bags...
En als ze een konsert in New York geeft, drukt haar manager haar achter de schermen op het hart zich te gedragen en vooral geen "motherfuckers" te zeggen, omdat er veel belangrijke critici in de zaal zitten. Rose stapt breed lachend het toneel op en schreeuwt opgewekt uitdagend: "Hello, motherfuckers!"
De film loopt via vele muzikale hoogtepunten naar de absolute climax waarin The Rose half dood door het gebruik van alkohol en drugs op het podium van het stadion in haar geboorteplaats wordt gehezen. Met gebroken stem spreekt ze het publiek toe, zingt hartverscheurend *Stay with me* en stort, nadat ze haperend heeft geprobeerd het liedje uit haar jeugd *Let me call you sweetheart* te zingen, dood neer. The Rose is uitgebloeid, het meisje dat ze zich herinnerde is teruggekeerd in de moederschoot.

Janis Joplin

Het ligt voor de hand dat dit verhaal door vele critici vergeleken is zal worden met het levensverhaal van Janis Joplin, iets waar Bette Midler zich hevig tegen verzet. In een interview met het blad *Rolling Stone* zegt ze: "It's a story about a girl who happens to sing and who has a need for the great love of an audience. I love that shit. I love to bare my breast."
Bette Midler geeft wel toe dat ze vlak na Joplin's dood een script, *Pearl* getiteld, in handen heeft gekregen, maar dat ze er door geschokt was en dat ze vond dat het bijzonder ongevoelig was om vlak na iemand's dood een gossip-achtig produkt over haar leven op de markt te brengen.
In die tijd probeerden Aaron Russo en

Bette Midler en Alan Bates

Bette Midler een geschikt verhaal te vinden om te verfilmen. Er werden veel namen ter sprake gebracht die voor verfilming in aanmerking kwamen: Dorothy Parker! Helen Morgan! Zelda Fitzgerald! en natuurlijk Sophie Tucker!
Maar Russo had het laatste woord: "Ik geloof niet dat Bette's fans, de mensen die echt van haar houden, zouden aksepteren dat ze het leven van iemand anders speelde!" Nadat Midler een kontrakt had getekend met Columbia ging schrijver Arnold Schulman (o.a. *Funny Lady*) aan de slag. Binnen het jaar switchte Midler om financiële redenen naar Twentieth Century-Fox. Nog steeds met het manuscript van *Pearl* in de hand zei Midler haar nieuwe baas welke elementen haar erg aanspraken omdat ze die uit haar eigen leven herkende en welke elementen er absoluut uit moesten: "I would like to keep the sorrow and a certain amount of self-hate, this constant seeking of hers for approbation. Everything else has to go!" Het eindprodukt is van Bo Goldman in samenwerking met Michael Cimino, gebaseerd op een vroegere bewerking van William Kerby.
Ziedaar de enorme papieren warwinkel die eventuele stripuitgevers te overwinnen hebben om de rechten te verkrijgen voor de verstripping, want ook "The devine miss M." en Russo kwamen met vele geïmproviseerde veranderingen aandragen.

Waarvoor strip?

Je kunt je overigens afvragen of het wel zinnig is om de "muzikale liefdesgeschiedenis" of de "Cabaret" van de jaren zestig te verstrippen. Het lijkt meer op een prestigestrijd tussen de stripgiganten want hoe moet je een film die het moet hebben van de levendigheid, de sprankelende en levendige Midler, de vaak adembenemende rockmuziek, de pijnlijke, vrolijke en ontroerende momenten omzetten in een medium (strip) dat per definitie niet geschikt is om "diepe" emoties vast te leggen. Puntige dialogen kan je nog op papier zetten maar enigszins vulgaire dialogen zonder de aparte uitstraling van degene die ze uitspreekt niet. Een verstripping van een op emoties gebaseerde film is ten alle tijden gedoemd te mislukken. Hopelijk zien de stripuitgevers dat tijdig in.
U kunt overigens het beste de film gaan zien, of die strip er nu komt ja of nee. Om met de woorden van de Times-kritikus te spreken: "The Rose is a winner. Yes!" Maar geen redster van bouwvallige stripimperiums, No!

Kees de Bree

TOP TWINTIG

door Hans van den Boom

Tja, met die oproep in **Stripschrift** *129/130, waarin we U vroegen Uw persoonlijke top twintig van 1979 aan ons op te sturen, hebben we ons wat op de hals gehaald: een flinke stapel brieven en kaarten was het gevolg! Zuchtend en steunend hebben wij ons door deze stapel weten heen te werken, en kwamen zo tot de* **lezerstoptwintig** *van 1979.*

Ondanks een grote variatie in de keuze per ingezonden lijst waren er een stel titels die regelmatig genoemd en hoog gewaardeerd werden en daarmee een hoge score wisten te realiseren.
Vanwege het uiteenlopende karakter van de ingezonden lijsten willen we niet volstaan met alleen het afdrukken van de totaalscore, maar laten we ook van een drietal lezers de individuele lijstjes volgen. Ter herinnering: het lijstje van de redaktie zag er zó uit:

1. Eisner: **A Contract with God** *(Baronet)*
2. Hugo Pratt: **De ballade van de zilte zee** *(Casterman)*
3. Jaap Vegter: **Zei d'r iemand iets?** *(Bert Bakker)*
4. Claire Bretécher: **De gefrustreerden** *2 en 3 (Espee/Van Gennep)*
5. Bilal/Christin: **De onbestaanbare stad** *(Dargaud/Oberon)*
6. Henk Kuijpers: **Het geheim van het spookschip (De terugkeer van de Noorderzon** en **De wraak van het vrachtschip)** *(Oberon)*
7. Dick Matena: **Virl. De verbanning naar Cion** *(Oberon)*
8. Bilal/Christin: **Het schip van steen** *(Dargaud/Oberon)*
9. Evert Geradts: **Wankele schreden** *(Drukwerk)*
10. Willy Vandersteen: **De familie Snoek** *(Quarto 4) (Brabantia Nostra)*
11. 12. Bilal/Christin: **De falangisten van de zwarte orde** *(Dargaud/Oberon)* Jones/Kaluta/Smith/-Wrightson: **The Studio** *(Dragon's Dream)*
13. Bob de Moor: **De schele zilvervos** *(Magnum 9) (De Dageraad)*
14. Mézière/Christin: **De helden van de Equinox** *(Dargaud/Oberon)*
15. Gerrit de Jager/Wim Stevenhagen: **De ironische man** (in **Gummi**)
16. Peter de Smet: **De generaal in vuur en vlam** *(Oberon)*
17. Jacques Tardi: **Vaarwel Morgendauw gevolgd door Het gebroken geweertje** *(Casterman)*
18. Jacques Tardi/Jacques Forest: **Ici même** *(Casterman)*
19, 20, 21. Comes: **Silence** (in: **A Suivre**), Chantal Montellier: **Andy Gang** *(Humanoïdes Associés)*, The Tjong Khing: **Storende verhalen** *(Panda)*.

Lijsten van de lezers
Lijst nr. 1, ingezonden door Dick de Boer uit Groningen:

1. Walt Kelly: **Pogo's will be that was** (Fireside)
2. The Tjong Khing/Lo Hartog van Banda: **Arman en Ilva** 2 (Brabantia Nostra)
3. Hugo Pratt: **De ballade van de zilte zee** (Casterman)
4. Carl Barks: (Oom Dagobert 5) **'n Meer vol misère** (Oberon)
5. Floyd Gottfredson: (Mickey Mouse) **De grote wezengeldroof** (in: **Mickey Maandblad** 9)
6. André Franquin: **Guust Flater verdient een optater** (Dupuis)
7. Martin Lodewijk: (Agent 327) – **Dossier Stemkwadrater** (Oberon)
8. Henk Kuijpers: (Franka) **De terugkeer van de Noorderzon** (Oberon)
9. Enki Bilal/Pierre Christin: **Het schip van steen** (Oberon)
10. Christian Godard: (Maarten Milaan) **Adeline of het einde van de nacht** (Lombard)
11. Bud Sagendorff: **Popeye, de eerste vijftig jaar** (Oberon)
12. Marc Wasterlain: (Dokter Zwitser) **De Vlindermensen** (Dupuis)
13. Raymond Macherot: **Chlorophyl tegen de zwarte ratten** (Lombard)
14. Harry Harg eaves/Lo Hartog van Banda: **Panda en de wijze meester** (Panda)
15. Dick Matena: (Kleine Pier) **De danser van Algiers** (Oberon)
16. Piet Wijn/Thom Roep: (Douwe Dabbert) **De valse heelmeester** (hardcover) (Oberon)
17. Marten Toonder: **Heer Bommel en de Unistand** (in diverse kranten)
18. Moebius: **Major Fatal** (Humanoïdes Associés)
19. Hans G. Kresse: (Eric de Noorman) **De eerloze krijg** (in **Stripschrift**)

20 Harold Gray: **Little Orphan Annie in the Great Depression** (Dover)

Toelichting: 1979 was inderdaad een slechter stripjaar dan 1978: Er waren minder herdrukken in Amerika (maar ikzelf teer nog wel even op de Smithsonian Collection en de Hyperion Library...). Bij nr. 11 moet je trouwens de naam van Elzie Segar lezen: die maakt de goede strips in dat boek natuurlijk. Als je alleen van Fransen houdt, zoals Hansen, was het stripjaar inderdaad 'klote'. Ik koop (*A Suivre*) ook al niet meer... Maar Major Fatal is wel een topstrip uit Frankrijk.

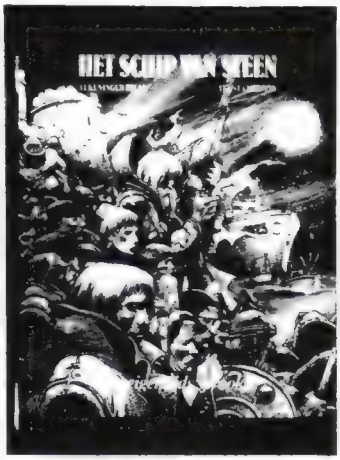

Lijst nr. 2, ingezonden door Yves Herremans uit Borgerhout (België):

1. Bob de Moor: **Het uitzonderlijke leven van Jean Baptiste de la Salle**
2. Fred Julsing: **De schat van het landje**
3. Fernand Dineur: **Tif et Tondu au Congo belge**
4. Jerome Siegel and Joe Schuster: **Superman, famous first edition**
5. Will Eisner: **The Spirit** 21
6. Bert Bus: **De gouden kraag**
7. André Franquin: **Flater verdient een optater**
8. Har Brok: **Kuifje, van leerlingjournalist tot wereldberoemd reporter**
9. Bob de Moor: **De sigarillos van koningin Thia**
10. Jacques Laudy: **De dief van Bagdad**
11. Bud Sagendorff: **50 jaar Popeye**
12. Floyd Gottfredson en Al Taliaferro: **De jonge jaren van Mickey en Donald**
13. Willy Vandersteen: **Tangar de Viking** en **De heldentocht der Bataven**
14. Mike Butterworth en Don Lawrence: (Trigië) **De Valse Keizer**
15. Jijé: **Schtroumpf Jijé**-nummer
16. Martin Lodewijk: (Agent 327) **Dossier Zevenslaper**
17. W. Vandersteen: **'t Prinske** deel 2
18. Marcia Blitz: **Donald Duck**
19. Sirius: (Blauwe Sperwer) **De geheimzinnige vijand**
20. Marc Sleen: **De planeet Egmont**

'Vooral opvallend is dat meer dan de helft herdrukken zijn!'

Lijst nr. 3, van Anton Hermus uit Utrecht:

1. Montellier – **Shelter (Gummi)** (Philippulusiaanse strip)
2. Tardi – **Morgendauw/Gebr. geweertje** (bijna Borgesk-essayistische strip)
3. Barth – **Carwash** (Visions) (new wave-strip)
4. Vandersteen – **Familie Snoek** (columnistische strip)
5. Denis – **Kuifje in Zwitserland** (brutale VENT-strip)
6. De Moor – **Schele zilvervos** (patoise strip)
7. De la Fuente – **Viva la Revolucion!** (spannende strip)
8. Monkel – **Het Oordeel (Trouwens)** (poëtische strip)
9. Smeets – NRC/Z! (filologisch ontregelende strip)
10. Giménez – **Paracuellos (Gummi)** (autobiografische strip)
11. Jules – **De Partizanen (Eppo)** (reconstructieve strip)
12. Schetter – **Ware verhalen (Kuifje)** (pictorale strip)
13. Hermann – **Jeremiah/Woestijnpiraten** (zelfmoordtaboedoorbrekende circuit-strip)
14. Kamagurka – **Leven der Sukkels** (NRC/Z) (pessimistische strip)
15. Sirius – **Blauwe Sperwer/Geh. vijand** (aandoenlijke strip)
16. Declercq – Rud Hart/**Vliegtuig vermist (Eppo)** (b-film-strip)
17. Pieko – **Cirkels (Glamoer)** (Bradburyaanse strip)
18. Monkel – **De schoen van Zonnebloem (Quinczy)** (bedrieglijke namaak)
19. Jagerhagen – **Iron. Man (Gummi)** (propagandistische strip)
20. (ex aquo) Klinkhamer – **Kunststuk (Glamoer) (modernistische pantomime-strip)** **Hergé/Hermus – Een lastig boek** (Bezige Bij) (polemische strip)

Totaal

En dan is hier de optelsom van alle ingezonden individuele lijstjes, de *lezers top twintig* van 1979:

1. Bilal/Christin: **De falangisten van de zwarte orde** (Dargaud/Oberon)
2. Hugo Pratt: **De ballade van de zilte zee** (Casterman)
3. Bilal/Christin: **Het schip van steen** (Dargaud/Oberon)
4. André Franquin: **Flater verdient een optater** (Dupuis)
5. Jacques Tardi: **Vaarwel Morgendauw, gevolgd door Het gebroken geweertje** (Casterman)
6. Henk Kuijpers: **Het geheim van het spookschip (De terugkeer van de Noorderzon** en **De Wraak van het vrachtschip)**
7. Bilal/Christin: **De onbestaanbare stad** (Dargaud/Oberon)
8. Martin Lodewijk: **Dossier Nachtwacht** (in **Eppo**).
9. Auclair: (Simon van de rivier) **City NW nr. 3** (Lombard)
10. Eisner: **A contract with God** (Baronet)
11. Gotlib: **Lobbes** 2 (Yendor)
12. Dick Matena: **Virl** (Oberon)
13. Hermann: **Jeremiah** (Harko)
14. Mézières/Christin: **Ravian, de Helden van de equinox** (Dargaud/Oberon)
15. Wallace Wood: **De Meestermagiër** (Centripress)
16. Wijn/Roep: (Douwe Dabbert) **De Schacht naar Noord** (Oberon)
17. Uderzo/Goscinny: **Asterix en de Belgen** (Dargaud/Oberon)
18. Cosey: **De wieg van Bodhisattva** (in **Kuifje**)
19. Fred Julsing: **De schat van het landje** (Panda)
20. Eisner: **The Spirit** nrs. 20-21

Heel aardig is het om te dat maar liefst negen strips zowel op de totaallijst van de redaktie als op die van de lezers voorkomen, terwijl op drie na alle titels minstens één keer door een redaktielid genoemd werden. Je zou haast gaan denken dat de redaktieleden samen een aardige doorsnede van het lezerspubliek vormen! Welke drie titels niet door redaktieleden werden genoemd? Ten eerste **Lobbes** (maar dit album verscheen pas laat in het jaar), ten tweede **Guust** (idem) en ten derde **Asterix** (door de redaktieleden in het algemeen als 'zwak' beoordeeld).

Door Peter Benten uit Zwolle werden wij er op gewezen dat de vraagstelling aan de lezers beperkter was dan die aan onszelf: de lezers vroegen wij om een *boeken* top 20, terwijl in de redaktionele lijst ook tijdschriftpublikaties konden worden opgenomen. Echter gezien de inzendingen is dit verschil de meeste mensen gelukkig niet opgevallen (vgl. The Spirit, Cosey en Martin Lodewijk). Niettemin is het een goede suggestie de kriteria voor volgend jaar wat duidelijker te omschrijven. Wij komen er nog wel op terug, komende december...

Stripschrift enquête 1980

Misschien heeft u al ingezonden op de lezerstoptwintig, misschien is het er toch niet van gekomen. Hoe dan ook, we hopen dat u in ieder geval mee wilt werken aan de *Stripschrifenquête* van 1980. In deze enquête kunt u eindelijk kwijt wat u nu al jaren ergert, wat u beslist in het blad wilt behouden en wat er beslist uit moet, wie er volgens u nodig aan het woord moet komen in *Stripschrift*, wat uzelf aan het blad zou kunnen bijdragen, enzovoorts.

Als dank voor uw moeite verloten wij onder de inzenders iets het bijzonders, dat nergens te koop is: 50 flesjes 'Asterix toverdrank'! Let op: u kunt inzenden tot 10 juni a.s. Inzendingen die daarna binnenkomen doen in de verloting niet meer mee!
We verzoeken u uw inzending als volgt te adresseren: Stripschriftenquête, Postbus 15268, 1001 MG Amsterdam.

Als u dit blad niet wilt beschadigen kunt u ook een fotokopie insturen, of desnoods een handgeschreven lijst met uw antwoorden (voorbeeld: vraag 2: C, vraag 3: 5, vraag 5: CBADF, etc.). De uitslag van de enquête zal worden gepubliceerd in *Stripschrift* 137 of 138.

N.B.: vragen waarop u geen antwoord wilt of kunt geven mogen opengelaten worden.
Graag invullen en opsturen naar Stripschriftenquête, postbus 15268, 1001 MG Amsterdam.

1. Naam en voornaam:
   Adres:
   Postcode + Plaats:
   Leeftijd en geslacht:
   Opleiding:
   Beroep/Bezigheid:

2. Hoe kreeg u dit nummer in handen?
   - ☐ A. Via lidmaatschap Het Stripschap
   - ☐ B. Via abonnement
   - ☐ C. Als los nummer gekocht
   - ☐ D. Gekregen
   - ☐ E. Anders, n.l. .....

3. Als u losse nummers koopt, hoeveel van de 10 per jaar verschijnende nummers koopt u dan?
   Ongeveer .... nummers.

4. Waar koopt u ze?
   - ☐ A. Stripspeciaalzaak
   - ☐ B. Boekhandel
   - ☐ C. Lektuurhal/kiosk
   - ☐ D. Warenhuis
   - ☐ E. Elders, n.l. .....

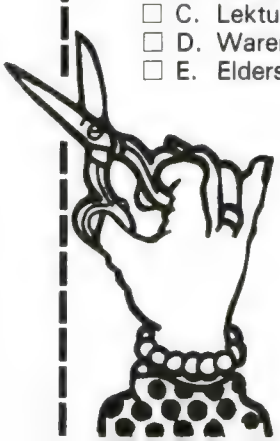

5. Wat vindt u het belangrijkste in *Stripschrift?* Graag nummeren in volgorde van belangrijkheid (het belangrijkste, enz.).
   - ....A. Artikelen
   - ....B. Interviews
   - ....C. Nieuws
   - ....D. Strips (herdrukken)
   - ....E. Stripschapspagina
   - ....F. Advertenties
   - ....G. .....
   - ....H. .....

6. Hoe vindt u over het algemeen de teksten?
   - ☐ A. Te oppervlakkig
   - ☐ B. Juist goed
   - ☐ C. Te diepgaand

7. Hoe vindt u de verhouding tekst/strips
   - ☐ A. Liever meer tekst
   - ☐ B. Juist goed
   - ☐ C. Liever meer strips

8. Hoe vindt u in de artikelen de verhouding tekst/illustraties?
   - ☐ A. Liever meer tekst
   - ☐ B. Juist goed
   - ☐ C. Liever meer illustraties

9. Hoe vindt u de verhouding vaste rubrieken/artikelen?
   - ☐ A. Liever meer rubrieken
   - ☐ B. Juist goed
   - ☐ C. Liever minder rubrieken

10. Hoe vindt u de lay-out (vormgeving) van *Stripschrift?*
    - ☐ A. Overzichtelijk
    - ☐ B. Onoverzichtelijk
    - ☐ C. Goed verzorgd
    - ☐ D. Slecht verzorgd
    - ☐ E. .....
      .....

11. Hoe vindt u de informatie over kartoens?
    - ☐ A. Te weinig informatie
    - ☐ B. Juist goed
    - ☐ C. Te veel informatie

12. Hoe vindt u de informatie over tekenfilm?
    - ☐ A. Te weinig informatie
    - ☐ B. Juist goed
    - ☐ C. Te veel informatie

13. *Stripschrift* besteedt aandacht aan zowel oude als nieuwe strips. Hoe staat u daar tegenover?
    - ☐ A. Liever meer over nieuwe strips
    - ☐ B. Juist goed
    - ☐ C. Liever meer over oude strips

14. Af en toe heeft *Stripschrift* themanummers, d.w.z. nummers met artikelen over één bepaald onderwerp. Wat vindt u daarvan?
    - ☐ A. Liever meer themanummers
    - ☐ B. Juist goed
    - ☐ C. Liever minder themanummers

15. *Stripschrift* heeft naast wisselende stripherdrukken meestal ook een vaste steeds terugkerende strip (in 1979 *Pogo*). Hoe staat u daar tegenover?
    - ☐ A. Liever meer vaste strips
    - ☐ B. Juist goed
    - ☐ C. Liever minder vaste strips

16. *Stripschrift* is van plan een verzamelband uit te brengen, waarin een jaargang kan worden opgeborgen. De prijs zal waarschijnlijk rond *f* 10,— liggen. Heeft u daar voor belangstelling?
    Ja/Nee

17. Hier volgen enkele onderwerpen uit de nummers van afgelopen jaar. Wilt u hiervoor (rapport)cijfers geven tussen één en tien? Voor de onderwerpen die u niet gelezen hebt of vergeten bent een streepje zetten.

Rubrieken	*Cijfer*
A. In de zoeker	....
B. Stripschapspagina	....
C. Nieuwsrubriek	....
D. Ruiladvertenties	....
E. Uit de bladen	....
F. Boeken in 't kort	....
G.	....

Artikelen/interviews	*Cijfer*
H. Lucky Luke (nr. 119)	....
J. Leloup (120)	....
K. Arman en Ilva (120)	....
L. Berni Wrightson (121)	....
M. Stripprijzen/ stripkatalogi (121)	....
N. Willy Vandersteen-interview (122-123)	....
O. Palacios (124)	....
P. Woody Allen (124)	....
Q. Corentin-artikelen (126)	....
R. Bretécher-artikel (126/127)	....
S. Bretécher-interview (126/127)	....
T. Ralph Bakshi (125/127)	....
U. Crepax-artikelen (128)	....
V. Al Capp (129/130)	....
W. Vakbond van stripteke-naars (129/130)	....
X. Dick Tracy (131)	....
Y. The Studio (131)	....
Z. Engelse strips (132)	....

18. Welke fanzines en striptijdschrif-ten leest u?
A. Nederlandse weekbladen: ...
.....
B. Nederlandse maandbladen: ..
.....
C. Overige Nederlandse bladen:
.....
D. Buitenlandse weekbladen: ...
.....
E. Overige buitenlandse bladen:
.....
.....

19. Koopt u wel eens stripalbums?
☐ A. Nee
☐ B. Ja, ongeveer .... per maand

20. In welke prijsklasse vallen de al-bums die u koopt?
A. .... % in de klasse *f* 5,— en lager
B. .... % in de klassen *f* 5,— tot *f* 6,—
C. .... % in de klasse *f* 6,— tot *f* 10,—
D. .... % in de klasse *f* 10,— tot *f* 15,—
E. .... % in de klasse boven *f* 15,—

21. Over welke onderwerpen, teke-naars, etc. bezit u veel informatie? En wat voor soort informatie is dat?
.....
.....
.....
.....

22. Zoudt u eventueel iets voor *Strip-schrift* willen doen? (al dan niet in samenwerking met redakteuren).
☐ A. Nee
☐ Ja, en wel:
B. Artikel schrijven over: .
.....
.....
.....
C. Interview maken met: .
.....
.....
.....
D. Bibliografie maken van: .....
.....
.....
.....
E. Gegevens leveren over: .....
.....
.....
.....
F. Iets anders, nl.: .....
.....
.....
.....

23. Welke artikelen, interviews, strips of rubrieken wilt u nog in *Strip-schrift* zien?
.....
.....
.....
.....
.....

24. Wat wilt u aan *Stripschrift* veran-derd zien?
.....
.....
.....
.....
.....

25. Welke Nederlandse stripmakers vallen bij u het meest in de smaak?
.....
.....
.....
.....
.....

26. Welke buitenlandse stripmakers vindt u het best?
.....
.....
.....
.....
.....

27. Heeft u naast strips andere hob-bies? Zoja, welke?
.....
.....
.....

28. Opmerkingen, wensen, klachten, verlangens, enzovoorts (mag ook op apart vel):
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

DROOM

Droom- en beeldverhaal:

PRIJS

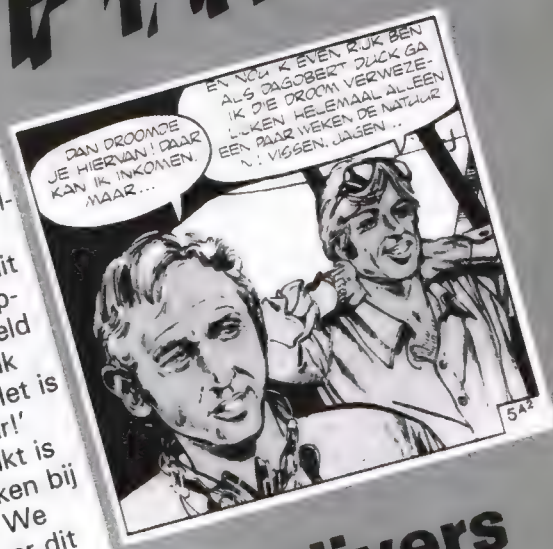
DAN DROOMDE JE HIERVAN! DAAR KAN IK INKOMEN. MAAR...
EN VOOR K EVEN RIJK BEN ALS DAGOBERT DUCK GA IK DE DROOM VERWEZEN... NEMEN HELEMAAL ALLEEN EEN PAAR WEKEN DE NATUUR ... VISSEN, JAGEN ..
542

Er zijn zo van die zaken die stripverzamelaars gemeen hebben: die toevallige tante met Bommelknipsels uit *De Telegraaf*, Vlaamse ooms met *Bravo's* op zolder en toevallig bezochte, nimmer gemoderniseerde boekwinkeltjes met Hindoesleuteltjes, Laarzenreuzen en Spaanse Spoken. Voor het merendeel zijn dit echter gemeenschappelijke dromen. Tante en oom hebben hun zolder nét opgeruimd en die kleine middenstander is kort tevoren gesaneerd... In de wereld van verzamelaars komen zulke gedroomde situaties soms toch voor: dat pak tijdschriften bij de vuilnisbak blijkt inderdaad *Ons Vrije Nederland* te zijn! Het is opvallend dat dit laatste soort meevallers altijd met het stempel 'Echt waar!' meegedeeld worden, want wat de ene verzamelaar aan den lijve meemaakt is voor de andere een droom. Dat onderscheid hoeft u als lezer niet te maken bij het verhaal dat we u vragen te schrijven over soortgelijke belevenissen. We vragen u namelijk vóór 1 augustus 1980 'sterke' verhalen in te sturen over dit onderwerp met een maximale omvang van ongeveer 2 velletjes A4 (getypt liefst). Enige voorwaarde is dat het beschrevene écht gebeurd of gedroomd is, want verzinnen kunnen we zelf wel. IJs en weder dienende zal een selektie van de fraaiste inzendingen gepubliceerd worden in een van onze gezellige winternummers. Bovendien zijn er als tegenprestatie, alsof publikatie niet eervol genoeg is, een aantal prijzen te verdienen: de enige echte Asterix toverdrank in originele Bolsflesjes (53°), fraaie stripalbums enz. Inzendingen dus met vermelding van DROOMPRIJSVRAAG vóór 1 augustus aanstaande verzenden naar het redaktiesekretariaat: Postbus 15268 te 1001 MG Amsterdam.

schrijvers oproep

VRAAG

aeenwinnig

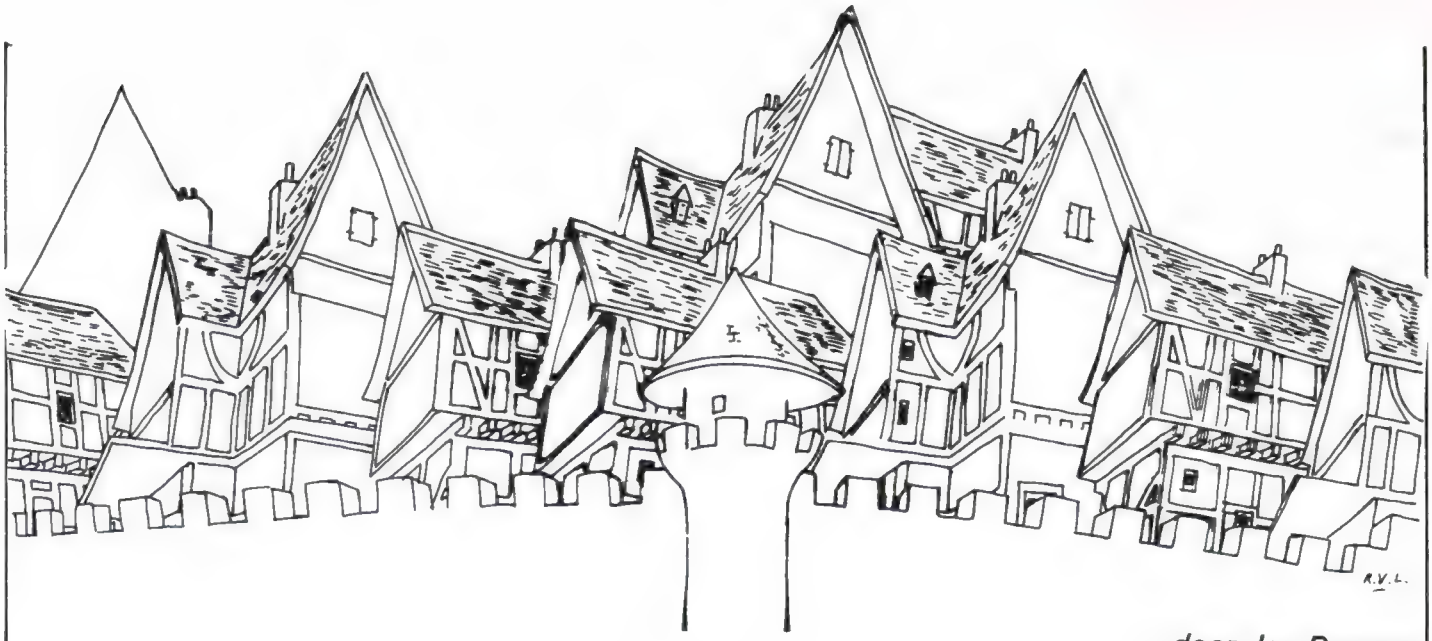

door Jac Drewes

STRIPMAKEN ALS VERSLAVING

Robert van Lunteren,

Rond deze tijd zal het eerste stripboek verschijnen van de tot nu toe onbekende Nederlandse striptekenaar Robert van Lunteren. De wijze waarop deze stripproduktie tot stand is gekomen, is nogal ongewoon, reden om eens nader kennis te maken met de maker ervan. Het album heet: *Jeremy Robbins and Wanchesters People*, en wordt uitgegeven door Leo Dreisen, bekend van de Dupuis Kontzakkatalogus, en in 1975 de uitgever van Hendrik J. Vos' *Manuels Medium*.

Robert van Lunteren begint wat verlegen aan ons gesprek. Al snel blijkt waar die verlegenheid vandaan komt. Striptekenen is voor hem een jongensdroom geweest, zoals ook vele geslaagde striptekenaars achteraf graag beweren. Het verschil is, en daar zit waarschijnlijk de reden van zijn terughoudendheid, dat het bij hem echt wáár is. Het stripmaken heeft van jongsaf aan zijn leven beheerst, en tot nu toe is hij niet zwetend en ijlend wakker geschrokken achter de tekentafel van een groot stripconcern, om te merken dat zijn droom is verwerkelijkt in een serie al dan niet goedlopende stripprodukten.

Voor Robert van Lunteren liggen de eerste stripherinneringen bij het eerste *Donald Duck-Brandweer*verhaal, zoals bij velen van zijn leeftijdgenoten. Hij is 33 en was zes tijdens deze eerste stripbrand. Strips hebben hem vanaf die tijd altijd bezig gehouden. Een officiële

tekenopleiding zat er voor hem niet in, maar de techniek heeft hij geleerd bij de Famous Artist School, toentertijd gevestigd in het Amsterdamse Osdorp.

Maar het ging hem niet alleen om het tekenen, het verhaal dat de tekeningen moesten vertellen was eigenlijk net zo belangrijk. Eindeloos heeft Robert verhalen zitten schrijven, die eventueel tot stripverwerking zouden kunnen dienen. De jongensdroom was niet zozeer om tekenaar te worden, maar om verhalen te vertellen. Hoewel hij nu al zo'n 15 jaar met striptekenen bezig is, had hij er eigenlijk weinig behoefte aan zijn stripwerk uitgegeven te krijgen. Zoals 't bij dromen past, ging het hem er meer om de droom voort te zetten of opnieuw te beginnen. Stripmaken niet om den brode of om de erkenning, maar als dagelijkse bezigheid om het aardse bestaan vol te houden of te overleven. Veel striplezers zullen zich

hierin kunnen herkennen. Strips zijn voor jezelf, om het leven te veraangenamen en op ongekende paden te laten lopen, of je ze nu maakt of leest. En dat is geen vrijblijvende bezigheid, het is meer een soort verslaving.

Robert van Lunteren straalt het tijdens ons gesprek voortdurend uit: Stripmaken is het mooiste wat er is, maar het bepaalt je leven. Je kunt niet zonder en dat heeft voor jezelf en voor anderen belangrijke konsekwenties. Aarzelend, maar ook een beetje trots vertelt hij dat zijn eerste verkering stukliep, omdat zijn meisje hem voor de in stripkringen onverstandige keus stelde: de strips de deur uit of ik de deur uit. De kenners weten hoe zoiets afloopt! Robert van Lunteren lijkt er niet ongelukkig door geworden. Wie de vormgeving van zijn dromen serieus neemt, kan weinig kompromissen sluiten. Maar wat kan mensen zo bezighouden, dat ze het huwelijk en wat daaraan vast zit te laten staan? Strips onder andere.

Zijn eerste album en ook de volgende delen zijn gesitueerd in Engeland. Op mijn vraag of hij daar vaak naar toe gaat, komt het verbijsterende antwoord dat hij er nog nooit geweest is. Dat is even slikken voor een stripblad dat dokumentatie en achtergrondinformatie bij strips hoog inschat! Bij navraag blijkt het anglofiele vooral te schuilen in de vakwerkhuizen uit voorbije tijden, omdat hij die in zijn jeugd zo interessant vond. Of zijn herinnering teruggrijpt of Engelse of Duitse vakwerkhuizen weet hij zelf niet. Echte anglofielen hebben hem echter verteld dat hij in zijn tekeningen zo goed de sfeer heeft weergegeven van wat je soms nog op het Engelse platteland kunt aantreffen. Of hoopt te kunnen aantreffen?
De verhalen van Jeremy Robbins spelen in de 16de en 17de eeuw. Mijn verbijstering neemt toe als Robert erkent zich daar niet speciaal in verdiept te hebben. De historische gegevens interesseren hem niet zo, het gaat vooral om de sfeer. Wat dat betreft geeft hij toe geïnspireerd te zijn door stukken van Shakespeare. Vooral die stukken, waarin een min of meer geheimzinnige en sprookjesachtige sfeer wordt opgeroepen hebben hem wat dit betreft geboeid. Binnen deze sfeer krijgt vooral je eigen fantasie de kans zijn eigen weg te gaan en dat is nu juist, wat hij wil. Dus is misschien zijn voorliefde voor Old England terug te voeren tot een verslaafde toneelstukkenschrijver uit datzelfde oude Engeland. De fantasie moet zijn loop hebben, de werkelijkheid bedruipt zich zelf wel.

Wanchester is een klein Engels dorpje uit Roberts fantasie. Een aantal huizen, ommuurd door een wal. Echte fantasie moet heel konkreet worden wil je er lang in kunnen leven. Robert heeft er een maquette van gemaakt met behulp van blokken. Een echte maquette zou de fantasie ook weer geweld aandoen, het gaat erom het verhaal te kunnen situeren en een ruggesteun van echtheid te geven. De hoofdfiguur van het verhaal, Jeremy Robbins, is onder de Wanchester bevolking een bijzondere figuur. Hij woont buiten het dorp, enerzijds als outsider maar tegelijkertijd als iemand met een bijzondere plaats in de Wanchester gemeenschap. Als er problemen zijn is Jeremy de aangewezen persoon om deze op te lossen. In dit eerste verhaal gaat het om de werkzaamheden van het bureau Veiligheid en Voorlichting – waar hebben we die woorden meer gehoord? – uitgevoerd door twee ambtenaren, Ewell Tanwanny en Peppel Steppard. Deze namen zijn net zo Engels als wij ze zouden bedenken, maar komen waarschijnlijk niet in het wild voor. Het centrale thema is de verschrikking die echte ambtenarij met zich meebrengt. Een moedig gegeven voor een bedacht verhaal. Robert bekent zelf slachtoffer van dergelijke ambtelijke maatregelen te zijn en daar ook zijn inspiratie vandaan gehaald te hebben. Volgende verhalen zullen gaan over de trucs van de handel in wijn, en over goochelaars die het dorp bezoeken.
Dan blijken de verhalen en de fantasie toch niet zo onwerkelijk. Het gaat er ook om een stuk maatschappelijk bedrog uit te beelden, of het nu gaat om ambtenarij, wijnkennis of goocheltrucs. Robert woont zelf ver van het stedelijk gewoel. Of hij zelf zo'n probleemoplossende buitenstaander wil zijn als Jeremy Robbins laat hij in het midden.

Wat in zijn tekeningen allereerst opvalt is het gebruik van kleur. Het is dan ook vreselijk jammer dat in ieder geval zijn eerste album niet in kleur kan verschij-

nen. De tekeningen hebben ontegenzeggelijk de sfeer die ze bedoelen, maar dat lijkt vooral in de achtergronden te zitten. Vakwerk! De stripfiguren zelf zijn in een aparte reeks van gekleurde tekeningen prachtig om te zien, maar doen in het verhaal zelf wat houterig aan. Uniek is deze strip in het gebruik van de tekstballonnen. Iedere stripfiguur heeft in het verhaal qua contour zijn eigen tekstballon, de omtrek van een glas bier, een geweer, een perkament, etc. De tekstballonnen vormen zo binnen de strip een eigen beeldverhaal. De vorm van de ballonnen kan veranderen met de akties en de gemoedsgesteldheid van de betreffende persoon. Robert kwam op dit idee toen hij toevallig de ganzeveer van een der ambtenaren te hoog in de tekening plaatste, waardoor deze op de plaats van de tekstballon terechtkwam! Om dit idee door te voeren moest eigenlijk de hele strip hertekend worden, iets waarvoor alleen een ware liefhebber van het stripmaken voor te vinden is.

Wanneer het stripmaken echt een liefhebberij of een bezetenheid is, moet je op andere manieren je brood verdienen. Of hij ooit van zijn stripmakersschap zal kunnen leven laat Robert wijselijk in het midden. Vroeger was hij werkzaam in de mode. Daarbij was zijn min of meer toevallig ten toon gespreide etaleerskunst aanleiding tot een baan bij de televisie. Via Aad Brouwer van Target Film kwam hij bij de televisie, waar hij geanimeerde aankondigingsfilms voor diverse series heeft gemaakt.

Ook hierbij lijkt de kleur een belangrijke rol gespeeld te hebben. De kleuren zijn nogal strak van opzet, maar weten een speciale sfeer op te roepen. Om zijn brood te verdienen met stripmaken stuit bij Robert – voorlopig? – op weerstanden. Het aanbieden van zijn werk aan de officiële stripuitgeverijen lijkt niet bij hem op te komen. De zelfstandigheid en het jarenlang schaven aan de verhalen en het tekenwerk maken dat ook haast niet mogelijk. Robert heeft enige jaren geleden een aanbod gehad van V&D voor het maken van reklamestrips. Maar hij vond de druk veel te groot en heeft het aanbod laten lopen. Als je zo intensief met het stripmaken bezig bent, past het keurslijf van de stripproduktie of het reklamevak niet.

Robert van Lunteren beoefent het stripmaken niet als beroep, maar als hobby, als voor hemzelf onontbeerlijke bezigheid, een verslaving bijna. Als we na ons gesprek samen nog wat napraten over mooie strips en wat albums doorbladeren, gaat het niet over de techniek of over erkenning, maar over het mooie van de strips. Een gesprek onder de ware liefhebbers, of ze nu strips maken of lezen.

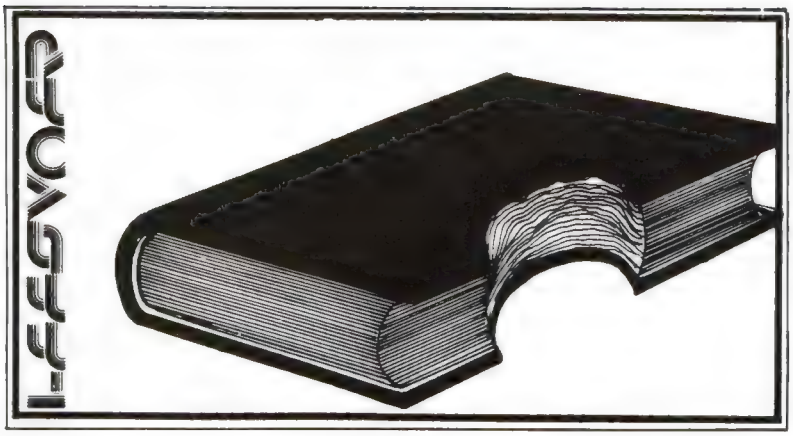

Boeken in 't kort

Steven en Gerrit Stapel: Jonne: De edelsteen van het onheil en De vloek van de Hugenoot. Uitg. Oberon, Haarlem, 1980. 102 blzz., ƒ 6,95.

De twee in dit dikke album opgenomen episodes van Jonne vormen tesamen één verhaal dat zich afspeelt in de tweede helft van de 17de eeuw in Holland en Zuid-Engeland. Dat is dus zo'n eeuw later dan Bob de Moors Cori-reeks, maar een en ander laat zich toch aardig vergelijken. Jonne Semeynsz., de jeugdige hoofdfiguur, raakt door een listige ronselaar als matroos op zee verzeild met een jongeman, waarop door verschillende partijen jacht wordt gemaakt. De genegenheid tussen beiden is er oorzaak van dat Jonne in allerlei familieproblemen, inklusief Engelse spionage in de republiek (even geschiedenisboekjes erbij nemen!), verwikkeld raakt. Deze bundeling verscheen niet zo lang geleden in afleveringen in Donald Duck, sfeervol getekend met fraaie zeebeelden en scheepspartijen. De realistische tekenstijl, met een overigens veel minder gedetailleerde techniek dan die van De Moor, levert toch wel de sfeer op van laatstgenoemde. Prima werk eigenlijk. Enig bezwaar vormt het wat sentimentele karakter en het trage tempo.

(H.B.)

Toonder Studio's: De wijze meester (Panda). Uitg. Panda, Hazerswoude-Dorp, 1979, ƒ 9,90.

Het eerste deel in de Panda-reeks van *Panda* bevat het 52e verhaal uit de lange serie die momenteel samen met Bommel de enige overlevende is van de Toonderklassieken. In *De wijze meester* wordt geprobeert de westerse mens de geneugten der Oosterse wijsheid te schenken (opzienbarend vooruitziend voor dit verhaal uit 1957!) maar alle goedbedoelde pogingen stuiten af op de materiële instelling van de westerling. Zoals gewoonlijk probeert *Joris Goedbloed* weer een hoop geld uit de zaak te slaan en heeft *Panda* dat niet direkt in de gaten. Uiteindelijk komt alles nog terecht zoals het hoort, want het fortuin dat *Joris* had willen hebben, valt tenslotte een eerzame weeshuiseigenaar ten deel.
De wijze meester is in paperback uitgegeven op de manier van de *Bezige Bij-Bommels,* een goed leesbare vorm voor de tekststrip. Maar door de geringe oplage is de prijs aan de hoge kant.

(R.v.E.)

Jean-Claude Forest en Paul Gillon: Labyrinten. Uitg. Panda, Hazerswoude-Dorp, ƒ 5,75.

Eindelijk is de serie Schipbreuk in de tijd in het Nederlands voortgezet. Nadat Semic Press in 1975 hier het eerste deel introduceerde, zijn nu door Panda de delen drie (*Labyrinten*) en vier *(Dodelijk Universum)* op de markt gebracht. Deze prachtige stripserie gaat over de belevenissen van Christofer Cavallieri, een in 1960 geboren bioloog, die aan het eind van de twintigste eeuw, wanneer de aarde met de ondergang wordt bedreigd, de ruimte wordt ingeschoten in een glazen ei. In een ander ei wordt hij vergezeld door Valerie, een vrouw die hij nauwelijks kent, maar waarmee hij tezijnertijd op aarde of elders het menselijk ras moet voortzetten. Als na duizend jaar de aarde zijn ondergang toch overleefd blijkt te hebben en zelfs op uitgebreide schaal ons zonnestelsel heeft gekoloniseerd, wordt Christofer, wanneer hij bij een van zijn jarenlange omwentelingen de aarde weer passeert, uit zijn ei gehaald en uit zijn 1000-jarige slaap gewekt. Tijdens de laatste omwenteling echter is Valerie verdwenen. De verhalenserie nu is gebouwd op de lange speurtocht van Christofer door ons zonnestelsel naar Valerie, de enige band die hij met de twintigste eeuw nog heeft. Daarbij wordt hij gedwarsboomd door verschillende vrouwen, die hem voor zichzelf willen hebben. Vooral voor mannelijke lezers een aantrekkelijk thema. In *Labyrinten* is zijn groten tegenstrever Tapir, in het jaar 2995 de grootste bordeelhouder van ons zonnestelsel, met filialen op alle planeten en satellieten. Hij wil uit Christofers onbewuste verloren gegane biologische kennis opdiepen om heerser te worden van het hele zonnestelsel. Een prima verhaal met veel sfeer. Een tocht van Christofer door het bordeel van de satelliet Limavan, waarmee het verhaal begint, lijkt een moderne *Alice in Wonderland.* De eerste twee delen van de serie waren alleen in steunkleur, dit is het eerste verhaal in kleur wat de sfeer nog verhoogt. De serie kreeg enige jaren geleden de Grand Prix Phénix toegekend, toen de belangrijkste stripprijs van Europa.

(J.D.)

Georges Pichard: De Fabriek. Uitg. Panda, Hazerswoude-Dorp, 1979, 48 blzz., ƒ 16,95.

Melchior Balthazar, eigenaar van onder andere de Diplodocus supermarkten, rekruteert in het geheim door middel van chantage winkeldievegges voor een steenkolenmijn ('de fabriek'). Een feministische groepering krijgt daar lucht van en het album beschrijft verder de belevenissen van de betrapte winkeldievegge Violette Subito en haar lotgenotes en van de feministische infiltrante Fadette-Indiana Tatefer in De Fabriek. Nou ja, belevenissen dat is veel gezegd voor het op de voet en zeer gedetailleerd volgen van geestelijke en vooral lichamelijke vernederingen met de bekende attributen uit de *bondage* en *spanking* martelpraktijk. Dat komt erop neer dat omslachtig en zonder wezenlijk doel de seksuele martelpraktijken, die telkens weer gesignaleerd worden bij fascistoïde régimes, tot vermaak van het volk verheven worden. Ondanks het suggestieve tekenwerk (des te pijnlijker) en her en der een vlaag humor als alibi is hier slechts sprake van fraai uitgegeven vunzige vernedering en diskriminatie in full color. Alvorens beticht te worden van een gebrek aan humor, haast ik me nog te vermelden dat deze uitgave *stevig gebonden* is.

(H.B.)

Boeken in 't kort

Annie Goetzinger: Legende en waarheid over Goudkopje. Uitg. Panda, Hazerswoude-Dorp, 1979, *f* 18,50.

Tegen het dekor van de Parijse onderwereld probeert het hoertje *Amélie*, bijgenaamd *Goudkopje* zich staande te houden temidden van enkele geliefden en vele klanten. Eenvoudig is dat niet, maar dat geldt eveneens voor de lezer, want het verhaal munt niet uit door een overzichtelijke verteltrant. Flashbacks en bruuske sprongen in het verhaal wisselen elkaar regelmatig af, zodat men er wel goed zijn hoofd bij moet houden om nog wijs te raken uit de ruwe avonturen van *Goudkopje*. Maar de tekeningen zijn mooi, hoewel niet van een konstante kwaliteit, en ook de kleuren van deze gebonden uitgave zijn de moeite waard. Toch wel een sfeervol verhaal, voor wie het kan volgen.

(R.v.E.)

Richard Marschall.
The Sunday Funnies: 1896-1950.
Uitg. Chelsea Houze. Importeur Rostrum, Haarlem.
48 pagina's waarvan 40 in vierkleuren. Formaat 36 × 28 cm. Prijs f44,50.

Sinds jaar en dag wordt er op jubelende toon gesproken over de fameuze sundaypages met hun fantastische schreeuwende kleuren, maar slechts weinige Europese stripliefhebbers hebben ze gezien. Dat is nu mogelijk dank zij Richard Marschall die meer dan 100.000 aparte pagina's bekeek om tot z'n uiteindelijke 54 geselekteerde strips te komen die geschikt waren om in fascimilé herdrukt te worden. Hij heeft bij zijn selektie rekening gehouden met: belangrijkheid der figuren, representatieve episode, kleur, reproduceerbaarheid en visuele bijzonderheden. Daarbij heeft hij een aardig evenwicht weten te bereiken tussen bekende en minder bekende helden. Aan de ene kant: Katzenjammerkids, Li'l Abner, Krazy Kat, Bringing up Father, Thimble Theatre (Popeye), Blondie, Jungle Jim, Pogo, Superman, Tarzan e.v.a. Aan de andere kant minder bekende grootheden als Merely Margry, Simon Simple, Hairbreath Harry en Mr. Twee Deedle. Na het voorwoord van Marschall is er één katern van 8 pagina's waarin op overzichtelijke wijze gegevens over de afgedrukte strips zijn opgenomen. Daarna volgen nog 5 stripkaternen van 8 pagina's. In Amerika zijn oude sundaypages een gewild verzamelobject die qua prijs variëren van 50 cent tot 500 dollar. Wegens het niet afgeronde karakter van de strips is deze doos met zondagskranten voor Nederland een aardige curiositeit. Marschall bereidt al een nieuwe selektie voor. Dat lijkt te veel van het goede.

(K.d.B.)

A. Chéret & Lecureux.
Rahan. Het eiland van de levende doden.
Rahan. Vallei der Kwellingen.
Uitg. Panda, Huizerswoude. Per deel *f* 9,90.

Het tempo waarmee Rahan-stripalbums wordt geproduceerd (één in de 3 maanden) wekt de vraag of we hier nog te maken hebben met een verantwoord produkt. Het antwoord luidt ontkennend noch bevestigend. Rahan is een middelmatige strip waarvan de inhoud in vrijwel ieder album identiek is, op wat kleine variaties na.
Rahan is een eenvoudige jongen die ieder album weer moet vechten met wilde dieren en niet begrijpende stammen en die zich steeds weer verbaast over de vijandigheid van neushoorns en krokodillen. Tja! In de Vallei der Kwellingen bestaat het verhaal uit één lange ontdekkingstocht door een van verscheurende dieren vergeven vallei, op zoek naar een niet bestaand droomland. Enkele tekeningen zijn regelrecht overgetrokken uit Hogarth's Tarzan! In "De levende doden" moeten de zoon van een bosstam en de dochter van een kuststam die verliefd zijn de stamwetten doorbreken om met elkaar te trouwen. Rahan, die wil bemiddelen, wordt gedwarsboomd door een kwade medicijnman. Dat is de nevenintrige die meer ruimte in beslag neemt dan het hoofdthema: Wie of wat zijn de wandelende skeletten (levende doden) die zowel bos- als kuststam bedreigen en mensen meenemen om op te eten?
Nadat A'dam Boek na 3 delen is gestopt met Rahan, probeert nu Panda de sterk gesimplificeerde Tarzannabootsing tot leven te wekken. Helaas!

(B.J.Mil.)

Ruilbeurzen te Heusden-Zolder - Afdeling EGMP - Cultureel Centrum Zolder.
Data: 20 april, 15 mei, 15 juni, 17 augustus, 21 september, 19 oktober, 16 november, 21 december.
Internationale Ruilbeurs: 19 oktober 8 tot 17 uur.
Reservatie tafels: Vandamme Luk, Hoogdorp 21 3820 Alken - 011-312999.
Prijs: 100 BF of 7 gulden per meter.
Reservatie noodzakelijk.

Nieuwsredaktie Har Brok en Hans van den Boom

Bijdragen voor deze rubriek in de vorm van knipsels, recensie-eksemplaren, ruilabonnementen, fondslijsten, huisorganen, aankondigingen, brieven en zichtzendingen gaarne naar het redaktiesekretariaat. De bijdragen in de Nieuwsrubriek zijn, voor zover niet ondertekend door anderen, samengesteld door de nieuwsredaktie.

Oberon

Vier hoofdfiguren uit het weekblad *Donald Duck* zetten hun albumoptreden voort in evenzoveel nieuwe titels: Pluto in *Botweg de bestel,* De kleine boze wolf in *Heethoofden, Helden & Hardlopers* (deel 6), Oom Dagobert in *Terug naar lang geleden* (deel 8) en Donald Duck zélf in *Donald Duck als circusclown* (deel 16). In de zwartwitreeks verschenen *Professor A. B. C. Breinbreier (Genie) deel 2* (Carry Brugman/Andries Brandt), dat ook nog niet eerder gepubliceerd materiaal bevat, en *Athi, De Boogschutter uit het Hoge Noorden* (Gerrit Stapel/Wim Quint) met 14 verhalen die tussen 1966 en 1968 in het weekblad *Pep* verschenen. Minstens om zijn volwassen inhoud is verder te signaleren deel 6 van Roel Dijkstra (Jan Steenman/Andries Brandt), dat onder de titel *Hard tegen hard* in *Eppo* liep ten tijde van het wereldkampioenschap voetbal in Argentinië (1978) en inspeelde op het régime van generaal Videla. In de reeks Leonardo verscheen als deel 3 *De stem van de meester* en in de nieuwe reeks Max Martin van N. Zeggera en M. Basari als deel 1 *Noodlanding in de woestijn,* een nooit eerder in Nederland gepubliceerde realistische vliegtuigstrip. In de kostelijke reeks Hoogtepunten uit de Striphistorie verscheen als deel 2 de voortzetting van *De jonge jaren van Mickey en Donald* (Taliaferro en Gottfredson). Nieuw is verder het gagalbum *Tijger* van Bud Blake. Uit de *Eppo*-stal nu ook in boekvorm *Onraad in China* door Follet en Stoquart (Steven Severijn nr. 2), *Na ons de zondvloed!* door Peer en Uco (De Leukebroeders nr. 1), *Te vuur en te zwaard* door Greg (Olivier Blunder nr. 13), *Dossier Dozijn min één* met elf komplete Agent 327-avonturen uit de

Pep-beginjaren 1966-67 (Agent 327, nr. 6) en *Eppo in de wolken* van Uco Egmond (Eppo nr. 3).

Om de enorme stapel nieuwe albumuitgaven van Oberon geheel weg te werken dienen de volgende titels nog gesignaleerd te worden: Olac, de gladiator nr. 1 met de verhalen *Strijd tegen de Parthen* en *Vogelvrij* (tek: Don Lawrence en Ruggero Giovannini), Ramiro nr. 3 van W. Vance met het zwaar gedokumenteerde album *Het geheim van de pelgrim* (= *De Tocht naar Compostella* deel 2), de nieuwe reeks Larry Yuma van Claudio Nizzi (tekst) en Carlo Boscarato (tek.) met als deel 1 *De bende van El Gato* (bevat tevens: *De geest van Veracruz*), 62 bladzijden western, Bob Morane nr. 6 met *De Atoomsmokkelaars* (H. Vernes/W. Vance). In samenwerking met Marvel Comics Group werd uitgebracht het eerste deel van *De Krijgers van het Schaduwrijk* door Doug Moench (tekst) en John Buscema, Rudy Nebres, Peter Ledger (tek.); er volgen nog 2 delen van dit *Weird-World*-verhaal, in dit eerste deel trouwens ook een bijdrage over tekenaar John Buscema. Nieuw is uiteraard nog het album *De Njaaja's* (met gags uit de jaren 1968-70) van Claire Bretécher. Vermelden we tenslotte nog *Linda's verdriet,* in 1974 gepubliceerd in *Tina* (Tina Topstrip nr. 13), en 3 Mimi-verhalen gebundeld in *Mimi, het circus komt* door Patty Klein en Comos en in 1975/76 gepubliceerd in *Tina* (Tina Topstrip nr. 14), om te besluiten met *Tom Poes en de Brombollen,* de 15de bundeling uit het weekblad *Donald Duck*. Prijs per album *f* 5,75.

Albracht/Lombard

Door Albracht werden onlangs de volgende Lombardalbums verspreid: *De zwarte hengst* door Aidans (Toenga nr. 9), *De geest van de alchemist* door Tibet en Duchâteau (Rik Ringers nr. 30), *De IJskoningin* en *Het*

Eiland der Bevroren Zeeën door Rosinski en Van Hamme (Thorgal nrs. 1 en 2), *De blauwe verte tussen de wolken* door Cosey (Jonathan nr. 5) en met medewerking van Beethoven en Chopin. Prijs per album *f* 5,75. Daaraan toe te voegen valt nog de hard-coverbundeling *Gisteren en vandaag* van Bernard Prince (Hermann en Greg), waarin 12 oude en recente korte Princeverhalen vanaf 1966: nooit eerder gebundeld dus ekstra welkom! Prijs *f* 13,50, 80 bladzijden.

In de komende periode valt in dit fonds te verwachten: *Het huis van de sterkste* (Chick Bill), *De sheriffs* (Comanche), *De Keizer van Macao* (Bob Morane), *Nottingag* (Robin Hoed), *Dommel doet weer dol* (Dommel), *De Emir met de zeven Bedoeïenen* (Maarten Milaan), *De spoorwegpiraten* (Chlorophyl) alsmede een dertigtal herdrukken.

De Panda uitgaven

Uitgeverij Panda zet zijn aktiviteiten koortsachtig voort met nu al weer het vierde deel van Miranda Blaise, prinses uit de onderwereld door Jim Holdaway en Peter O'Donnell. In dit album de verhalen *Hoogverraad* en *De Noormannen*. Prijs *f* 9,90; 68 blzz.). In de reeks avonturen van Chick Bill verscheen als deel 11 *Alarm te Marraccas* door Greg en Tibet (*f* 9,90; 64 blzz.). Bijzonder interessant is verder van Tibet het album *El Mocco de wrede* met de avonturen van Pat Rick en Mass Tick; de eerste boekuitgave van dit van 1954 (nr. 26) tot 1955 (nr. 41) in *Kuifje*-weekblad verschenen verhaal (*f* 9,90; 40 blzz.). De genoemde albums zijn niet in kleur.

Panda 1980

Voor het voorjaar heeft Uitgeverij Panda de volgende albums op stapel staan: Van de kartoenist Claude Serre *Zwarte humor en mannen in het wit* en *De sport in de Olympische Spelen* (beide 64 blzz., *f* 9,90), reeks Panda (M. Toonder): *Panda en de plastic plastiek* (*f* 9,90), reeks Miranda Blaise (Jim Holdaway/Peter O'Donnell): deel 1: *Hoe het begon/La machine/De verdwenen geleerde* en deel 2: *De zaak Gabriël/Mr. Sun* (per deel *f* 9,90), reeks Rahan (André Chéret/Roger Lecureux) *De schat van Rahan* en *De dood van Rahan* (per deel *f* 5,75), reeks Schipbreuk in de Tijd (Paul Gillon) *Hersenschimmen* en *De meester-dromers* (per

deel *f* 5,75), reeks Chick Bill (Tibet) de delen 7 tot en met 10: *De Pijpekop, Ko-Klox-Klan, Het geheim van de grot* en *Het monster van het meer* (per deel *f* 9,90). In april zal verschijnen de *Stripkatalogus 1980* (*f* 35,—) en nog in maart in licentie met Casterman de Kuifjebundeling *De Sigaren van de Farao/Het gebroken Oor* (*f* 17,50).

Eric de Noorman

De uitgeversavonturen van Eric de Noorman zijn zo langzamerhand haast niet meer te volgen. Toch schijnt daar nu een voorlopig einde aan te komen doordat Uitgeverij Panda de rechten heeft verworven voor een integrale herdruk van alle avonturen. Vermeld zij wel dat het hier gaat om een bibliofiele heruitgave in 20 luxe delen (formaat 30 × 23 cm. gebonden in kunstleer met stofomslag). Prijs per deel *f* 41,—, maar bij intekening op de hele reeks *f* 34,— (een besparing van *f* 140,— op de totale prijs van *f* 820,—). Bedragen om toch wel even stil van te zijn. Vanaf augustus verschijnt er elk kwartaal een deel te beginnen met deel 17 met de verhalen *De huid van de beer, De schaduw der steppen, De vlammende gesel* en *Het zevende paardje*. Inlichtingen over deze en andere Panda-uitgaven op het adres Rembrandtlaan 11, 2391 CM Hazerswoude-Dorp (tel.: 01728-8841).

Semic Press

In nummer 2 van de uitgave *1984*, die 'realistische science fiction-strips van wereldklasse' brengt, strips van José Ortiz, Wally Wood, Richard Corben (*Wereld van mutanten,* in kleur!), José Gonzalez om er maar eens een paar te noemen. *1984* verschijnt elke twee maanden en omvat per nummer 76 blzz. Prijs per nummer *f* 3,95. Inlichtingen: Brouwersgracht 97-99 te Amsterdam.

Yendor

In aansluiting op de vorige Nieuwsrubriek kunnen we wat betreft het al aangekondigde album *De kat in Konstantinopel* van Hendrik J. Vos (tek) en Martin Lodewijk (scen) melden dat deze misdaadserie, opgezet door Lodewijk, per deel door een nieuwe tekenaar uitgevoerd zal worden. De prijs van het eerste deel is inmiddels vastgesteld op *f* 12,90.
Dit voorjaar staat verder nog op het program bij Yendor het album *Andy Gang* van Chantal Montellier (hardcover, 72 blzz., *f* 19,90), *De avonturen van Roland Donges* van Dominique He en Jacques Vivant (hardcover, 78 blzz., *f* 19,90), *De omweg van* Moebius (hardcover 80 blzz., *f* 19,90), *Duivelse dreiging* van Denis Sire (idem) en van Gotlib het derde en laatste deel van *Rhaa Lovely* en het derde deel van *Lobbes* (resp. *f* 14,90 en *f* 11,90 normale uitvoering).

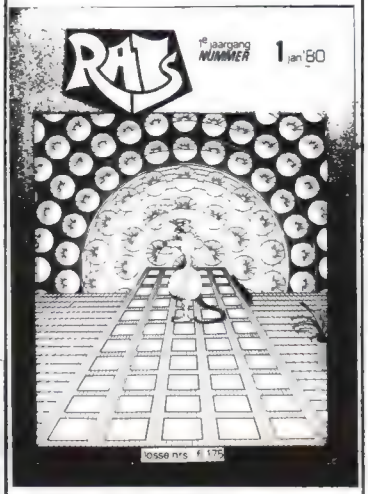

Rats

Amateurstriptekenaars vullen het eerste nummer van het stripblad *Rats*. Zoals zo vaak ook in *Rats* de nodige bladzijden SF (door S. Siahaya) en gags (door Govert Zoethout). Verder van Berend Jan Vonk de strip *Op een schone pinksterdag,* die voor de helft al afgedrukt werd in *Jong Talent 79*. *Rats* is te verkrijgen door storting van *f* 2,95 inklusief verzendkosten op postgiro 141862. ten name van P. Versluis, Langgeer 255, Rotterdam, onder vermelding van 'RATS'. Een abonnement voor 4 nummers kost *f* 10,—. Het eerste nummer telt 16 bladzijden A-4 formaat en offset. Los in de winkel *f* 1,75.

Barks-fans opgelet!

Het Finse striptijdschrift *Sarjainfo* nr. 25, uitgekomen eind 1979, is geheel gewijd aan Donald Duck en Carl Barks (40 blzz.). Hoewel het blad veel Finse tekst bevat, staat er ook veel Engels in, met name een volledige Barks-bibliografie. *Sarjainfo* is te verkrijgen door 15 Finse marken te sturen naar: Suomen Sarjakuvaseura ry, PL 927, 00101 Helsinki 10, Suomi (Finland). Nederlands of Belgisch geld is ook goed (*f* 7,50 of BF 100.—

(H.A.S.)

Strip pers

In het gestencilde *Strip pers*-nummer 19 (21 blzz., *f* 3,—) speciale aandacht voor nog eens Willy Vandersteen, met name de reeks Suske en Wiske. In nr. 20 (20 blzz., *f* 3,20) andere reeksen van Studio Vandersteen (Jerom, Snoek, Robert en Bertrand), Gilbert Declercq (Rud Hart) en enkele opmerkingen over de zogenaamde 'Blauwe Reeks'. Abonnementen (*f* 2,70) per maand, per half jaar (*f* 16,20) over te maken op postgiro 1483551 ten name van L. Crapels, Julianastraat 11, 6433 GA Hoensbroek met vermelding van de maand van ingang.

Strip Special

In *Strip Special* nr. 4 Franquin, enkele weinig schokkende stripdebutanten, een ruilrubriek enz. *Strip Special* is een uitgaafje van Stripfanclub "t Stripcontact' in Veenendaal. Nummer 4 (14 blzz. gestencild) kost *f* 1,25 over te maken op postgiro 288631 t.n.v. C.R.J. van den Heuvel te Veenendaal).

Sterreporter

*De geheimzinnige * (reporter)* is een zelfvervaardigd periodiekje van Pieter Bots, vermoedelijk de jongste 'kuifoloog' van Nederland. Tot nu toe werden 3 nummers 'aan vrienden en andere Kuifje fanaten' gegeven. Schokkende zaken zijn er niet in te vinden, maar vertederend is het wel. Pieter Bots woont op de Keizersgracht 488 te Amsterdam.

HET ENIGE ADRES IN NEDERLAND EN BELGIË VOOR INBINDMAPPEN, O.A. EPPO (OUD EN NIEUW MODEL), PEP DONALD DUCK, ROBBEDOES, KUIFJE ETC. STORT PER MAP (½ JAAR) FL. 7.95 OP GIRO 4053546 T.N.V. WOUT, VAN WOUSTRAAT 126, AMSTERDAM

ALLE NIEUWE EN GEBRUIKTE STRIPS EN S.F. BOEKEN UIT VOORRAAD LEVERBAAR DOOR GEHEEL NEDERLAND. BEL 020-792116 OF 020-224680
GRAAG GEVEN WIJ PRIJSOPGAVE
BESTELLINGEN VAN BOEKEN EN STRIPS VAN MEER DAN FL. 25,— ALTIJD 15% KORTING!!

Hop!

In het Franse *Hop!* nr. 21 aandacht voor Jean Ache (ps. van Jean Huet) met een herdruk van *Amanda à Paris*, een gedeeltelijke herdruk van *Le 6e Despérado* (Chick Bill), de voortzetting van het dossier F. A. Breysse met een uitvoerige bibliografie, enz. Voorts een niet te stuiten overvloed van nieuws, aankondigingen, korte besprekingen en dergelijke, genoeg om een heel nummer van *Stripschrift* mee te vullen. Nummer 21 telt 64 bladzijden en kost 12 Franse francs. Inlichtingen: 'Hop!' (aemegbd) 13 rue E. Duclaux, 150000 Aurillac, France.

Uniek

Inmiddels verschenen de nummers 4 en 5 van het Leuvense 'stripmaandblad voor de stripofiel' *Uniek*, met aandacht voor Ryssack, Conan en Daniël Jansens (nr. 4) en Tolkien, nogmaals Conan (nr. 5), nieuws, enz. *Uniek* verschijnt in offset op A-4 formaat. Omvang circa 20 blzz., prijs BF 20. Inlichtingen W. Marien, p.a. Restaurant De Spaansche Brabander, Klein Begijnhof 22, 3000 Leuven (België). Bij het ter perse gaan bereikte ons ook nog nr. 6 dat geheel gewijd is aan Jean-Pol; de omvang blijkt inmiddels gegroeid tot 30 bladzijden, de prijs tot BF 30.

Stripgilde

In het tweede *Infoblad* van het Vlaamse Stripgilde onder het bezielende sekretariaat van Kris de Saeger een uitwerking van de statuten van deze unieke vakvereniging, informatie over levens- en ziekteverzekeringen, een overzicht van aktiviteiten, plannen en dergelijke. *Infoblad* wordt uitsluitend verspreid onder leden. Nadere gegevens kunnen verkregen worden bij genoemde sekretaris op het adres Kapucijnenvoer 123 te 3000 Leuven (tel. 016.234340).

En Attendant

Het Franstalige Brusselse maandblad *En Attendant* valt kwa uiterlijk en inhoud te vergelijken met muziekkrant *Oor*. Daarnaast echter besteedt het blad ook regelmatig aandacht aan strips, in nummer 24 bijvoorbeeld drie grote pagina's aan Cabu inklusief besprekingen en aankondigingen. Losse nummers BF 30; inlichtingen over inhoud en betalingswijze: En Attendant, Avenue Legrand 82, 1050 Brussel.

De Zaak Zonnebloem

In nummer 4 van dit tweemaandelijkse stripinformatieblad naast de uitvoerige rubrieken Verschenen en Verwacht de bijdrage 'Kuifje zwart op wit' van Har Brok, een ekstra editie van *Writtenews*, waarin Frits Jonker prof. Zonnebloem interviewt, een nieuwe prijsvraag en diverse andere zaken. Schrijf voor een gratis abonnement naar Purple Fox Promotions, Benesserlaan 310, 1911 VK Uitgeest. Tegen betaling van *f* 2,50 (postgiro 4135494) zijn nog enkele oudere nummers na te bestellen.

Zukunst

Zukunst 1930/1980 is 32 bladzijden tellend uitgaafje van Frans-Peter Kleinschmidt (F. Roeksestraat 96 te Amsterdam) met werk van leerlingen van de Rietveltakademie. Het kwam tot stand mede door Joost Swarte tijdens een gastdocentschap en de oplettende lezer kan daar overtuigende sporen van terugvinden. Losse eksemplaren werden aangetroffen bij stripantikwariaat Lambiek voor *f* 3,95.

Sjors

Stripwinkel Sjors te Dordrecht is na vijf jaar verhuisd van de Van de Voorstraat naar het Schefferplein. Een nieuwe en grotere winkel, maar nog steeds in Dordrecht.

Vastenbrief

'Geen officieel document' staat bij het kolofon van het stripboekje *Werk aan de winkel*, een uitgave van het Secretariaat van de R.K. Kerkprovincie in Nederland. Het gaat hierbij om een stripverhaal ter bezinning op de bisschoppelijke vastenbrief 1980 'De mens in de arbeid' met een scenario van Ellis Blom en niet onaardig tekenwerk van Henk Groeneveld, voor zover ons bekend ook aktief als striptekenaar in de ABOP-publikatie. HET SCHOOLBLAD. Voor buitenlandse werknemers bestaan er ook Spaanse en Portugese edities. *Werk aan de winkel* is voor *f* 2,50 plús porto te verkrijgen bij de Persdienst van het bisdom Breda, Veemarktstraat 48, 4811 ZH Breda.

De pompesetters

Sinds de invoering van het Fries op de basisschool in Friesland verschijnt nu, na *Asterix de Goljer* van Willy Vandersteen het album *De Pompesetters* uit de reeks Suske en Wiske (namelijk nr. 176: *De Pompenplanters*) in het Fries, in een vertaling van Reitze J. Jonkman. Deze uitgave wordt verzorgd door BV Friese Pers, Voorstreek 99 te Leeuwarden (tel.: 05100-41111). Prijs *f* 4,25). Niet dat Friezen nu zo lastige mensen zijn, maar ook naar aanleiding van deze vertaling worden de nodige kanttekeningen gemaakt in het Friese tijdschrift voor onderwijs en vormingswerk *De Pompeblêden*. Een en ander neemt in dit blad omslag plus twee bladzijden in beslag en is te bestellen bij de AFUK, Postbus 53, Ljouwert (tel.: 05100-38045) met de vermelding jg. 51 nr. 1 (*f* 2,50) inklusief porto).

Vrouwen

Voor geïnteresseerden in kartoen (of vrouwen) verscheen recent een reprint van de derde druk uit 1928 van het boek *Die Frau in der Karikatur* met als nieuwe trendmatige ondertitel *Sozialgeschichte der Frau*. Een niet eens zo gedateerd standaardwerk op dit terreiri dat te bestellen is bij Verlag Neue Kritik KG te Frankfurt voor *f* 55,—. Alleen al het ruime aanbod van bijna 550 illustraties maakt deze reprint de moeite waard. De auteur is nog steeds Eduard Fuchs.

Jeugdliteratuur

Na de verschijning van het eerste deel in 1975 werd eind 1979 het *Lexikon der Kinder- und Jugendliteratur* afgesloten. Voor stripliefhebbers zijn er bij een vluchtige doorbladering van het derde deel trefwoorden te vinden als *Peanuts, Perry Rhodan, Phantom, Popeye, Tarzan, H. Foster* en *Uderzo*, meest van de hand van Wolfgang Kempkes, maar er is nog veel meer over SF, genres,

stromingen en grafische aspekten. Wie echt alles op dit terrein wil verwerken dient zich te richten tot Beltz Verlag (Weinheim/Basel), maar gezien de prijs van het derde deel van dit leksikon (*f* 158,20) lijkt het handiger zijn toevlucht te nemen tot (gespecialiseerde) bibliotheken.

Septimus

Bij Septimus Editions verschenen het derde deel in de reeks Tintin raconte..., getiteld *L'Histoire de la Marine des origines á 1700.* Het betreft een herdruk in kleur en gebonden van het gelijknamige chromoalbum uit 1954, dat onder leiding stond van Jacques Martin en (uiteraard) veel tekenwerk van Bob de Moor bevat. Prijs *f* 37,50.

Bibliografie

De afkorting BNTL staat voor de *Bibliografie van de Nederlandse taal- en literatuurwetenschap,* een omvangrijk en ambitieus projekt dat beoogt alle sekundaire literatuur over Nederlandse taal- en letterkunde systematisch te inventariseren. De resultaten daarvan verschijnen in delen die telkens 5 jaar bestrijken. Zo verschijnen er sinds 1975 telkens aktuele delen en daarnaast retrospektieve delen, waarin telkens 5 jaar teruggewerkt wordt in het verleden. In het eerste retrospektieve deel, dat van de jaren 1965-1969, dat zojuist als deel 23 verschee n (Antwerpen/Brussel/'s-Gravenhage 1979), treffen we voor het eerst ook artikelen aan uit *Stripschrift* en dat is een belangrijke stap, want strips zijn op Bommel na géén literatuur, zegt men. Naast vermeldingen uit *Stripschrift* bevat dit 23ste deel ook verwijzingen naar *Rantanplan, Bandès* en losse uitgaven over strips.
Het wordt nu zo langzamerhand tijd dat *Stripschrift* en andere sekundaire bronnen ook voor de aktuele delen van de BNTL geëkserpeerd worden.

Postzegels

Was het kortgeleden Kuifje, die de eer genoot op een postzegel te verschijnen, nu zijn het de stripfiguren van Walt Disney. Zegels van Mickey en Minnie Mouse, Donald Duck, Pluto, Goofy en Broer Konijnen zijn onder andere uitgebracht in Dominica en de Caicos eilanden. Er is tevens een souvenirvelletje uitgekomen van 3 dollar, waarop Mickey Mouse staat afgebeeld als de grote pianist. Een en ander in het kader van het alweer voorbije Jaar van het Kind.

Joost Swarte

Op 11 januari verscheen te Parijs bij Les Humanoïdes Associés het langverwachte fullcolor prachtalbum *L'Art moderne de Joost Swarte* door Joost Swarte. Zes verhalen vol Jopo de Pojo, Anton Makassar en het Trio Interessant, die voor een deel eerder verschenen in *Charlie* en *Métal Hurlant*. Prijs *f* 31,50 (64 blzz., hardcover). Swarte is tevens de ontwerper en tekenaar van de hoes van de LP *A treat of new beat* van de popgroep The Rousers. Voor *f* 17,90 krijgt u de plaat erbij kado (Torso P 1980/Ariola 201.288).

Stripwijzer

Onder de titel *Stripwijzer '80. Handig werkboek voor de striplíefhebber* brengt Wout's Strip-en S.F. speciaalzaken te Amsterdam een 176 bladzijden tellende pocket uit met 'eenvoudige lijsten met een opsomming van de strips die in series zijn uitgegeven'. Achter elke titel zijn 6 vakjes aangebracht die men kan 'gebruiken door bovenaan bijvoorbeeld 1e druk, in bezit, aanschafprijs, etc. etc. te zetten'. De voorlopige indruk, die we hebben, is dat het hier om een soort 'uitgeklede' *Stripkatalogus* van Matla gaat. Prijs *f* 12,50.

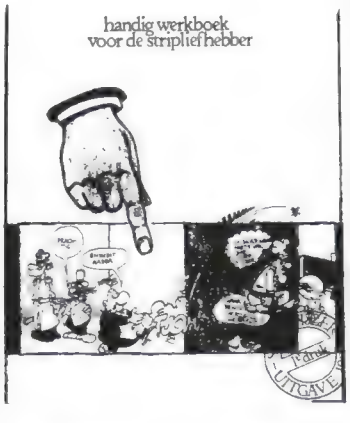

Signalement

/-/ Voor het Humanistisch Verbond visualiseerde Stefan Verwey op de televisie Paul van Ostayens *Voetbalwedstrijd,* uitgezonden op 28 oktober 1979. /-/ Het nieuwe verhaal van *Jess Long* zal geschreven worden door *Robbedoes*-redakteur Ruud Straatman. Als scenarist is Straatman momenteel verder werkzaam voor *Taptoe, Okkie, Donald Duck, WHAM!/Superas* oftewel *Zack!* /-/ In *Mensen van nu*, 'Maandblad over jezelf en anderen' van november 1979 tekenwerk van Fred Julsing, Jaap Vegter en Theo van den Boogaard met van de laatste op blz. 49 de hierbij afgedrukte illustratie. /-/ Amsterdams advertentieblad *De Echo* heeft de strip *Pierke* aangekocht van Rob Möhlmann. Tot plaatsing moet nog worden overgegaan. /-/ Naast de vaste strips in *Het Parool* verschijnt sinds eind vorig jaar in die krant *Prikkebeen* in een berijmde vertaling van Gerrit Komrij. Nieuw in *Het Parool* is ook de strip *De jaren tachtig* van Peter van Straaten.

STAAT ER WEER NIKS OVER, THEO VAN DEN BOOGAARD IN WAT ZOU DIE TOCH DOEN, TEGENWOORDIG ?!?
GEEN IDEE !
ZE GAAN WEL AL ZIJN STRIPS HERDRUKKEN, SCHIJNT 'T.
WAT?
STRIPSCHRIFT

/-/ In *TMW Welzijnsweekblad* loopt de strip *Café Welwezen!* van ene Adriaan. /-/ In *De Volkskrant* heeft vanaf 1980 de strip *Spencer Spacy* van Jim Lawrence en Gray Morrow zijn intrede gedaan. Het gaat hier om de gemoderniseerde *Buck Rogers.* Dat betekent het einde in deze krant van *Jippie* van T. K. Ryan. /-/ In de *Waterkampioen* verschijnt alweer vanaf nr. 21 (oktober 1979) de strip *Met de Bylgia rond Kaap Hoorn,* een professionele ballonstrip getekend door Gerard van Straaten en geschreven door Eilco Kasemier. /-/ In het Belgische weekblad *Knack* verschijnt net als in *De Tijd* de Bommeldagstrip van Marten Toonder. /-/ In *Troef* verschijnt van kartoenist Arend van Dam de vervolgstrip *De Wereldverbeteraars.* /-/ Kartoens van Ben van Voorn zijn sinds enige tijd regelmatig te bewonderen in het provinciaal maandblad *Drenthe.* /-/ In *De Biekorf* jg. 54 (1979), blz. 51-65, staat een uitvoerige bijdrage over 'Skateboard – schaatsplank – rolsurf (...)' met intrigerende illustraties van Buth, Alidor, Cram, Brasser, Marc Sleen en Jean-Pol. /-/ Thea Nijhoff illustreert niet alleen het blad *Rond Janus en Bet* ('Een blad met het Bossche op de tong'), maar tekent en schrijft daarin ook de balloenstrip *Stientje en Sjefke Sproetel:* in dialekt (van 's-Hertogenbosch) en daarom niet minder! /-/

Ruiladvertenties
Te koop: Toonder in de een heer kracht van zijn leven f 200,—. J. Leguijt, 075-282487.
Aangeboden: gigantische verzameling stripverhalen. Unieke spullen zoals: alle Bommelbodes; De Chef van Mazure; zeldzame Kresses. Bel voor inlichtingen 010-159039.
Bod gevr. op D. Duck 1952 10 nrs., 1953 44 nrs., 1954 48 nrs., 1955 40 nrs., 1956 20 nrs. Aanb. 020-730882.
Gevraagd en aangeboden: science fiction boeken. Welke fanaat heeft interesse? Bel of schrijf naar M. Serruys, Egelantierstr. 63, Den Haag, 070-452193 of 258321.
Volgende keer kan uw ruiladvertentie hier staan!
(zie antwoordkaart elders in dit blad)

dertig

Het keldertje

Op 15 maart werd in Leeuwarden aan de Bierkade 1 geopend het stripantikwariaat Het Keldertje. De openingstijden zijn voorlopig: donderdagavond van 19.00 tot 21.00 uur en zaterdag van 12.00 tot 17.00 uur.

Espee

Voor de maand mei heeft uitgeverij Espee in petto de albums *Ouwe Troep* met nieuw werk van het duo René Windig/Edie de Jong, *Gezellig & Leuk* dus, (*f* 15,90) en *Hamster Joviaal* van Gotlib (*f* 11,90). In juni volgen *De ironische Man* van het duo Prutswerk (*f* 14,90) en *1996* van Chantal Montellier (*f* 15,90) en in juli *De grens der mooglijkheid* van Adriaan Labadie (*f* 15,90) en, geheel in kleur, *Nieuwe verhalen bij Duizend en een Nachten* van Richard Corben en Jan Strnad (*f* 29,50). In het najaar staat in elk geval weer te wachten het vierde deel van *De Gefrustreerden*. De distributie van de Espee-uitgaven is door Atlantis overgenomen van Drukwerk.

Supergum

Met nummer 24 is er een einde gekomen aan het blad *Gummi*. Het gat dat daardoor valt in het aanbod voor volwassen striplezers, een *contradictio in terminis* volgens sommigen, wordt door uitgeverij Espee gevuld met de driemaandelijkse uitgave van *Supergum* dat er zal uitzien als een fors boekwerk in stevige omslag met 144 bladzijden. Per deel van *f* 19,90 bevat *Supergum* twee komplete stripverhalen van elk meer dan 40 blzz., kortere strips van Nederlandse herkomst (zoals in *Gummi*) en redaktionele pagina's.

A suivre

Vanaf het eerste nummer van (*A suivre*), begin 1978, zijn er in Nederland initiatieven ontwikkeld om dit interessante maandblad ook in een Nederlandse editie te brengen. Toch ziet er nu naar uit dat de maandelijkse Nederlandse (*A suivre*) binnenkort op de markt komt, aangevuld met redaktionele pagina's van vaderlandse bodem. De streefdatum voor het eerste nummer is september 1980.

De Dag (2)

Een voordeel van het inhaalkarakter van deze ekstralange aflevering van de Nieuwsrubriek is dat inmiddels *De Dag* alweer verleden tijd is. Laten we maar blij zijn dat door al dit herdrukwerk ook niet nog eens een aantal striptekenaars gedupeerd is.

Voorlichting

Eind april verschijnt bij Meulenhoff Informatief *Joch, Lotje en Benjamin. Samen lezen en praten over de baby* door Grethe Fagerström en Gunilla Hansson en vertaald door Henja Schneider. Bijna 50 bladzijden seksuele voorlichting aan kinderen van vier tot acht jaar in stripvorm met een begeleidende tekst voor ouders, aldus aankondiging. De prijs bedraagt ca. *f* 8,—. Van *Joch, Lotje en Benjamin* wordt een schooleditie verzorgd door Meulenhoff Educatief.

Kapitein Rob

Met ingang van maandag 31 maart is Kapitein Rob weer terug in *Het Parool*. Na de komplete herdruk in verschillende provinciale dagbladen, zoals de *Leeuwarder Courant* en *Winschoter Courant*, keert deze strip integraal terug in de hoofdstad. Alleen het eerste verhaal is herschreven, aldus bericht Evert Werkman in een fiktief interview met Pieter Kuhn op 28 maart.

Prins Valiant

Met ingang van 1980 heeft Hal Foster, die sinds 1938 *Prins Valiant* tekent, zijn tekenwerk voor deze serie gestaakt. Hij wordt opgevolgd door John Cullen Murphy, die al sinds 1971 onder zijn supervisie aan deze strip meewerkt. De eerste door Murphy gesigneerde aflevering verscheen inmiddels op 17 februari '80.

Brillantinepotje

Te verschijnen Anton Hermus' *Brillantinepotje* nummer 8, een boekwerk van 140 bladzijden A-4-formaat voor de prijs van *f* 35,— over te maken op postgiro 3928715 ten name van H. H. J. Tonus te Utrecht. Uit de aankondiging: 'Fascinerend pathologisch zelfportret van een aan Kuifje verslaafde man die achter zowat alles wat hem dwars zit tintinistische complotten vermoedt. Een speurtocht naar de grenzen tussen zin en waanzin'.

Superman tegen Monster Sigaret

Het zou de titel van een nieuw Superman-verhaal kunnen zijn; *Het gevecht van Superman tegen het Monster Sigaret!* Dat is het eigenlijk ook wel want de superheld werd door de Britse gezondheidsdienst ingehuurd om vooral de jongeren van het roken af te helpen. Dat gebeurt dan met een posterkampagne en met TV-spots, waarin de onverwoestbare krachtpatser waarschuwt voor de lichamelijke verwoestingen die de rokers te wachten staan. Dankzij zijn bovennatuurlijke krachten, voor de gelegenheid zijn X-straalblik, kan hij rechtstreeks in het lichaam van de mensen loeren. En wat blijkt bij rokers? Het is niet om aan te zien. 'Met mijn verbluffende X-straal-blik kan ik de schade zien die de sigaretten in je lichaam aanrichten', schreeuwt hij en voegt eraan toe 'Daarom rook ik niet!'. Natuurlijk, hij zou anders ook geen Superman zijn. Dit bericht (met kommentaar) troffen we aan in het maartnummer van *Blondie*. In datzelfde nummer een interview met Albert Uderzo, getiteld 'Die dappere Galliërs die de wereld veroverden'.

Perry Rhodan SF-Dag

De Perry Rhodan Science Fiction Vereniging TERRA organiseert dit jaar voor de 7e maal haar Science Fiction-dag in het RAI-Congrescentrum te Amsterdam en wel op *31 mei* aanstaande! Naast lezingen, forum, kwis, veiling en tentoonstelling moet speciaal voor striplliefhebbers de aanwezigheid van Enki Bilal genoemd worden, die zijn nieuwe album *Exterminateur 17* zal signeren. Andere zeker aanwezige striptekenaars zijn Bert Bus en Gideon Brugman, terwijl de komst van Mezières van *Ravian* waarschijnlijk is. Inlichtingen P.R.S.F.-vereniging TERRA, Postbus 3997 te 1001 AT Amsterdam.

Magnum

Nieuw bij uitgeverij de Dageraad Magnum 15: *Tijl Uilenspiegel*, een strip getekend door G. van Raemdonck en met ondertekst van L. Roelandt (*f* 10,—; 100 bladzijden!) uit 1964; Magnum 16: *Rubens, kunstenaar en diplomaat, gevolgd door Quinten Matsijs* (uit 1959/63) door Jan Waterschoot (*f* 4,95; 40 blz.) en Magnum 20: *Marginalia 2*, 62 bladzijden Belgische underground voor *f* 10,—.

Kapitein Rob keert terug

Dit is niet Clark Gable in een gastrol voor de Onedin-line, noch Hugo Metsers in Hollands Glorie. De wat ouderen zullen hem ongetwijfeld al herkend hebben: Cigaret-Larry. Eén van de kleurrijke zeelieden die Kapitein Rob en zijn beste vriend Skip bij hun zwerftochten met het zeilschip De Vrijheid over de aardbol tegenkomen. Vanaf volgende week maandag (31 maart) duikt ook Cigaret-Larry weer op in de kolommen van Het Parool. Kapitein Rob terug in Het Parool!

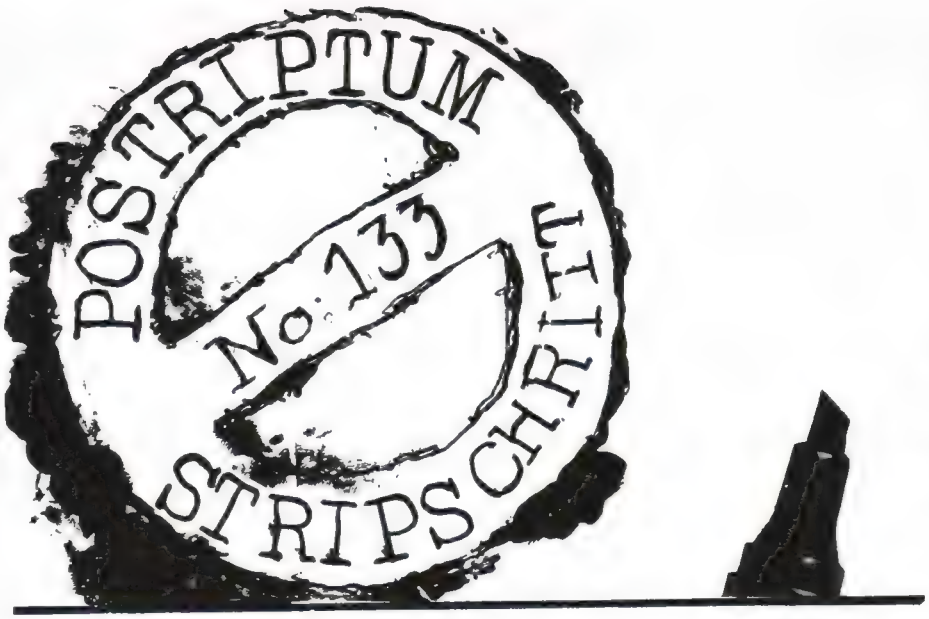

YU-strip

Respectable monsieur,
Par un hasard j'ai trouve votre adresse. Je prends la libèrté de vous demander de m'envoyer quelques de dernier de votre revue 'Stripschrift' /No. 112, 113 et 114/. En revanch je purrai a vous envoyer les notres editions YU-strip. Vous a cause de cela ne deviendrez pouvre mais deviendrai riche avec la nouvel et belle literaturecomme je suis dessinateur. A sinceres respects et la grande reisute pour votre editios amicalement.

Dragos Jovanovic Fera
18000 NIS – Yugoslawien
UL. B. Taskovic 19/138

Naschrift: *Mais l'humour doit rester une de nos règles car il est la conditi-on indispensable pour une autocritique. C'est ce que nous faisons aujourd'hui.* (H.B.)

Herdrukken

Geachte redaktie,
N.a.v. nummer 125 (1979) waarin U de striptekenaar Paul Cuvelier besprak, zou ik U willen vragen gedeelten van diens stripverhaal 'Corentin' af te willen drukken in een nummer van 'Stripschrift'. Deze verhalen zijn n.l. niet in de boekhandel verkrijgbaar; ze zijn al sinds lang niet herdrukt, naar mijn weten.
P.S.: Vanmiddag lag er een enveloppe van het Stripschap bij mij in de bus, zonder inhoud. Met vriendelijke groet,

P. van Zijl
Valkenswaard

Naschrift: *De eerste twee verhalen zijn vrij recent door Lombard herdrukt en laten we hopen dat de rest volgt. Probeert u het eens in Eindhoven. Wat betreft uw P.S.: u bent niet de enige ten zuiden van de grote rivieren. Het bestuur heeft ons inmiddels verzekerd dat deze vergissing is rechtgezet.* (H.B.)

Trendvolgers

Beste Stripschriftredactie,
Nadat ik mijn lezers top 20 had samengesteld, bedacht ik dat ik nu ook maar eens moet schrijven wat ik al lang op mijn hart heb, nl. dat ik het niet helemaal eens ben met jullie redactionele beleid. Het valt me nl. op dat de artikelen in Stripschrift vaak de ontwikkelingen op de Nederlandse stripmarkt probeert te volgen: Er wordt geschreven over strips die nu populair zijn. Dit is natuurlijk wel beter dan dat jullie daarbij achterlopen, maar deze beleidslijn heeft wel tot gevolg dat andere onderwerpen niet genoeg aan bod kunnen komen. Er zijn nog veel goede strips die hier nog niet bekend zijn! Jullie zijn te veel "trendvolgers", i.p.v. 'trendsetters'! Ook oude strips komen weinig aan bod, en dan worden ze nog opgespaard voor 'themanummers' ook. Een goed beleid zou volgens mij inhouden dat **elk** *nummer van Stripschrift een goed in de markt liggende 'coverstory' heeft, en daarnaast probeert zoveel mogelijk onbekende strips bekendheid te geven. Op die manier zou je de belangstelling voor strips kunnen bevorderen (doelstelling van het Stripschap). Nu laat je dat vrnl. aan de uitgevers over, en Stripschrift haakt dan in op de ontstane interesse! In elk geval wens ik jullie veel succes. Met vriendelijke groet.*

Dick de Boer
Groningen

Naschrift: *Uw brief bevat, zoals u wellicht bij herlezing opvalt, een aantal interne tegenspraken en dat maakt het wat lastig erop in te gaan. Bovendien hebben we de indruk dat ons beleid uw wensenpakket aardig dekt inklusief de 'doelstelling' van Het Stripschap. Een probleem is natuurlijk wel dat de ervaren rotten weinig nieuws te vertellen valt. We zouden echter de doelstelling van Het Stripschap wezenlijk ondergraven door de zogeheten stripfanaten en -liefhebbers als gemiddelde* **Stripschrift**-*lezer te nemen. Het heeft toch nauwelijks zin om de belangstelling voor strips bij die groep te bevorderen? Intussen blijft uw reaktie in het licht van de afgelopen jaargang ons toch onduidelijk. Wellicht dat konkrete voorstellen daar verandering in kunnen brengen.* (Red.)

Diep droevig

Mijne heren,
Het is diep droevig. *Dit is de stelling waar ik vanuit zal gaan n.a.v. nr. 129/130. Ik weet dat* **Stripschrift** *een elitair groepje 'kenners' als redaktie heeft, daar heb je rekening mee te houden, als abonnee wel te verstaan. Je hebt maar één recht: je abonnement opzeggen. Maar toch: was dit nu nodig? Striptoptwintig van de redaktie. Heren, ik (en naar ik aanneem, met mij nog vele anderen) beslis zélf wel wat ik goed vind. Als het een nieuwe 'push-methode' is, kan die op de schroothoop; als dat niet het geval is, is dit bladvulling, voor niemand anders interessant dan voor de redaktieleden zelf. Het Tardi-artikel bevatte weinig nieuws, het leek*

zelfs verdacht veel op 'Tardi à la line' uit **A Suivre**. *De* **De dief van Bagdad***-bespreking leek wel geschreven door een P.R. man van Panda! f 79,— wel wat duur? Heren, noem het maar afzetterij, de 'verzamelaar koopt wel'-filosofie. Welnu, ik ben verzamelaar, maar dit was me toch te gek.*

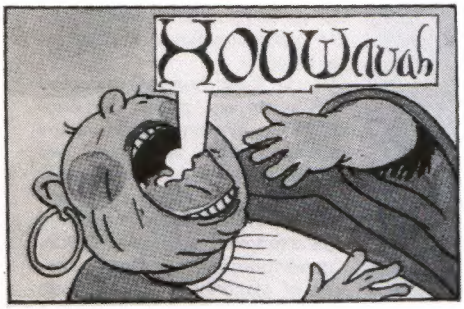

De Fransen van Hansen zijn een geval (een terminaal geval naar ik hoop!) apart. Tendentieus, gejat, zelfs al weer bijna achterhaald (Komrij-imitatie is 'uit', HF) en overigens weinig origineel en even weinig veelzeggend gebabbel. Ter illustratie een paar citaten: 'Jezus, wat ben ik moe', 'Baalt u ook al van...', '...dat ik bijna over mijn nek ben gegaan'. Het eerste is bijna een deel van een uitspraak van Freek de Jonge over Herman Brood. Maar goed, het is duidelijk dat dit meer zegt over de auteur dan over de besproken strips. Iets anders: de aktualiteit van het vorige nummer 'december 1979'. Ik kreeg het half januari, evenals de stripzaken. De aankondigingen, toch al weinig bij de tijd, konden daarom beter gewoon worden overgeslagen. J.J. Blueberry 2: **Yankee** *was uit. Inmiddels deel 3* **Blauwjas** *ook al geruime tijd. Aankondigingen voor* **Eppo** *nr. 42, 1979 wel te verstaan. Het* **Lambiek-bulletin** *was al uitverkocht. De beurzen waren al voorbij. Ik kan wel doorgaan.*
Iets anders nu. De index. Of liever de inhoudsopgave, als je die nog zo mag noemen. Daar kan geen mens toch meer **iets** *in terugvinden. Vroeger was dat stukken beter. De grote hoeveelheid Pogo viel ook op. Dat ú zo weg bent van die strip betekent nog niet dat u ons ermee hoeft dood te gooien. Bovendien zijn ze overal te koop. Het wordt sowieso wel eens tijd dat u inziet, dat er meerdere opinies dan de uwe bestaan.*
Heren u ziet 't, niet veel soeps. Ja ik weet 't, ik ben vrij mijn abonnement op te zeggen, maar u bestaat nog altijd bij de gratie van ons, abonnees. Ik wou hier nog aan toevoegen dat ik niet zozeer twijfel aan uw adequate kennis van de strip in het algemeen en in het bijzonder, maar uw journalistieke en stylistische kwaliteiten laten blijkbaar te wensen over. En dit probeert u te compenseren met een abominabel taalgebruik i.p.v. goede en gevarieerde artikelen. Nog iets: ik heb geen enkele behoefte aan een antwoord van een der redaktieleden tenzij dat serieus op deze zaken ingaat. De manier waarop meestal op diepgaande kritiek geantwoord wordt, getuigt van slechte manieren én een **Nieuwe Revu***-mentaliteit. Slechts bij 'feitjes-kritiek' buigt u deemoedig het hoofd, hoogstwaarschijnlijk lachend over het feit dat u de Poststriptum-pagina weer vol heeft gekregen zonder fundamentele (juist of onjuist!) kritiek.*
Tot zover mijn aanmerkingen die niets waard zijn zonder alternatieven: een grotere variatie van onderwerpen in één nummer en van auteurs in het algemeen zou **Stripschrift** *zeker ten goede komen. Ik denk nl. dat er vele liefhebbers zijn die graag een of meer artikelen zouden schrijven over hún onderwerpen. En dat betekent voor u: zorgen voor een goed evenwicht, een regelmatiger verschijnen van* **Stripschrift**, *selektie en zorg voor de rubrieken: kortom, redigeren. Maar ook de boekbesprekingen zouden aldus kunnen worden samengesteld. Ik ben, denk ik, niet de enige die tot iets dergelijks bereid is.*
Begrijp mij niet verkeerd, dit alles is niet persoonlijk, al word ik van Hans Frederiks allejezus moe, ik baal van 'm, en ik ga ervan over m'n nek.
Wat die presteert is gewoon een aanslag. Een aanslag op de nog redelijk vlekkeloze reputatie van **Stripschrift**, *als een van de weinig verteerbare stripbladen in Nederland.*

Martijn Daalder
Amsterdam

Naschrift: *Geen reaktie op deze brief kan, gezien het gestelde, inhouden dat we hem niet serieus zouden nemen. Dat doen we wel, maar minder uitvoerig in bovenstaande en alleen op zakelijke punten. De Striptoptwintig van de redaktie is een moment waarop de redaktie zich onafhankelijk van beleid blootgeeft. Als het ware een oproep tot inspraak en zeker geen 'push-methode', want wat zou ons er inmiddels aan gelegen zijn dat*

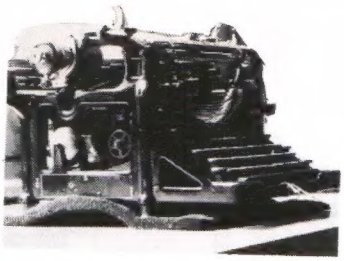

al lang verschenen albums alsnog verkocht worden. Op de Striptoptwintig van 1978 hebben we geen enkele reaktie gekregen. Dat is gering en daarom plaatsten we bij die van 1979 een oproep om respons door middel van een Lezerstoptwintig met een aardig gevolg (zie elders in dit nummer). Voor de kenners, waartoe we lezers rekenen die naast **Stripschrift** *ook* **A Suivre** *lezen en de andere Nederlandse vakbladen, zal Pommerels artikel over Tardi aanknopingspunten hebben. De bezwaren tegen de Franse rubriek van Hans Frederiks zijn niet te weerleggen in die zin dat u op zijn visie en formulering geen prijs stelt. Het persoonlijke karakter van deze rubriek (let op de titel hiervan!) verhindert ons echter daarop in te gaan. De bedoeling is evenwel het nieuwselement van deze rubriek allengs over te hevelen de Nieuwsrubriek, waardoor elementaire informatie gescheiden wordt van braakneigingen en baaldagen. Uw kritiek op de Index verbaast ons in zoverre dat in alle voorafgaande afleveringen hetzelfde (systematische) systeem gevolg is. Het enige alternatief is een nog verfijnder systeem of een alfabetische index op de auteur: onzinnig, want wie is er nu bij gebaat te weten wat bijv. Har Brok in 1979 in* **Stripschrift** *geschreven heeft? De Nieuwsrubriek, om nog wat konkreets te nemen, beoogt een doorgaande lijn, niets overslaan en toch aktueel. Niets overslaan houdt in dat met name het door uitgevers toegezonden materiaal vermeld wordt. Uw suggestie dat er een potentiële kopijvloed is kunnen we niet tegenspreken, behalve dan dat we het moeten betreuren dat dat in elk geval nú geen feit is. Boekbesprekingen van liefhebbers, dat is geen probleem, maar of u daar nu net behoefte aan heeft? Het verwijt van 'slechte manieren én een Nieuwe Revu-mentaliteit' kunt u op geenenkele wijze, tenzij incidenteel of persoonlijk, waarmaken. Eerder past een verwijt aan lezers om fundamentele kritiek. Kopij is welkom, we zouden graag redigeren, als u al die moeite eens gestoken zou hebben in een interessant artikel...*

(Red.)

DE STRIPSCHAPPAGINA

MEDEDELINGEN, BERICHTEN & AANBIEDINGEN

Contributie:
Voor 1980 zijn in overleg met de uitgever onderstaande tarieven vastgesteld.
Lidmaatschap van Het Stripschap *f* 17,50.
Lidmaatschap incl. abonnement op het maandblad Stripschrift *f* 49,—. Leden beneden de 15 jaar en boven de 54 jaar genieten op bovenstaande bedragen een reductie van *f* 5,—.
Lid kunt u worden door storting van het verschuldigde op:
Postgiro: 1.513.000
Gemeentegiro: 5.000.000
Amrobank: 421.138.114, steeds ten name van Het Stripschap, Amsterdam.
N.B.: Elk nieuw lid krijgt naast zijn lidmaatschapskaart een uitgebreide informatieënveloppe toegezonden, alsmede, zolang de voorraad strekt, een exemplaar van de Stripschapskalender 1980, die *niet* in de losse verkoop verkrijgbaar is.

Bestuur:
Voorzitter: Wil Soyer, 020-166113
Secretaris: Hans Stoovelaar, 02975-61112
Penningmeester: Theo van Anraad, 020-115025
Ledenservice: Ruud Booms, 020-155235
Evenementen: Hennie Wesseling: 020-823301

Verjaardagskalender Donald Duck
In het jubileumjaar 1977 is door de tekenaar Harry Balm in fullcolour een serie van 12 unieke portretten van groten uit de roemruchte Duckhistorie voor het nageslacht vereeuwigd. Deze 'Galerij der Groten' is nog steeds voor het tijdloze bedrag van *f* 7,50 te verkrijgen via giro 3291121 van onze ledenservice.

Zwart/Wit uitgaven: NIEUW!!!

Deel 35: *Athi, de Boogschutter uit het Hoge Noorden* door Gerrit Stapel en Quint, verschenen tussen 1966 en 1968.
Deel 36: *Professor A.B.C. Breinbreier (Genie)* door Carry Brugman en Andries Brandt. Dit album omvat 32 nimmer gepubliceerde pagina's!

Tevens nog verkrijgbaar de delen:
20. Professor breinbreier
21. Blook: *de zwelplaneet*
22. Baron van tast tot zeveren
23. De argonautjes: *het zwaard van Damocles*

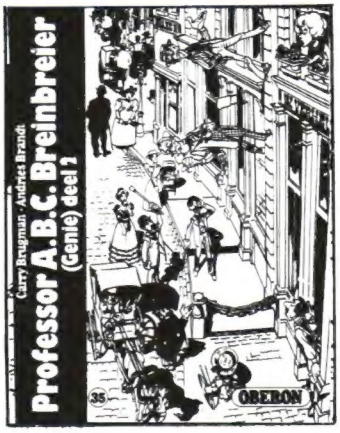

24. Blook: *de melodioten*
25. *De slavenkoopman van pompeï* van Bert Bus
26. Roodhart: *Strijd om de ronde tafel*/Argonautjes: *Kwelling van Tantalus*
27. *Blook: de robots*
29. *Kleine pier: de danser van Algiers*
30. De gouden kraag
31. Blook: *de telefoon*
32. Huck. Finn's avonturen deel 1
33. Burt Becker: *stad onder vuur*
34. Huck. Finn's avonturen deel 2

De prijs van bovenstaande albums bedraagt per stuk *f* 5,75 voor abonnees en *f* 5,20 voor leden. I.v.m. porto-kosten gelieve u minimaal 2 albums te bestellen. U kunt uw gelden kwijt op postgiro 3291121 t.n.v. Het Stripschap, ledenservice, of bankgiro 46.28.09.498.

Import uit Amerika!
Door Drukwerk uit Amerika gehaald:
Superman; an anthology from the 30's to the 70's.
Een uniek overzicht van 4 periodes Superman. Omvang 386 pagina's, waarvan 36 in kleur.
Prijs slechts *f* 21,50, leden uiteraard 10% korting.

Laatste Nieuws:
Uitgeverij Skarabee brengt Eric de Noorman van de meester Kresse, in ouderwerts oblong formaat, per stuk *f* 12,90, leden de gebruikelijke korting.
De eerste zes uitgaven omvatten de volgende delen:
1. De steen van Atlantis
2. De sultan van Akaiüm
   Het water des levens
   Het stenen afgodsbeeld
3. De ondergang van Atlantis
   Schipbreukelingen in Rome
4. De valse koning
   Het wapengericht
   Het goud des Ozmecs
5. De dodenridders
   De wonderen van Mu
   Het geheim van het grafgewelf
6. Het rijk van het midden
   Storm over China

Jong talent
In *Stripschrift* 129/130 boden wij degenen, die niet op de Stripdag te Dronten geweest zijn, alsnog de gelegenheid het unieke katalogusalbum *Jong Talent 79* te bestellen, waarin opgenomen het aanstormend talent der tachtiger jaren.
Daar hierop een stormvloed van bestellingen volgde is onze voorrad nagenoeg uitgeput. Indien u vlug bent, kunt u echter nog een exemplaar bemachtigen door storting van *f* 3,95 (leden *f* 2,95) op postgiro 3291121 t.n.v. Het Stripschap, ledenservice.

Strip2daagse
Op zaterdag 20 en zondag 21 september 1980 zal in het Turfschip te Breda de STRIP-2-DAAGSE plaatsvinden. De overgang van Stripdag naar STRIP-2-DAAGSE biedt de mogelijkheid het programma-aanbod drastisch te verruimen. Zo komt er lucht in het tijdschema voor o.a. 3 stripveilingen, een uitgebreid stripforum met vele persoonlijkheden, tekenzuilen en veel meer dat we anders niet kwijt konden. Voorop staat dat tekenaars, tekeningen en stripboeken middelpunt van alles zullen zijn. Het hart van de STRIP-2-DAAGSE is de stripboekenbeurs. Daarnaast uiteraard de grote *ruil*beurs. Een van de vele hoogtepunten vormt ongetwijfeld de Stripschapprijsuitreiking. Verrassingen zijn er vooralsnog om geheim te houden, maar ze zullen groot zijn.

Stripavond
Wat een verrassing mag zijn, is de grootse *Stripavond*, op zaterdag 20 september, die Het Stripschap wil organiseren. Het plan bevat voor die avond een aantal muziekstijlen in levende lijve, waaronder een 60 man sterke groep met een allestergende show. Daaraan voorafgaand en/of tegelijkertijd moet er al een koud buffet genuttigd zijn. Binnen dit kader is er dan nog veel ruimte voor bijzondere gebeurtenissen die op het programma staan.
Dit alles kan uiteraard niet (geheel) op kosten van Het Stripschap plaatsvinden. Eenieder, die mee wil doen, moet er op rekenen dat de *kostprijs* (Het Stripschap wil en zal er geen spie aan over houden, maar organiseert alleen op veler verzoek) minimaal 30 gulden zal bedragen. In dit bedrag zijn ook nog 1 of 2 drankjes voorafgaand aan het buffet inbegrepen! Voorwaar, voor zoveel muziek, eten en drank een peuleschil. Immers een hele avond onder de strippannen! Leden genieten vanzelfsprekend korting op de eindprijs.
Wil dit feest kunnen doorgaan dan zullen we, gezien de benodigde tijd voor organisatie, nu uw reactie moeten vernemen. Dat kan alleen door het onmiddellijk overmaken van *f* 30,— op girorekening 1513000 onder vermelding van *reservering stripavond Breda*. Op vertoon van uw stortingsbewijs of afschrijving ligt er op de 20e bij de Stripschapstand een leuke stripverrassing voor u klaar. Niet genoeg animo betekent eenvoudig dat de Stripavond niet doorgaat. Wel-betalers krijgen in dat geval direct na de beslissing daaromtrent hun geld teruggestort. Voor hen ligt dan toch de stripverrassing klaar op de Stripschapstand!!!

Stripveilingen tijdens Strip-2-daagse:
Kavels kunnen worden ingestuurd naar: Het Stripschap, t.a.v. Albert Tol, K. S. Hasselaarstraat 11, Amsterdam. Ieder die meent iets te moeten laten veilen wordt verzocht nu al in te zenden. Elke aarzeling kan betekenen dat u buiten schot blijft gezien de op te stellen zeer beperkte kavellijst. Voor de veilingvoorwaarden verwijzen we naar *Stripschrift* 128. Inlichtingen anders via postbus 11335 te Amsterdam, t.a.v. Het Stripschap.

Medewerkers tijdens Strip-2-daagse
Een dergelijk groot evenement kan niet zonder slag of stoot gebeuren. We vragen daarom medewerkers. Elk persoon dat nu meent actief te moeten worden ten bate van de strip en Het Stripschap in het bijzonder wordt vriendelijk en dus dringend verzocht zich te melden op postbus 11335, 1001 GH Amsterdam. Met die vijf bestuursleden alleen redden we het echt niet in zo'n grote tent als Het Turfschip. Elke man of vrouw die je moet inhuren is bovendien zeer kostbaar. Kom, laat je goede stripkant eens zien. Oh ja, beloning genoeg!

HET STRIPSCHAP
Postbus 11335,
1001 GH
Amsterdam

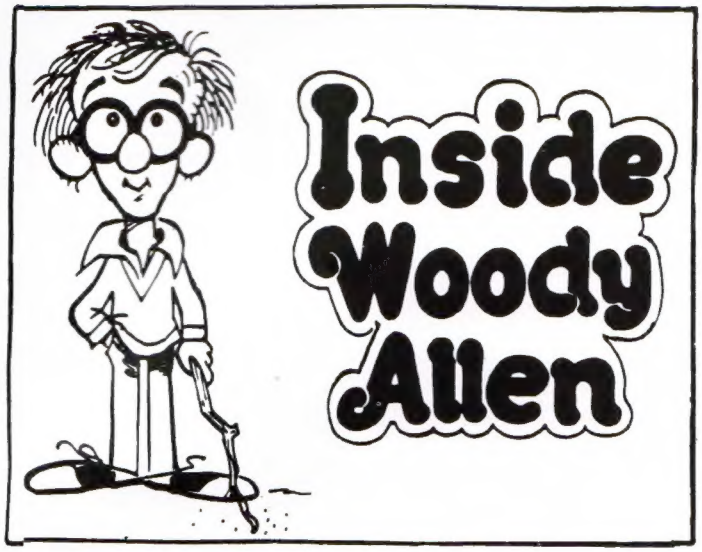
Inside
Woody
Allen

IN DE FILOSOFIE IS EEN GOEDE VRAAG BELANGRIJKER DAN EEN GOED ANTWOORD.
WAT IS EEN GOEDE VRAAG ?

DAT.
WAT IS HET ANTWOORD ?

DIT.

WAAR PIEKER JE OVER ?
IK VERBEELD ME STEEDS DAT IK EEN TWEE-DIMENSIONAAL STRIPFIGUUR BEN WIENS LOT BEPAALD WORDT DOOR EEN ONZICHTBARE ARTIEST.

IK DENK DAT JE DOOR DE ERGSTE CRISIS HEEN BENT...

Nieuw verschenen bij Oberon:

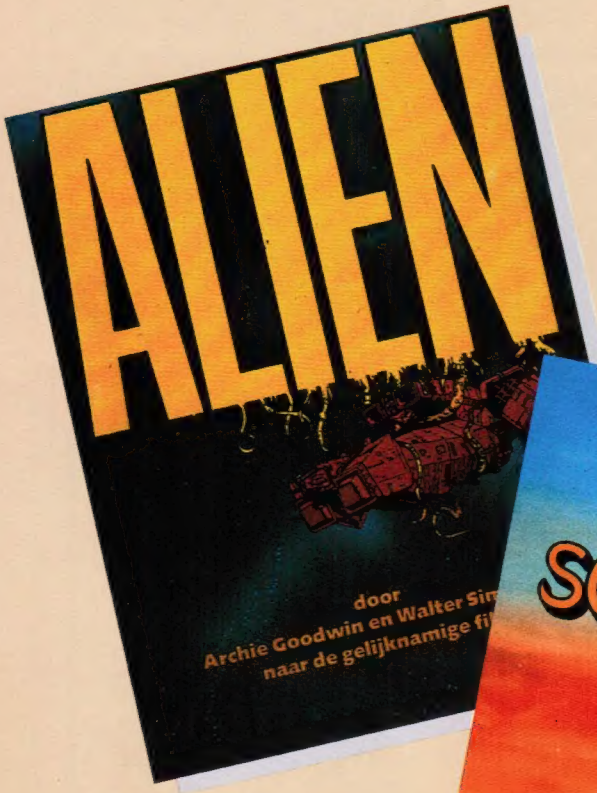

Gebaseerd op het oorspronkelijke script van de film 'Alien'. f 15,95

Dit album bevat twee episodes en handelt over de Viking Halmar. Eerst bewijst hij het zwaard van zijn vader waardig te zijn en in de tweede episode trotseert hij met zijn mannen het gevaar. f 6,95

Bretécher heeft ook in dit meesterwerk (samen met Cauvin) haar bijzondere talent bewezen. f 5,75

De exterminators zullen steeds meer macht krijgen en gaan een mogelijke bedreiging vormen voor de gehele mensheid. f 15,95

Een Duitse landheer onteigent de Indianen geheiligde grond en roept daarmee over zichzelf, zijn vrouw en Jonathan onheil af.

In de onnavolgbare stijl van Bilal beleef je de meest bizarre ruimte-avonturen. f 8,50

Oberon B.V., Ceylonpoort 5-25, 2037 AA Haarlem.